

REVUIA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

DECEMBER
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 12

SLOVENIJA

SREČNO 1980!

ZAČASNO ZAPOSLENI V NEMČIJI IN SORODNIKI DOMA

Poslužite se rednih tedenskih letov, ki so namenjeni samo vam in vašim sorodnikom doma, leti so do 50 % cenejši od rednih linij. Letimo:

Düsseldorf	}	Zagreb	}	Düsseldorf
Frankfurt				Frankfurt
Hamburg				Hamburg
Hannover				Hannover
Stuttgart				Stuttgart
		Split		
		Beograd		

IZKORISTITE NOVOLETNE PRAZNIKE ZA OBISK VAŠIH NAJDRAŽJIH

Prodaja kart in informacije: **ZR Nemčija, GRIMEX**

6 Frankfurt/Main 1 • Postfach 16120
Wilhelm-Leuschner-Strasse 25
Telefon (061) 25731

s filialami:

AIR-BUS REISEN

6000 FRANKFURT/Main 1
— Münchener Str. 42 — Tel. (061) 2573201

4000 DÜSSELDORF 1 — Steinstrasse 20
Tel. (0211) 329878 + 326309

2000 HAMBURG 1 — Glockengiesserwall 19
Tel. (040) 331610 + 331619

3000 HANNOVER — Andreaastrasse 7
Tel. (051) 327314 + 387315

Ljubljana: Inex adria aviopromet, Titova 48,
Tel. 313-366 in vse turistične poslovalnice
v Sloveniji in Jugoslaviji

vam priporoča iz svojega založniškega programa:

Tednik

KMEČKI GLAS

Revija

MOJ MALI SVET

Knjige

	Din
HUDOURNIKI	120
CIGANKA II. IZDAJA	210
BREMENA IN RADOSTI ČASOV	140
SONCE VZHAJA POČASI	140
SENCE PRETEKLOSTI	70
ZIBKA PA TEČE	72
RODILA SEM JIH	69
OBNOVA	70
DVOŽIVKE	70
DOLINA ZELENEGA ZLATA	150
TAKO JE TO	70
STRASTI V GRAPI	75
VEČNI KROG	60
SMRT V KURENTIJI	55

Priročniki

RAZMNOŽUJMO OKRASNE RASTLINE	220
VSAKDANJE IN PRAZNIČNE JEDI	200
PTICE OKOLI NAŠEGA DOMA	150
PAPIGA SKOBČEVKA	23
SVET AKVARISTIKE	80
ZDRAVNIŠKI NASVETI (za dekleta in žene)	50
SAMI NAREDIMO AKVARIJ	50
MALE ŽIVALI V NAŠEM DOMU	45
MOJ VRT — MOJE VESELJE I	150
NAŠE MAČKE	170
ANANASOVKE	120

Naročila in informacije pri

ČZP KMEČKI GLAS

61000 Ljubljana, Miklošičeva 4,
telefon (061) 20-884

Številka 12
December 1979
Letnik 26

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657

Naslov

61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednica
Jagoda Vigele

Uredniški odbor

Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk, Jagoda Vigele

Uredniški svet

Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci

Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk

ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. VII. 1973

Vaša pisma	2
Urednik vam	3
Dogodki	4
Jugoslavija in svet	5
Po Sloveniji	6
Osebnosti	7
»Jožef Stefan« je znan po vsem svetu	8
Portreti slovenskih vasi: Vremski Britof	11
Zlata slovenska kuharnica	12
Slavne slike: Matej Sternen: Rdeči parazol	15
Reportaža na vašo željo: Mirna na Dolenjskem	16
Prilogi: Med rojaki po Evropi — English Section	19
Mojstri s kamero: Zmago Jeraj	28
Naši po svetu	30
Za mlade po srcu	34
Krožek mladih dopisnikov	36
Umetniška beseda: Šentanel, moje življenje	37
Vaše zgodbe: Kje si se tako zgaral?	39
Materinščina, Nove knjige	41
Mislimo na glas, Slovenski lonec	42
Filatelija, Domače viže, Vaš kotiček	43

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Zima v Sloveniji
Foto: Mirko Kambič

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din, Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Asch, Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr, Danska 45 Dkr, Finska 35 FM, Francija 35 FF, Holandija 18 Hfl, Italija 7.000 lit, Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM, Norveška 45 Nkr, Švedska 40 Skr, Švica 15 Sfr, ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

ŠE DOLGO SE BOMO SPOMINJALI

Ob gostovanju folklorne skupine Nagelj iz Toronta po Sloveniji smo imeli priložnost doživeti gostoljubnost Slovencev in videti veliko zanimivosti. Že prvi dan smo se znašli v Lipici, kjer smo si ogledali svetovno znano kobilarno, prisostvovali smo dresuri konj, zvečer pa so nam predstavniki Matice zaželeli veliko uspehov na turneji. Naslednji dan smo obiskali Postojnsko jamo, kjer smo videli njene naravne lepote. Zanimala nas je zlasti zgodovina Predjamskega gradu, kjer smo si ogledali dobro ohranjeno pohištvo in orodje, ki je staro že okrog 400 let. Naš prvi nastop je bil v Postojni, kjer so nas posneli tudi za televizijo.

Potem smo plesali v bližnji Cerknici, kjer smo si ogledali tudi tovarno Brest, obiskali grad Snežnik in občudovali presihajoče Cerkniško jezero. Tretji dan smo potovali v Ilirsko Bistrico, srečali smo tudi mladinsko delovno brigado, ki je delala vodovod v Brkinih. Videli smo, kako mladina živi in dela v počitniškem času.

Potem smo potovali v Novo Gorico, med potjo pa smo si ogledali tudi partizansko bolnišnico Franja. Občudovali smo lepote Trente in Primorske.

Peti dan smo bili že na Štajerskem. Nastopili smo v Slovenjem Gradcu, kjer smo imeli priložnost razveseliti paciente v bolnišnici. Spoznali smo del slovenske kulture v slikah, ki so bile razstavljene v muzeju in predstavili so nam enega izmed sodobnih slovenskih umetnikov. Prvi del turneje smo nato zaključili na Trojanah pri kosilu z nekaterimi odborniki Matice. Skupini Nagelj so ob slovesu podarili mnogo plošč, kaset in drugega gradiva, da bomo lahko še naprej gojili slovensko kulturo v Kanadi.

Naslednji teden smo potovali po Prekmurju in nastopali v Gornjih Petrovcih, Veliki Polani, Gomilici, Tišini in v Črenšovcih ter povsod nalteli na topel sprejem domačinov. Pozneje smo prišli še v Beltince na folklorno srečanje narodov. Tam smo spoznali mladino in njihovo folkloro iz več sosednjih pokrajin. Prišli so s Koroške, Madžarske, Hrvaške, Primorske in Gorenjske.

Po turneji je večina plesalcev ostala še nekaj tednov pri sorodnikih v Sloveniji.

Kamorkoli smo prišli, povsod smo bili prisrčno sprejeti in pozdravljeni. Dobili smo tudi lepe spominčke iz vsakega kraja, da se bomo še dolgo spominjali naših lepih doživetij v Sloveniji. Z veseljem lahko rečemo, da imamo lepe spomine in ponosni smo, da smo v Kanadi obdržali slovenske običaje in navade iz domovine naših staršev.

Marija Zajc, Toronto, Kanada

ŽELJE PO DOMAČI ZEMLJI

Lepe pozdrave vsem, posebno moji lepi domovini Sloveniji. Hvala vam za redno pošiljanje Rodne grude, ki sem je vedno zelo vesela. Prilagam ček za 30.- dolarjev, ker ne vem, za koliko časa je plačal naročnino moj pokojni mož. Prosim oprostite, da se toliko časa nisem oglasila. Moj mož je umrl 7. VII. 1977 po težkem trpljenju. Pokopan je na arlinškem pokopališču. Niso se mu uresničile želje, da bi lahko počival v domači zemlji, ki jo je tako ljubil.

Margareta Kovačič, Arlington, Va., ZDA

MANJKA NAM LE DOMOVINA

Lepo se zahvaljujem za poslano iz vode Rodne grude, ki sem jih prejemal dokaj redno. Jaz sem nov naročnik, doslej sem prejel sedem števil in po pravici vam povem, da doslej še nobena beseda ni bila neprebrana in komaj čakam, da pride naslednje. Pošiljam vam ček za poravnavo dvoletne naročnine in upam, da jo bom v bodoče stalno prejemal.

Omenim nam še, da sem doma iz Tiroseka pri Gornjem gradu. Pred desetimi leti sem se preselil v Avstralijo. Imamo se dobro, nič nam ne manjka, pogrešamo le domovino. Če bo šlo vse v redu, bomo kmalu prišli obiskat domači kraj in verjetno pridemo pogledat tudi vas.

S. Podpečnik, Ohidlow, W. A., Avstralija

LETO SE JE ZAVRTELO

Leto se je hitro zavrtele in naša dolžnost je, da ob pravem času poravnamo letno naročnino Rodne grude, ki jo vsi z veseljem pričakujemo. To revijo vsi globoko ljubimo, ker nas na tako prisrčen način povezuje z domo-

Odličen ženski pevski zbor, ki je zapel nekaj pesmi na letošnjem izseljenkem srečanju v Kamniški bistrici (foto: Viki Kamalič)

vino. Prilagam denar za naročnino Rodne grude in Slovenskega koledarja, ostalo pa naj bo v tiskovni sklad.

Moje srčne želje so, da bi bili v novem letu 1980 vsi srečni in zdravi, tako pri matici kakor tudi vsi Slovenci po svetu, ter da bi dosegli lepe uspehe pri delu.

Stanislav Čemas, Toronto, Ont., Kanada

SPOMINI NA KAMNIŠKO BISTRICO

Moja žena Viki in jaz se večkrat spominjava, kako lepo je bilo v Kamniški Bistrici leta 1975 na izseljenskem srečanju in prav tako tudi letos. Naše letošnje počitnice v Sloveniji so bile zelo lepe in vesele, ker so se srečali z našimi dragimi sorodniki. Bili smo na Veliki planini in uživali na svežem zraku, sorodniki pa so nas popeljali tudi naokrog po Sloveniji. Vedno pravimo: Amerika je bogata, Slovenija pa je lepa in ljudje so veseli ter prijazni. Treba je iti po svetu, da spoznaš, kako lepa je domovina, kjer si se rodil.

Rodna gruda nam prinaša veliko veselja. Pisma, ki jih pošiljajo bralci z vsega sveta, dokazujejo, kako so naši ljudje navezani na svojo domovino in kako jo ljubijo, čeprav so nekateri že desetletja daleč od nje. Pošiljam vam lepe pozdrave in želje vsem bralcem Rodne grude.

Viki in John Kamalič, Euclid, Ohio, ZDA

KAKO ŽIVE UPOKOJENCI

Prilagam denar za naročnino za Slovenski koledar in prispevek za tiskovni sklad, poleg tega pa prilagam tudi izrezek iz enega od naših časopisov, kjer piše o življenju upokojencev na Poljskem. Morda bi kaj podobno pripravili tudi vi, saj zlasti starejše bralce zanima, kako živijo upokojenci v Sloveniji in Jugoslaviji, ali obstajajo domovi za upokojece in podobno. Marsikdo izmed nas si želi, da bi se lahko na starost vrnil v domovino in živel v kakem takem domu.

Fred Zerovnik, Lakewood, Ohio, ZDA

ZANIMIVI ČLANKI

Prosim, podaljšate mojo naročnino še za eno leto, zato vam prilagam ček.

Rada bi dobila tudi tri manjkajoče številke revije lanskega letnika. Ob priložnosti želim, da bi napisali kaj tudi o Višnji gori, prav tako tudi kako fotografijo.

Zelo me je zanimal članek o Ižanskem puntu, ki ste ga objavili v lanskem letniku. Spominjam se, da so moji starši pogosto pripovedovali o njem. Moja mama je bila doma iz Svetega Vida pri Cerknici, tako da rada prebiram tudi članke iz te okolice.

V Sloveniji sem bila doslej že dvakrat, upam pa, da bom lahko šla še kdaj v prihodnosti.

Josephine Wagner, Estes Park, Colo., ZDA

VEČ ZGODOVINSKEGA BRANJA

Zelo rad prebiram Rodno grudo, le škoda, da nima večjega obsega. Rad bi, da bi objavljala več zgodovinskega gradiva kakor tudi o življenju v današnji Sloveniji, o njenem napredku na področju industrije, kmetijstva, kulture... Upam, da naročniki ne bi nasprotovali, če bi tudi nekoliko zvišali naročnino, saj bi imeli potem več branja in zabave.

Dominik Hočevar, Lorain, Ohio, ZDA

BLAG SPOMIN VSEM

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo. Radi jo beremo, ker je tako lepo urejena in me vse zanima, ker je tudi meni tekla zibelka v rodni grudi, v Petrušnji vasi, fara Šentvid pri Stični. V julijski številki sem brala članek, kjer so omenjene tudi nedolžne žrtve, ki so padale v drugi svetovni vojni. Med njimi je bil tudi Ivan Kozlevčar, ki je bil moj nečak ali nečakov sin, kar sem izvedela iz Rodne grude. Ne vem, v kateri vasi je živel, zdi se mi, da je bila pošta Podtabor pri Grosupljem. Že veliko let jih krije črna zemlja. Blag spomin velja vsem, ki so se borili v strašni vojni. Upamo, da je ne bo nikoli več.

Lep pozdrav vsem Kozlevčarjevim doma in po svetu, kakor tudi vsem bralcem Rodne grude.

Marija Hribar roj. Kazlevčar, Masontown, Pa. ZDA

Naša revija Rodna gruda naj bi bila tudi mesečni pregled dogajanja v Sloveniji in hkrati, vsaj po eni strani, tudi pregled dogodkov v izseljenskih naselbinah. Dogodkov je veliko na eni in drugi strani in težko se je odločiti, kateremu dogodku bi človek dal prednost. Stanje je zato pogosto neodločeno, kakor se zgodi tudi v športu, in samemu bralcu je prepuščeno, da — če ravno želi — sam izbere prispevek, ki mu je najbolj pri srcu.

Ko bi jaz kot bralec te revije izbral v tej številki prispevek, ki bi mu namenil prvo mesto, bi se odločil najbrž za pismo naše naročnice iz Združenih držav Amerike. Napisano je bilo in tudi objavljeno je v angleščini, zato ga žal ob tej priložnosti ne morejo prebrati bralci v evropskih državah, le-ti pa bodo najbrž razbrali smisel iz tega mojega prispevka in morda razumeli, zakaj mu pripisujem tak pomen. Pismo, o katerem govorim, me je pretreslo. Vesel sem ga bil, saj sem ponovno dobil občutek, da se pogosto niti sami ne zavedamo, kako pomembno je, če naš človek v tujini ostane to, kar v resnici je, če se zaveda svojega porekla.

Pisala nam je mlada Američanka, potomka slovenskih izseljencev, ki smo jo doslej imeli v našem seznamu naročnikov zabeleženo s tujim priimkom, njena edina identifikacija je bila, da je bila naročnica Rodne grude. Piše nam, da je zlasti vesela vseh člankov, ki smo jih v preteklem času objavili o pesniku Otonu Župančiču, saj je njena stara mama njegova sestrična in se je enkrat v življenju tudi srečala z njim. Piše nam, da jo zanima prav vse v zvezi z domovino njenih prednikov in upa, da si bo kdaj v prihodnosti lahko sama ogledala te kraje. Pismo je že zaključila, tisto bistveno pa je zapisala v prispisu: ker so ameriški priseljenski uradniki pred desetletji prepričali njenega starega očeta, da je spremenil svoj slovenski priimek, češ da ga bo v angleškem jeziku težko izgovarjati, se je ona zdaj odločila, da tudi uradno prevzame prvotni, izvirni priimek. Ostala je Američanka, toda zdaj že njen priimek izdaja njeno poreklo.

Mislim, da razumete, zakaj smo bili vsi veseli tega pisma.

Želim vam vso srečo v letu 1980!

Jože Prešeren

SREDOZEMSKÉ IGRE, IZRAZ ŽELJE PO MIRU

Osme sredozemske igre v Splitu, doslej največjo športno manifestacijo v Jugoslaviji, je odprl jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito. Predsednik Tito je ob tej priložnosti dejal, naj bodo te igre most prijateljstva in humanizma, želja za mir, prijateljstvo in sodelovanje ter lepšo prihodnost vseh dežel ob obalah Sredozemskega morja.

Sredozemske športne igre so trajale dva tedna, za to priložnost pa so v Splitu in nekaterih drugih dalmatinskih me-

stih uredili vrsto novih športnih objektov. Tekmovanja so potekala v 25 panogah. Jugoslovanski športniki so na teh igrah osvojili 127 kolajn, od teh 56 zlatih, Francija je osvojila 55 zlatih, Italija pa 49 zlatih kolajn. Naslednje sredozemske igre bodo leta 1983 v Casablanci v Maroku.

PRIZNANJE UNESCA LJUBLJANI

Na nedavnem srečanju najuglednejših strokovnjakov za kemijo so odločili, naj bo bodoči center UNESCA za mednarodno povezovanje kemijskega raziskovanja in izobraževanja v Ljubljani. To odločitev mora potrditi še generalna skupščina UNESCA. Ljubljana je dobila to možnost med več kot 70 kandidati za ustanovitev te pomembne mednarodne inštitucije.

30 LET SLOVENSKEGA DUHOVNIŠKEGA DRUŠTVA

Slovensko duhovniško društvo, naslednik Ciril-metodijskega društva slovenskih katoliških duhovnikov, je 17. septembra 1979 proslavilo 30-letnico obstoja. Predsednik društva Roman Kavčič

je ob tej priložnosti orisal dosedanje pot in delovanje in med drugim poudaril, da so bili člani duhovniškega društva vedno otroci Cerkve, sinovi domovine in niko mur hlapci, kar povedo vsem, tako doma kakor na tujem. Predsednik društva je tudi poudaril, da so društvo vodile vseh 30 let obstoja ideje, ki so dokončno zmagale na II. vatikanskem koncilu.

Predsednik republiške konference socialistične zveze delovnega ljudstva Mitja Ribičič pa je v svojem uvodnem govoru naglasil, da so člani duhovniškega društva bili in so še danes najbolj dosledni utemeljevalci in zagovorniki dobrih odnosov ter ustvarjalnega sožitja med ljudsko oblastjo in Cerkvijo. Krivične in zgodovinsko netočne so nekatere ocene, je dejal Mitja Ribičič, ko rimsko-katoliško cerkev zaradi medvojne delovanja njenega ljubljanskega vrha enačijo z nazadnjaštvom.

Zbranim duhovnikom je na proslavi 30-letnice njihovega društva čestital tudi predsednik komisije SR Slovenije za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman in ob tem poudaril prispevek društva pri reševanju vprašanj, ki zadevajo odnose samoupravne družbe in verskih skupnosti.

V oktobru se je kot gost združenja borcev narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji mudil John Blatnik, dolgoletni član ameriškega kongresa in eden izmed najvidnejših ameriških Slovencev. Sprejel ga je tudi predsednik slovenske vlade Anton Vratuša in predsednik združenja borcev NOV Janez Vipotnik. John Blatnik je bil tudi na nekajdnem zdravljenju v Radencih. Na sliki: s sprejema pri Janezu Vipotniku.

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA SIM

Na seji izvršnega odbora Slovenske izseljenske matice, ki je bila 3. oktobra, so izbrali nov izdajateljski (uredniški) svet. Rodne grude in Slovenskega koledarja. Svet bo v prihodnjem štiriletnem obdobju vodil književnik in bivši veleposlanik Mitja Vošnjak.

Izvršni odbor je sprejel tudi osnutek programa in predračuna Slovenske izseljenske matice za leto 1980, obravnaval pa je tudi predlog, da bi leta 1981, ob 30-letnici smrti ameriško-slovenskega pisatelja Louisa Adamiča, organizirali vrsto spominskih obeležij in znanstvenih srečanj v njegov spomin. Vse prireditve naj bi bile jugoslovanskega pomena, k organizaciji teh spominskih srečanj pa naj bi pritegnili tudi izseljenske organizacije oziroma znanstvene institucije iz Združenih držav Amerike.

JOHN BLATNIK V SLOVENIJI

Minulo jesen se je v Sloveniji ponovno mudil eden izmed najuglednejših ameriških Slovencev, nekdanji član ameriškega kongresa John Blatnik. Najdalj se je za držal na zdravljenju v zdravilišču Radenci, obiskal pa je tudi Ljubljano, kjer ga je sprejel in mu priredil kosilo predsednik slovenske vlade dr. Anton Vratuša in predsednik zveze slovenskih borčevskih organizacij Janez Vipotnik. Med drugimi uglednimi osebnostmi našega javnega življenja in Blatnikovimi osebnimi prijatelji se je pogovarjal z njim tudi predsednik Slovenske izseljenske matice Stane Kolman.

Johna Blatnika smo med njegovim bivanjem v Radencih naprosili za krajši intervju za Rodno grudo, na kar je z veseljem pristal in nam pripovedoval o zanimivih doživetjih v času narodno-osvobodilnega boja, ko je kot ameriški oficir, prostovoljec, s padalom pristal med jugoslovanskimi partizani. Njegova naloga je bila ugotoviti, kakšna je bila usoda ameriških letalcev, ki so jih Nemci sestrelili nad našim ozemljem, in skrbeti za njihovo varno vrnitev v ameriške baze v Italiji. S slovenskimi partizani je bil od januarja 1945 do konca vojne, z njimi je bil v Trstu in tudi ob ustanovitvi prve slovenske vlade v Ajdovščini. Z njimi je navezal številna iskrena prijateljstva, ki ga mnoga povezujejo še danes z domovino njegovih staršev.

PRIVRŽENOST »IZVIRNIM NAČELOM« NEUVRŠČENOSTI

Septembra je bila v Havani na Kubi 6. konferenca voditeljev držav in vlad neuvrščene države. Udeležilo se je kar 94 polnopravnih članic neuvrščene države, tako da je bilo to eno največjih političnih zborovanj v moderni zgodovini.

Mirno lahko rečemo, da je bilo to tudi eno najpomembnejših in to tako za samo neuvrščeno gibanje kot za mednarodno življenje v celoti. Kar zadeva slednje, je bil šesti »vrh« neuvrščene države in zelo prepričljiv dokaz, da pomen in odgovornost neuvrščene politike v sodobnem svetu nenehno narašča. Boj za demokratične mednarodne odnose, ki temeljijo na svobodi in neodvisnosti vseh narodov in držav, boj proti imperializmu, kolonializmu, neokolonializmu in proti vsem oblikam nadvlade, prizadevanja za uveljavitev novega mednarodnega gospodarskega reda, ki bo vsem omogočil normalen razvoj in postopoma zmanjšal razlike med razvitimi in nerazvitimi deli sveta — to je vsebina politike neuvrščene države, ki je bila v Havani znova v celoti potrjena. To pa je obenem tudi edini pozitivni program razvoja sveta, ki ga ima človeštvo na voljo, edini, ki jemlje mir in sodelovanje kot nedeljivo celoto in dobroto vseh, ne le posameznih delov sveta ali skupin držav.

Prav v tem se neuvrščena politika razlikuje od blokovskih pristopov k vprašanju sodobnega sveta, ki gledajo na svet kot na nasprotujoče se tabore, skupine držav ali bloke, ki na osnovi ideoloških, političnih, gospodarskih in drugih posebnosti delijo svet, tekmujejo med sabo in s tem ogrožajo sebe in druge.

V zvezi s tem je treba reči, da je bila šesta konferenca neuvrščene države izrednega pomena tudi za nadaljnji razvoj in usodo neuvrščene države same. Ker je ta politika v zadnjih letih postala tako vplivna in ker se ji pridružuje več novih držav, med njimi tudi bivših članic blokov, je bila izpostavljena zelo močnim pritiskom blokov, predvsem obeh največjih, da bi jo spremenili, prilagodili in podredili svojim interesom.

V tem smislu je bil zlasti močan pritisk vzhodnega bloka, ki je preko nekaterih tako imenovanih radikalnih članic neuvrščene države, na čelu s Kubo, skušal otopiti protiblokovsko ostrino neuvrščene države in ga tesneje povezati z vzhodnim blokom, češ da so socialistične države, na čelu s Sovjetsko zvezo, »naravni zavezniki« neuvrščene države.

Toda na konferenci v Havani je z veliko premočjo prevladalo prepričanje, da so neuvrščeni sicer pripravljeni in celo morajo sodelovati z vsemi državami in skupinami držav, saj je tako široko in splošno sodelovanje z vsemi eden temeljnih kamnov njihove politične filozofije, da pa se z nekakšnimi izgovori ne morejo in ne smejo vezati za nobenega od blokov. Najgloblje bistvo neuvrščene politike je namreč ne le popolna neodvisnost od blokov, ampak boj za svet, v katerem blokov sploh ne bo. V tej dosledni protiblokovski usmeritvi neuvrščene države je tudi prava vsebina gesla o »izvirnih načelih« neuvrščene države, o čemer je bilo pred in med havanskim vrhom toliko govora.

Havanska konferenca se je v celoti in dokončno izrekla za privrženost »izvirnim načelom«, torej za povsem neodvisno in samostojno vlogo neuvrščene države. Pritisk blokov je doživel neuspeh in gibanje je zdaj še močnejše in enotnejše. To je velik in za prihodnost neuvrščene države in sveta v celoti zelo pomemben uspeh šestega vrha v Havani.

Brez lažne skromnosti je ob tem mogoče reči, da gre za razplet dogodkov v Havani velika zasluga vlogi Jugoslavije in osebno predsednika Tita, ki je svoj izjemni mednarodni ugled in prestiž edinega še živega »očeta« neuvrščene države zastavil za nadaljnji razvoj in krepitev neuvrščene države na temelju samostojnosti in neodvisnosti gibanja.

PO SLOVENIJI

trgovino, gostinstvo in kmetijstvo, 34 objektov nizke gradnje, 241 stanovanjskih zgradb ali z drugimi besedami 7141 stanovanj...

S štirimi nagradami, ki jih je žirija prvega jugoslovanskega bienala lutkarstva podelila predstavi Kralj Matjaž in Alenčica iz gledališča Jože Pengov v DRAVLJAH pri Ljubljani, so slovenski lutkarji zabeležili enega svojih najlepših uspehov. Priznanje je dobila predstava v celoti; nagrada za besedilo je pripadla Danetu Zajcu, za likovno opremo Meliti Vovkovi, za vlogo kralja Matjaža pa jo je dobil Zdenko Majaron. Najboljšo režijo je na tokratnem bienalu jugoslovanskega lutkarstva, ki je bil v Bugojnu, dosegel slovenski režiser Edi Majaron, ki je kot gost banjaluškega gledališča oblikoval predstavo z naslovom Mali borci.

V tovarni dekorativnih tkanin v LJUBLJANI so s prodajo izredno zadovoljni. Vse vrste tkanin so šle dobro v prodajo, pri proizvodnji nekaterih pa stroji niti niso mogli dohajati naročil. Največ artiklov — 70 odstotkov — pokupi industrija, ostalo pa trgovina. Po republikah proda dekorativna tovarna v Ljubljani največ svojih tkanin v Hrvaški, nato v Srbiji in Vojvodini.

V MARIBORU je bil oktobra XI. festival baročne glasbe, ki je letos sto-

pil v drugo desetletje svojega obstoja. Na prvem baročnem koncertu, ki je bil v Viteški dvorani v mariborskem gradu, je nastopil eden najboljših tovrstnih ansamblov na svetu — Barocco iz Moskve. V naslednjih dneh trajanja festivala so se zvrstili še tile ansambli: Studio zagrebske filharmonije, ansambel Galliard iz ZDA, Collegium musicum iz Maribora, glasbeni gostje iz pobratenega mesta Marburg iz ZR Nemčije pa nekateri izbrani instrumentalni solisti, med njimi mojster na kitari in srednjeveški lutnji Darko Petrinjak.

V NOVIH JARŠAH pri Ljubljani imajo v jugoslovanskem merilu prvo računalniško krmiljeno betonarno. Zasnovo računalniškega sistema so razvili v inštitutu Jožef Štefan v Ljubljani na podlagi Gradisove tehnologije za izdelavo betona. Bistvena prednost novega načina dela je v izredni točnosti pri dodajanju posameznih sestavin v betonsko mešanico. Na računalnik so priključili avtomatiko, s pomočjo katere lahko hitro zmešajo beton želene kakovosti. Kot so povedali predstavniki Gradisa, inštituta Jožef Štefan in Industrijskega montažnega podjetja v Ljubljani, je tak dosežek pomemben tudi kot dober primer povezovanja

Kmalu bodo slovenske domove, vrtce in šole napolnili zvoki prvega doma izdelanega pianina. Ta novica prihaja iz obmejnih APAC blizu Gornje Radgone, iz delovne organizacije Lina, ki je pred kratkim podpisala s kitajsko tovarno glasbil pogodbo o medsebojnem sodelovanju. To je obenem prva jugoslovansko-kitajska pogodba o kooperaciji. Pogodba s Kitajci (s tovarno klavirjev v Pekingu) določa, da bi naj postopoma osvojili celotno tehnologijo teh glasbil. Naložba v to pojočo industrijo bo znašala nekaj čez 120 milijonov dinarjev.

Ingrad, delovni kolektiv v CELJU, ki se je povzpел v vrh slovenskih gradbenih podjetij, praznuje letos dvajseto obletnico svojega obstoja. To je kolektiv, ki približno polovico svojih zmogljivosti namenja stanovanjski izgradnji. V dvajsetih letih je Ingrad zgradil 199 industrijskih objektov, 72 objektov za

Jakovica na Planinskem polju (foto: Janez Zrnc)

proizvodnje in znanosti na Slovenskem.

Industrija motornih vozil v NOVEM MESTU iztrži na tujih trgih največ deviz s prodajo počitniških prikolic imenovanih adria. Po obisku delegacije italijanskih trgovcev kaže, da bo IMV izvozila prihodnje leto v Italijo 5000 prikolic, tako da bo ta dežela druga na listi uvoznikov novomeške tovarne, na prvem mestu pa bo še vedno Francija.

Mednarodni Ex tempore v PIRANU, 14. po vrsti, je letos privabil rekordno število slikarjev: 174 se jih je odzvalo, prišli pa so iz Avstrije, Čila, Italije, Poljske, Kanade in ZR Nemčije. Mednarodni žiriji so izročili 208 del, vodil jo je kustos Moderne galerije v Ljubljani Jure Mikuž, le-ta pa je za razstavo izbrala 63 del. Prvo nagrado je dobil Tržačan Paolo Cervi, drugo Koprčan Janez Matelič, tretjo pa Ferruccio Kozman iz Štivana pri Devinu v Italiji. Značilno za letošnji Ex tempore je veliko število sodelujočih mladih umetnikov, trenutna evropska kriza v slikarski umetnosti pa se na tokratni piranski razstavi sploh ni poznala spričo množičnosti svežih idej.

V novem naselju Škofje Loke v PODLUBNIKU so odprli novi vzgojnovarstveni objekt, ki ga je s koope-ranti zgradila Jelovica. Nov vrtec z imenom Najdihojca je sprejel 254 predšolskih otrok. Od 14 oddelkov so raje namenjeni varstvu dojenčkov, eden pa za prizadete otroke. Poleg 1700 kv. metrov pokritih površin je ob vrtcu 4500 kv. metrov igrišč.

V PTUJU so v mesecu oktobru imeli že sedma po vrsti kulturna srečanja. Pričeli so jih z že tradicionalno slikarsko kolonijo na Borlu, do konca meseca pa so se zvrstili številni koncerti, filmski teden, dramske predstave, nastop Satiričnega kabareta, pevski gostje iz Prage in akademija ob 60-letnici delavsko prosvetnega društva Svoboda v Ptuj.

V PTUJU je bila v počastitev rodovniške službe v slovenski konjereji in 15-letnici reje žrebcev I. slovenska razstava konj. Na njej je sodelovalo 32 razstavljalcev, med njimi je bilo precej lastnikov dobrih in lepih konj iz Pomurja. Sicer pa se pomurski konji uvrščajo v sam vrh, kajti tretje mesto je osvojil prav konj iz lendavske občine. Dobro so se odrezali tudi ljutomerski kasači, a so največ prvih mest pobrali predstavniki lenarške občine. Prvo mesto in republiški pokal je prejel Franc Kraner iz Zamarkove za razstavljen noriško kobilu, drugo mesto je pripadlo Jožetu Šumanu iz Zg. Žerjavc, četrto mesto pa je osvojila kobila Vinka Ropa iz Lormanja.

Predstavniki Radenske v RADENCIH in njenih partnerjev so podpisali pogodbo o dolgoročni proizvodni ko-

operaciji z zahodnonemško tvrdko Winterwerb iz Mannheima o skupni proizvodnji polnilnih linij za mineralne vode, brezalkoholne pijače, pivo in vino. O prednostih te pogodbe, ki bo omogočila, da bo Radenska s svojimi partnerji poslala iz nove tovarne v Radencih prve domače polnilne linije na trg že marca prihodnje leto, ne kaže dvomiti. Novo tovarno bo v celoti opremil Winterwerb, Radenska pa bo vanjo vložila okoli 80 milijonov dinarjev. Sicer pa beleži Radenska pri izvozu mineralne vode v prvem polletju leta 1979 ugodno rast, saj je ta za 11 odstotkov večji kot je bil lansko leto. V tem času so izvozili 6,729.878 litrov mineralne vode, kar pomeni, da so presegli polletni plan za 6 odstotkov. Še posebno ugodno je gibanje izvoza v Nemčijo, Italijo in delno Avstrijo. Razveseljive vesti prihajajo tudi iz ZDA, kjer se odpira nov trg za mineralno vodo in kaže izredno ugodne perspektive. Radenska je že navezala prve stike s potencialnimi kupci, ki kažejo precej zanimanja za mineralno vodo, še posebno za brezalkoholne pijače na osnovi mineralne vode. Zato je tudi cilj Radenske prihodnje leto organizirano nastopiti na amerškem trgu ter precej povečati izvoz.

V SEVNICI slavijo stoletnico ustanovitve gasilskega društva. Ob tej priložnosti so organizirali vrsto prireditvev, pokrovitelj osrednje proslave stoletnice društva, ki je v tem času pokazalo mnogo uspehov, pa je bil sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije.

V SLOVENJEM GRADCU so obnovili in posodobili letališče in mu dodali naprave, ki omogočajo vzletanje in pristajanje manjših reaktivnih letal. Tako se je Koroška približala sodobnim prometnim potem in je odslej povezana z večjimi republiškimi in jugoslovanskimi pa tudi tujimi središči.

Ob 80-letnici slovenskega slikarja Božidarja Jakca so v SLOVENJEM GRADCU odprli razstavo njegovih grafik in risb. Razstava v tem slovenskem mestu je razumljiva, če vemo, da je Božidar Jakac slovenjegraški častni meščan. Razstava ob visokem jubileju staroste jugoslovanske risbe in grafike sicer prikazuje le izsek iz mojstrovega šestdesetletnega ustvarjalnega opusa, zato pa poudarja prav njegovi značilni področji udejstvovanja. Ob tej slovesni priložnosti je mojster Jakac prejel prvo veliko spominsko plaketo mesta Slovenj Gradec z diplomom.

V ŠEMPETRU na Krasu so odprli sodobno opremljeno porodnišnico splošne bolnišnice Franca Derganca. Oddelek ima 34 postelj, štiri porodne sobe in ostale potrebne prostore, velja pa je 3,5 milijarde dinarjev. Hkrati so odprli tudi sodobno pralnico, obstajajo pa že načrti za osrednji operacijski blok in polikliniko.

OSEBNO STI

Na septembrskem mednarodnem glasbenem tekmovanju v organizaciji bavarskega radia je slovenska flavtistka IRENA GRAFENAUER zmagala v konkurenci 128 flavtistov z vsega sveta. Mednarodna žirija že 16 let ni podelila prve nagrade, tokrat pa je drugo nagrado — in s tem prvo mesto — dodelila slovenski virtuozi. Irena Grafenauer se je ob koncu tekmovanja predstavila evropskemu občinstvu na zaključnem slavnostnem koncertu, ki sta ga prenašala zahodnonemška radio in televizija.

STANKA KOZOLE, učenka osnovne šole Adam Bohorič v Brestanici, je prejela prvo nagrado na mednarodnem otroškem natečaju na temo »Otroci slikajo svojo domovino in svoj dom«. Natečaj je organizirala kubanska komisija za Unesco v Havani, nanj pa je prispelo tri tisoč osemsto del iz 41 dežel Latinske Amerike, Azije, Bližnjega vzhoda in Evrope. Dela so bila razdeljena v tri skupine po starosti mladih slikarjev. V skupini otrok od osem do deset let je zmagala naša Stanka Kozole, drugo in tretjo nagrado pa sta prejeli deklici iz Indije in Cipra. Nagrajene slike so bile razstavljene v havanski umetniški galeriji v času, ko so se v Havani mudili predstavniki številnih neuvrščenih dežel.

V Mariboru je umrla najstarejša slovenska gledališka igralka DANICA SAVINOVA. Pod vodstvom Hinka Nučiča je leta 1919 pomagala polagati temelje mariborskemu slovenskemu poklicnemu gledališču. Savinova je bila zlasti prve čase obstoja mariborskega gledališča ljubljenska občinstva; bila je nadvse nadarjena in je imela velik igralski obseg. Ni bila le dramska igralka, marveč je tudi pela v operi in operi in je bila celo plesalka — solistka.

Predsednik izvršnega sveta skupščine SR Slovenije dr. Anton Vratuša se je pogovarjal z VLADIMIRJEM SHIPKOM, našim uglednim izseljencem in direktorjem državne banke iz Minnesote. Razgovor, ki se ga je udeležil tudi predsednik Slovenske izseljenske matice Stane Kolman, se je nanašal na poglobljanje poslovnega sodelovanja med Slovenijo in to ameriško državo ter sodelovanja na področju izseljenstva.

»JOŽEF STEFAN« JE ZNAN

NAJVEČJA SLOVENSKA
ZNANSTVENO-RAZISKOVALNA USTANOVA

Sedim v udobnem stolu v tesnem, z najrazličnejšimi instrumenti natrpanem laboratoriju. Na roko, ki mi mrtvo sloni na naslonjalu, mi navežejo elektrode. Vključijo instrument in roka se mi sama od sebe dvigne. Počutim se zmedeno. Kako naj bi se drugače, ko pa je bila elektroda, ki je prek žic prišla do moje roke, močnejša od moje volje.

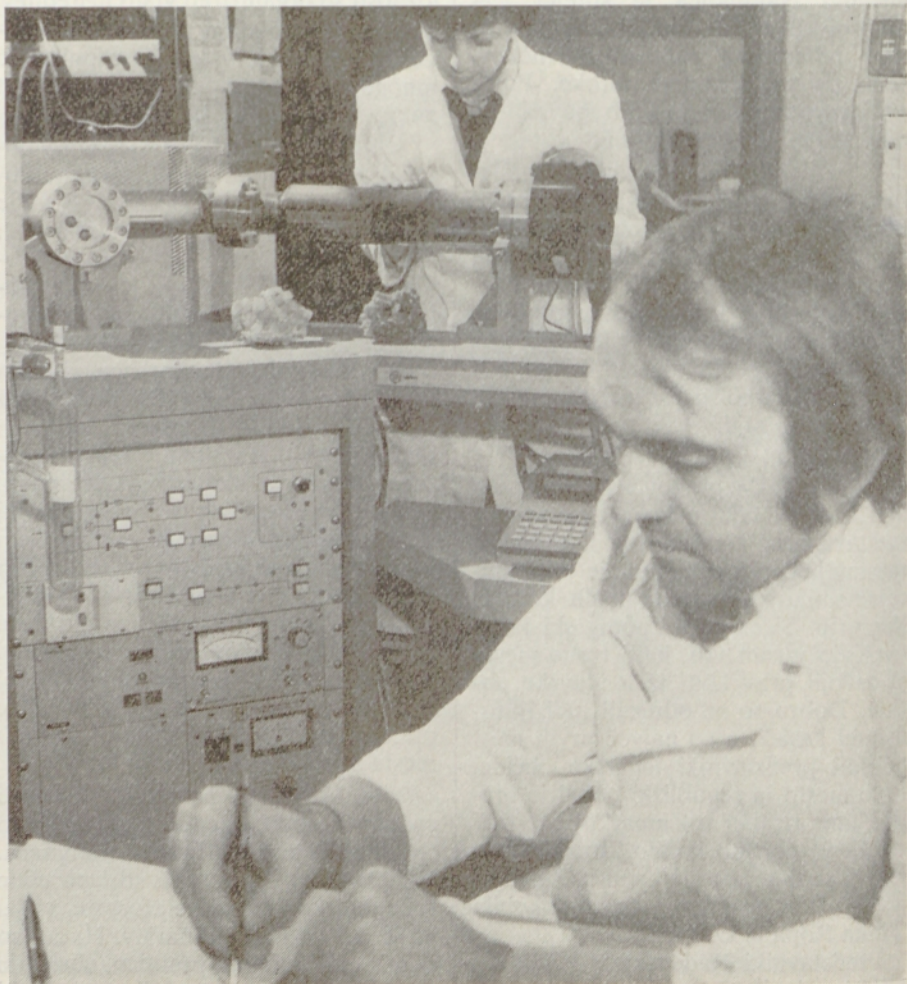
Toda pacienti, ki jim zdravniki po vsem svetu z električno funkcionalno stimulacijo oživljajo hrome, omrtvele roke ali noge, občutijo tudi komaj zaznaven premik prsta povsem drugače. Malone kot da bi jim ves svet položil pred noge, pravi eden od raziskovalcev, ki že nekaj let v laboratorijih inštituta Jožef Stefan ob sodelovanju fakultete za elektrotehniko in medicinske fakultete ljubljanske univerze ter zavoda za rehabilitacijo invalidov razvijajo tako imenovane električne funkcionalne spodbujevalnike, naprave, ki

milijonom hromih po svetu vlivajo upanje, da se bodo nekega dne le rešili ujetništva invalidskega vozička, da bodo končno spet imeli v oblasti roke ali noge. Kot tisoči tistih, ki jim električni funkcionalni spodbujevalniki že danes pomagajo normalno hoditi kljub zaradi možganske kapi ohromelemu stopalu.

Kdo bi vedel, ali je profesor Anton Peterlin slutil, ko je v prvih povojnih mesecih predlagal takratnemu predsedniku Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Francetu Kidriču ustanovitev fizikalnega inštituta, kolikšne razsežnosti bo imelo znanje, ki ga je sedem zaposlenih začelo razvijati v nekdanjih skladiščih na dvorišču Slovenske akademije znanosti in umetnosti? Težko je odgovoriti, dejstvo pa je, da se je takrat, približno pred tridesetimi leti, lotil dela z vso zagnanostjo, brez katere inštitut Jožef Stefan danes ne bi bil to, kar je: naša največ-

Jožef Stefan, znameniti slovenski fizik svetovnega slovesa, po katerem se imenuje najvišja slovenska znanstveno-raziskovalna ustanova

V laboratoriju za izotopsko geokemijo in hidrologijo

ja znanstveno-raziskovalna ustanova.

Inštitut Jožef Stefan ima danes več kot 600 sodelavcev. V njem deluje skoraj desetina vseh slovenskih raziskovalcev, med njimi 120 doktorjev znanosti (več kot četrtnina slovenskih doktorjev znanosti), okoli 180 magistrstrov in diplomiranih inženirjev ter 70 tehnikov. Pomeni torej največjo koncentracijo raziskovalnega potenciala na naravoslovno-tehničnem področju v Sloveniji.

V enem letu opravijo na inštitutu približno 60 diplomskih, 25 magistrskih in 10 doktorskih del. Vsako leto objavijo okoli 120 znanstvenih člankov, 20 originalnih člankov, 150 referatov, 40 poljubno znanstvenih člankov in deset do petnajst patentov. Povprečno torej vsak raziskovalec objavi na leto po dve publikaciji. Skupna proizvodnja v tridesetih letih: več kot 3000 publikacij in 2000 neobjavljenih del.

Za svoje delo so sodelavci inštituta Jožef Stefan prejeli 35 Kidričevih nagrad, najvišjih slovenskih priznanj za dosežke na področju znanosti, 78 nagrad sklada Borisa Kidriča in 57 nagrad za iznajdbe in izboljšave.

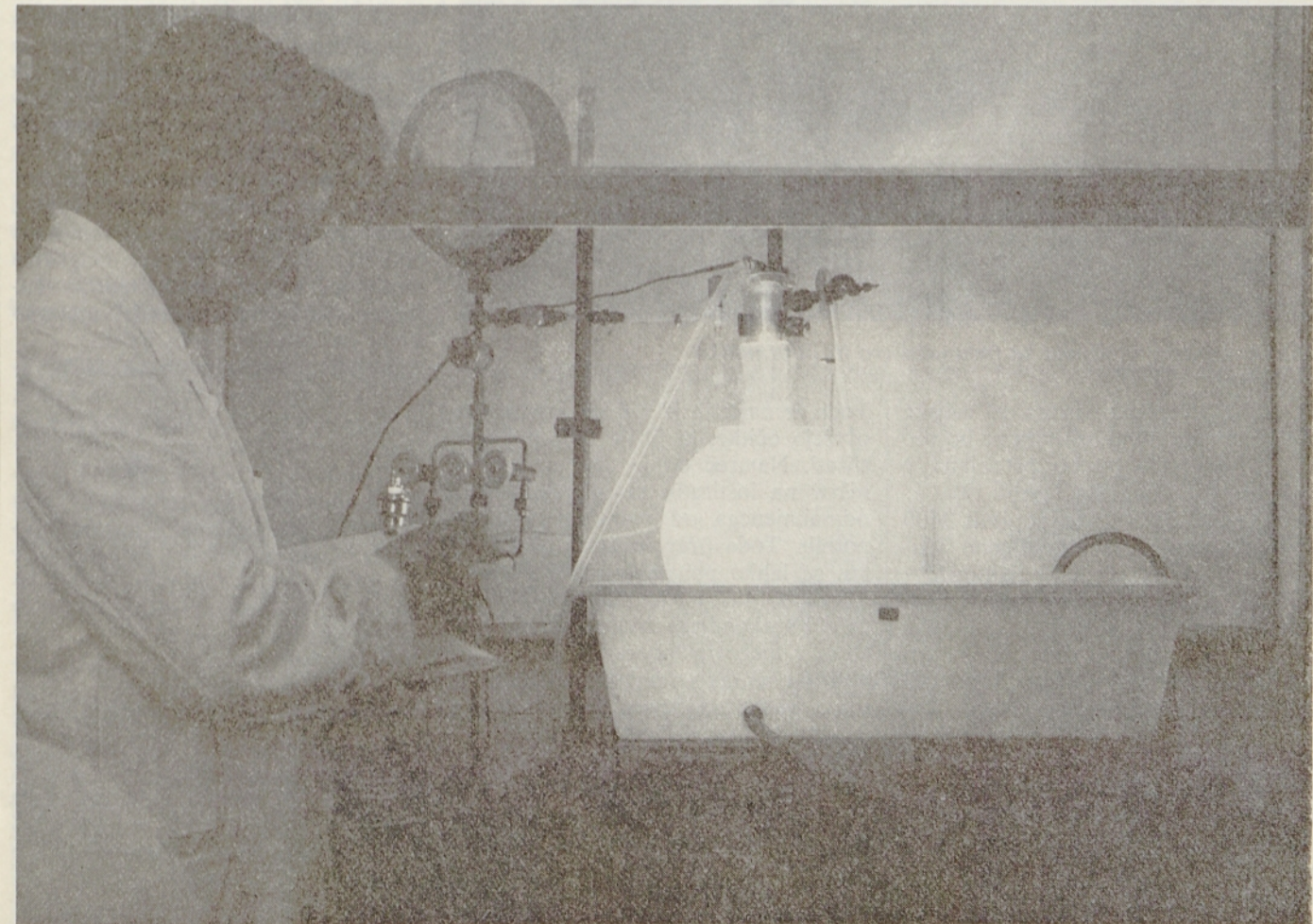
In kaj se skriva za omenjenimi številkami?

Že v uvodu navedeni električni funkcionalni spodbujevalniki, ki omogočajo hromim premikati roke in noge, avtomatska postaja za nadzor okolja, ki ji ni para na svetu, pa naprave, ki izredno hitro določajo količino olja v zrnih in omogočijo, da v štirih letih razvijemo donosnejše vrste rastlin, za kar bi sicer potrebovali dvajset let. Sodelavcem inštituta Jožef Stefan so za te naprave še zlasti hvaležni v Indiji in Bangladešu, kjer jih že s pridom uporabljajo.

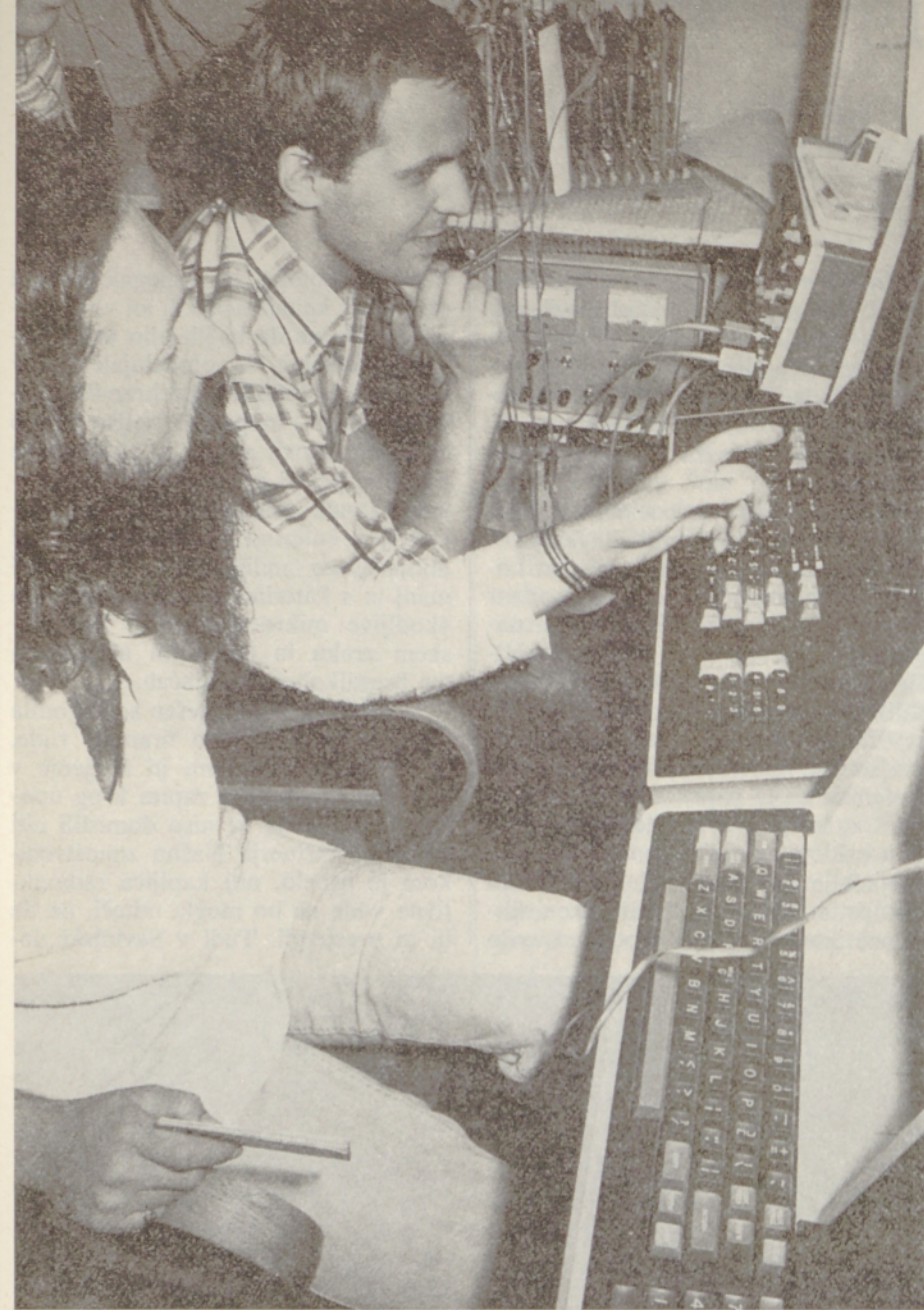
Nadalje na inštitutu pridobivajo izotope, s katerimi v ljubljanskem kliničnem centru ugotavljajo in zdravijo

raka, pa izotope, ki pomagajo odkriti razpoko v kanalizacijskih ali vodovodnih ceveh, ne da bi jih bilo treba odkopati, encime, ki predelujejo kri v dragocena zdravila in prehranske izdelke ali pa omogočajo boljšo izrabo odpadnih snovi, razvili so elektronske mikroskope, ki so nam odprli okno v jedro atoma, masne in druge spektrometre, s katerimi je mogoče stehitati milijardinko milijardinke grama ali manj in s katerimi so določili zdravju škodljive mikroelemente v ljubljanskem zraku in nekaterih alkoholnih ter brezalkoholnih pijačah.

V inštitutu Jožef Stefan se je rodila naprava za predelavo uranove rude, ki bo zavarovala Soro in življenje v njej, saj popolnoma zapira krog uporabe vode, česar se niso domislili niti ameriški partnerji. Našim znanstvenikom je uspelo, niti kapljica radioaktivne vode ne bo mogla odteči, ne da bi jo prestregli. Tudi v Savinjski do-

V laboratoriju za organsko kemijo (vse fotografije: Marjan Smerke)

Skupinsko delo v odseku za računalništvo in informatiko

lini nam žveplena kislina iz celjske cinkarne po zaslugi inštituta ne bo več morila rib, pač pa bo predelana v umetno gnojilo pomagala kliti žitu.

Sodelavci inštituta so popisali 3600 strani obsegajoče predgradbeno varnostno poročilo o jedrski elektrarni v Krškem, spodbudili so ustanovitev slovenskega republiškega računskega centra. Njihovi mikroračunalniki vodijo fermentacijo v tovarni zdravil Krka, kovaško peč v ravenški železarni, jedrski raziskovalni reaktor v Podgorici. Uvedli so različne nove snovi, ki so trdnjše od sedaj znanih ali pa odpornejše na vročino.

Še in še primerov praktične uporabe rezultatov raziskav bi lahko navedli, ki so jih na inštitutu Jožef Stefan pred desetimi leti s področja uporabe jedrske energije razširili tudi drugam.

Toda že naštetih je več kot dovolj, da ovržejo očitke, ki jih je moč pogosto slišati. Namreč da je delo znanstvenikov na inštitutih nekaj vzvišenega, odmaknjenega od realnega sveta in potreb. Toda prav inštitut Jožef Stefan se lahko pohvali z vrsto postopkov, izboljšav in avtomatizacij, ki so že del vsakdanjega življenja, rodili pa so se v njegovih laboratorijih.

Toda čeprav se danes lahko pohvalijo s tesnim sodelovanjem z industrijo, jim, kot pravi direktor inštituta dr. Boris Frlec, ni bilo in jim pogosto še zdaj ni z rožicami postlano.

»Domača industrija včasih iz nerazumljivih razlogov ne zaupa v domače znanje tako, kot bi pričakovali,« meni dr. Boris Frlec. »Zid nezaupanja se poruši šele, ko po več letih sodelovanja dokažemo, da smo sposobni vsaj

takih dosežkov kot tuji partnerji, če ne celo boljših.«

Če že doma nimamo pravega zaupanja v lastno pamet, pa našo pamet toliko bolj cenijo v tujini. Medtem ko je specializacija naših znanstvenikov v tujini nekaj povsem običajnega, nujnega, pa prav za inštitut Jožef Stefan velja, da ne pošilja le svojih raziskovalcev drugam po znanje in izkušnje, ampak se tudi na inštitut prihajajo učiti iz tujine. Več kot 50 tujih znanstvenikov sodeluje vsako leto pri raziskovalnem delu inštituta. Kateri oddelki privlačijo tujce, kje smo torej toliko pred drugimi, da smo zanimivi za ostali svet?

»Težko bi bilo s prstom pokazati na dosežke, ki so nas uveljavili v svetu. Inštitut je postal znan zunaj meja v začetku šestdesetih let, ko je zaživela mednarodna izmenjava strokovnjakov. Do takrat so se v inštitutu usposobili in razvili strokovnjaki, ki so nato postali znani po svetu, zbrali okoli sebe ljudi in opremo in raziskovali na aktualnih področjih. Uveljavilo se je naše delo na področju kemije žlahtnih plinov — številne spojine fluora, na primer, smo prvi na svetu odkrili prav na našem inštitutu — nadalje na področju biokemije živalskih toksinov, v teoretski in jedrski fiziki, biokibernetiki, fiziki trdnega stanja, na področju uporabe jedrske magnetne resonance in pri razvoju teorije sintiranja visokotemperaturnih materialov,« našteva dr. Boris Frlec.

Še bolj prepričljivi so obiski številnih uglednih znanstvenikov iz tujine, ki se na inštitutu kar vrste, kot pokaže pogled v knjigo vtisov.

»Izredno spodbuden razgovor o pomembnosti znanja in o pospeševanju in podpori temeljnim raziskavam. Najboljše želje inštitutu Jožef Stefan v teh prizadevanjih,« je pred dvema letoma zapisal Paul J. Flory, Nobelov nagrajenec za kemijo.

Christian De Dube, Nobelov nagrajenec za biokemijo, pa je ob svojem obisku v inštitutu med drugim zapisal:

»... bil sem zelo prevzet nad znanstvenimi raziskavami in vzdušjem na inštitutu in močno upam, da boste uspešno nadaljevali tako s temeljnimi kot z aplikativnimi raziskavami. Vse moje želje so z vami.«

VREMSKI BRITOF

PORTRETI SLOVENSКИH VASI

Bila je jesen. V Brkinih in v Vremski dolini je v dne, ko sem se mudil tam, zorelo grozdje in jabolka so se zlatila na drevesih. Nekdaj lepi, veliki sadovnjaki, ki so ponesli v svet slavo vremskih jabolk, so bili nekam zapuščeni — tudi zato, ker ni mladih, da bi obirali sadeže in tudi zato, ker v teh krajih še ni urejen odkup od kmetov, čeprav je res, da je v Vipavi ena največjih tovarn sadnih sokov in drugih brezalkoholnih pijač.

Vremška dolina je porečje ob reki Reki, tej žalostni in mrtvi reki, ki priteče iz Ilirske Bistrice in ki je bila nekoč pravo razkošje te pokrajine. Voda je bila še pred desetletji zdrava in čista, zdaj pa je vse zasmrajeno — raziskave so pokazale, da je ogroženo življenje tudi ob vodi. Kmetje uporabljajo kapnico in tudi živino napajajo v njej, čeprav imajo do reke le dober lučaj ali pa živijo kar ob njej.

Živali, ki se pasejo ob bregovih Reke, se umikajo v hrib in tudi trava, ki je zrasla tam okoli, nima pravega okusa. Toda Vremška dolina je kljub vsemu bogata in rodovitna pokrajina z dosti žita in krompirja, tudi ajdo imajo in seveda obilo sadja. Slive so se upogibale od bogatih razkošnih sadežev. Nad Vremskim Britofom so dirjali vlakci proti Reki, k morju, le ceste so bile nekam slabe, saj v teh krajih še ni asfalta.

Vremski Britof, kjer je tudi sedež krajevne skupnosti tega okoliša, je od-

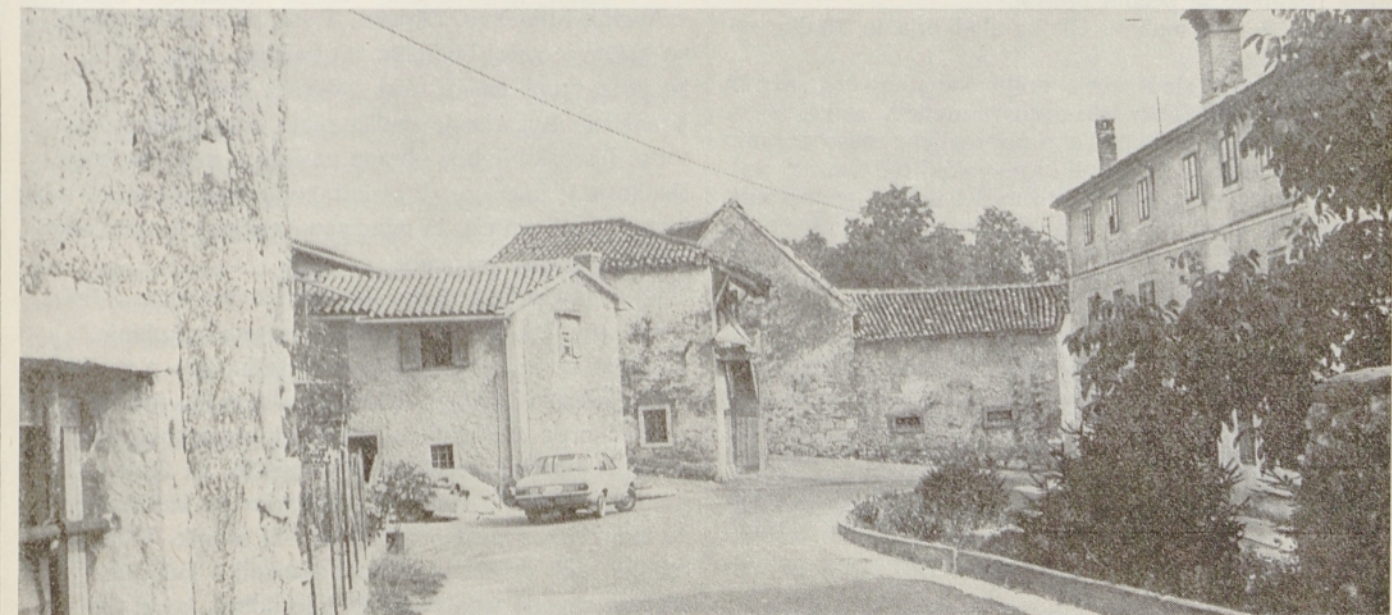
daljen od Divače šest in od Sežane šestnajst kilometrov. Naj ponovimo, kar smo prebrali v Krajevnem leksikonu Slovenije, da je Vremška dolina izredno rodovitno polje z mnogo jabolk in češpelj ter precej klopotcev, to je rumenih sliv s priraslo koščico. Vinogradov je le malo. Imajo pa gostilno, trgovino, pošto, šolo in pisarno poslovalnice Kmetijske zadruga Sežana. V drevesnici na Vidmu, kjer so prej gojili topole, delajo sedaj poskuse z gozdnim drevjem. Imajo tudi krajevni vodovod. Med stavbami na Vremškem Britofu izstopa velika in mogočna enonadstropna hiša nekdanjih bogatašev Dekleva, ki so imeli do nacionalizacije nad sto hektarov zemljišča. O nekdanji veljavnosti rodovine priča to, da je v času trasiranja železniške proge Ljubljana—Trst izposlovala spremembo prvotnega načrta, po katerem bi jo zgradili mimo vasi. V Marijini cerkvi so zelo kvalitetne slikarije iz 15. stoletja ki kažejo na krog istrskih delavnic tega časa.

Na pokopališču je spominska plošča tridesetim borcem dalmatinske brigade, ki so padli med pohodom na Trst. Pomembne za proučevanje zgodovine tega kraja so tudi ruševine Staromaušnikovega mlina. Čisto blizu v vasi Gornje Vreme je bil doma slovenski pisatelj in zdravnik Bogomir Magajna in tudi njegov brat Franc Magajna, ki je bil sicer kmet, bil pa je tudi pisatelj, publicist, urednik in prevajalec.

Vremski Britof je lepa starinska in sodobna primorska vas, saj se novogradnje na res ustvarjalen in prijeten način združujejo s staro arhitekturo tega kraja. Toda ko smo obiskali vremsko dolino in Vremski Britof, je bila vas skoraj prazna. Pod napušči in po vrtovih so samevale kokoši.

Tereza Franetič, ki smo jo srečali, je stara že triinosemdeset let. Rodila se je na Govci, tu na Vremškem Britofu pa živi že sedeminštirideset let. Ima sina in hčer in kdaj pa kdaj jo obiščeta, posebno še sin, ki živi bližje doma. Spomnila se je časov, ko je več kot petindvajset let živela pod Italijani, ko je bila slovenska beseda kakor grožnja, slabši kos kruha in vsemogoče ponižanje. »Bilo je hudo, veliko naših ljudi je darovalo življenje za to, kar imamo danes,« je dejala. »Mislim pa, da je zadnji čas, da se pomisli tudi na nas kmete in ostarele ljudi. Včasih je bilo v vasi štirideset fantov. Bilo je živo in veselo, zdaj pa je pravi dolgčas in mladih skorajda ni.«

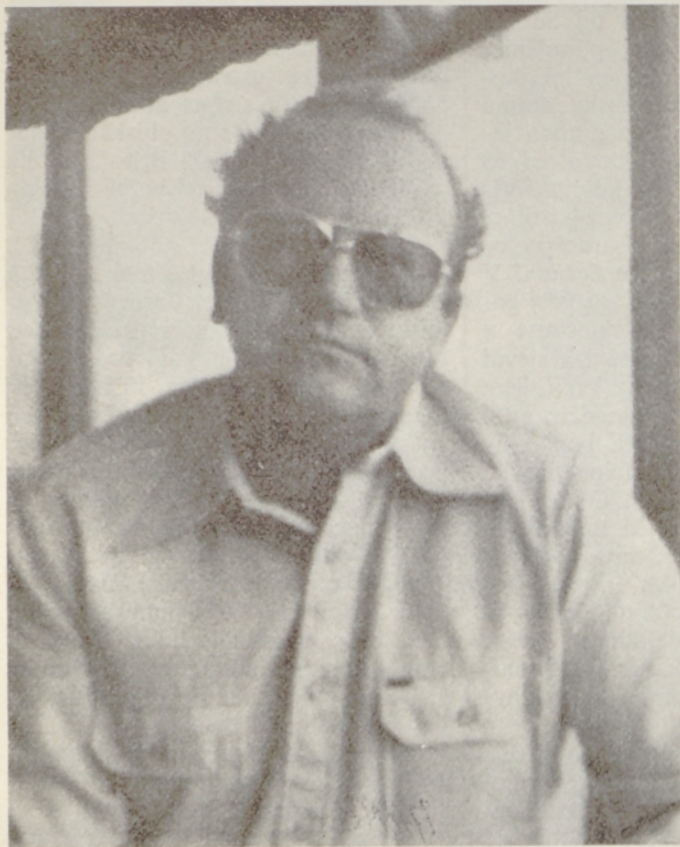
V gostilni pri Ercigoju se je popoldne zbrala skupina domačinov. Moževali so vsemogoče. Bili so tudi lovci in govorili so o veliki škodi, ki jo napravijo divje živali na posevkih v koruzi in na senožetih. Jezili so se tudi na Reko. Toda življenje je kljub vsemu lepo, da je le zdravje, je rekel eden iz družbe. Tudi dela imamo, saj do Sežane in Divače le ni tako daleč in tam je dela za vse. *Ladislav Lesar*

Motiv iz Vremškega Britofa (foto: L. L.)

ZLATA SLOVENSKA KUHALNICA

PREDPRAZNIČNI POMENEK Z JANEZOM LENČKOM

Janez Lenček, šef kuhinje v blejskem hotelu Toplice — mednarodni kuharski mojster

DOMAČE ČOKOLADNE REZINE

Testo: 8 beljakov, 8 jedilnih žlic sladkorja v prahu, 25 dkg zmletih orehov, 3 jedilne žlice moke, 3 jedilne žlice mlete čokolade in pecilni prašek.

Krema: 8 rumenjakov, 10 dkg sladkorja in 20 dkg surovega masla.

Iz beljakov in sladkorja v prahu naredimo trd sneg in vanj narahlo vmešamo mešanico iz orehov, moke, čokolade in pecilnega praška. Tako pripravljeno maso denemo v pekač, ki smo ga namastili in pomokali (35 krat 25 cm), jo poravnamo in pečemo približno 3/4 ure pri temperaturi 160 do 180 Celzijevih stopinj. Pečen biskvit zvrnemo na ravno ploščo in ga ohladimo.

Posebej stepamo na sopari rumenjake, s sladkorjem in 5 dkg masla, ne sme pa krema zavreti. Potem jo ohladimo, ji dodamo preostalih 15 dkg masla, z njo premažemo biskvit in ga posujemo še z grobo naribano jedilno čokolado. Lahko pa biskvit tudi glaziramo s čokolado. Za glazuro v suhi posodi nad soparo zmeščamo približno 10 dkg jedilne čokolade, dodamo jušno žlico jedilnega olja, zmešamo in s tankim dolgim nožem razvlečemo čokolado po površini biskvita. Ohlajen biskvit razrežemo v rezine (3 krat 10 cm), po želji pa jim dodamo še sladko tolčeno smetano ali sladoled.

Zgornji recept vam Janez Lenček predlaga za praznične dni

Sploh ni res, da najbolje kuhajo Francozi in Kitajci, in tudi ni res, da najbolje kuhajo ženske; kuharski mojster, ah, kaj, že vele mojster iz blejskega hotela Toplice JANEZ LENČEK živo dokazuje, da temu ni tako. Odkar je resno prijel za kuhalnico, tega je zdaj že več kot četrt stoletja, pobira najvišje nagrade na domačih, predvsem pa na mednarodnih kuharskih tekmovanjih. Njegova poklicna kulinarična pot se je pričela že v rojstnih Domžalah, kjer se je rodil kot sin dobrega slaščičarja. Tudi sam se je — malo doma in malo v Kranju — izučil za poklicnega ustvarjalca sladkih dobrot, pozneje pa je svojo strokovno izobrazbo dopolnil še z diplomo kuhanja na gostinski šoli v Ljubljani. Potem so se vrstila delovna mesta: v Luciji pri Portorožu, v Kranjski gori, na Pokljuki, že deveto leto pa vihti kuhalnico v najimenitnejšem blejskem hotelu Toplice. Mlad je še, najvišja priznanja pa nenehno prihajajo z različnih koncev sveta, na njegov naslov. Doslej je medalj, bronastih, srebrnih, a največ zlatih, prejel že okrog — sto. In še prihajajo. Zadnjo je osvojil letošnje poletje v jugoslovanski ekipi, ki je tekmovala na mednarodni razstavi jedil HOGAKA v Karlsruhe; le-to uvrščajo strokovnjaki med največje tovrstne prireditve v Evropi. Dvanajst tisoč nacionalnih jedi so razstavili sloviti kuharji z vsega sveta, Janez Lenček pa je pripravil tako dobre, da je zanje prejel zlato medaljo pa za nameček še grand prix v zlatu. Kuharjev — tekmovalcev z vsega sveta se je v Karlsruhe zbralo 1.700, potemtakem — bravo, Janez Lenček!

Pa čisto preprost in ljubezniv je ta Lenčkov Janez. Mirno pripoveduje o svojih strokovnih izpopolnjevanjih v Angliji, Münchnu, Zürichu, Trstu, pa o tekmovanjih, na katera je začel hoditi še kot vajenec. Leta 1951, ko je še drgnil slaščičarske vajenske hlače pri Kranjčanu Bučarju, je spekel svojo prvo tekmovalno torto. Jesensko je bila ubrana pa ježa iz marcipanskega sladkorja je imela za okras in tako je prevzela tekmovalno komisijo, da so ježu in mlademu Lenčku vsi njeni člani podelili najvišje priznanje...

Tudi o posebnostih slovenske kuhinje govoriva, a Janez Lenček razlaga, da nanjo vplivajo sosedske kuhinje, mediteranska na primer, alpska in še kakšna, a vendarle lahko štejemo štruklje za izvirno slovensko jed, prav tako pa tudi različne »rihte«, ki so nekoč nastajale v starih kmečkih pečeh in na ognjiščih, pa žgance... Lenček je lastnik dveh zlatih oskarjev za kulinariko. Je tudi priznan mednarodni kuharski sodnik. Videl je mnogo tujih deželá in se tudi seznanil s kuharijo v njih. In prav zavoljo tega ve, da bi bilo dobro, ko bi tudi pri nas vpeljali tekmovanje kuharjev, pomembnejša

kot jih sicer že imamo, a ne sežejo prek slovenskih republiških meja. K njihovi uresničitvi bo pač treba spodbuditi sindikat gostinskih delavcev, pravi, in kuharskemu poklicu, ki kdovezakaj ni ustrezno cenjen, dati pravšnjo veljavo.

Z Janezom Lenčkom, tudi predavateljem na ljubljanski gostinski šoli, je prijetno kramljati. O prednostih posameznih kuhinj na primer; mediteransko čišla zavoljo omak in vsakršnih testenin, angleško zavoljo imenitno pripravljenega govejega mesa, jagnjetine, zelenjave in testa... Zvem tudi, da je ob tekmoivanju v Frankfurtu nastopil v živo na tamkajšnji televiziji, mučkalico je pripravil, naslednje poletje pa so ga sredi Bleda prepoznali zahodnonemški turisti. Po anketi Angležev, ki že leta prihajajo k nam v organizaciji Yugotoursa, je svojemu hotelu — blejskim Toplicam — pripomogel k slovesu najboljšega hotela v Jugoslaviji. Nič čudnega, ko pa kuhinja tega hotela izredno skrbi za želodce gostov; prireja jim tudi razigrane pikniške popoldneve, imenitne večerje z bogatimi hladnimi bifeji, jim v jedilnici prižiga slavnostne sveče in sploh prisluhne še tako nenavadni gastronomski želji.

Delavnik Janeza Lenčka? Neomejen. Včasih se prične že ob peti jutranji uri in se zavleče tja v pozno noč. Njegovo »šefovstvo«? Strogo, mi je zatrdil, pa zraven se je prav mlo smehljaj, češ, saj nobene juhe ne poješ tako vroče, kot jo skuhaš. Ampak le ni šala »poveljevati« 36 ljudem v kuhinji, pa naj so še tako spretni, organizirati dnevno več kot 400 kosil in prav toliko večerij, da ne govorimo še o slaščičarskih umetnijah v hotelovih depandansah, načrtovati jedilnike — in bdeti nad uspešnostjo celotne hotelske »želodčne« dejavnosti.

Razjezi ga vdana ugotovitev kakšnega svojega sodelavca, češ »tole mi je ratalo«. Nobenega poskuševanja ne mara. Nobenega naključja. Profesionalno se je treba vesti, zatrjuje, če naj bo uspeh pravšnji. Golaž mora biti golaž — in ne gola laž, je njegov znameniti izrek. In tudi v to je globoko prepričan, da prične gost najprej jesti z očmi. Torej — najprej lepa oblika, potem pa dobra vsebina.

Sicer pa pomaga oživeti združenje kuharjev Jugoslavije, ki je pred časom razpadlo. In pripravlja se že na novo kuharsko tekmoivanje v Londonu. Posegel bo v hude borbe za najboljše mesto.

šampionka

RENČE
NOVA GORICA

Vaš popoln turistični servis v domovini

KOMPAS JUGOSLAVIJA

61000 Ljubljana, Pražakova 4, tel. (061) 327-661, teleks: 31209 Informacije v vseh poslovalnicah Kompasa v Jugoslaviji

Kompasov hotel »Alpina« v Kranjski gori

BOREC ZA SVETLEJŠO LUČ

SLAVNE SLIKE

MATEJ STERNEN se je rodil 20. septembra 1870. leta kot enajsti izmed štirinajstih otrok gostaču Janezu in Mariji, roj. Šivic, na Verdu št. 22, obiskoval osnovno šolo na Vrhniki, meščansko pa v Krškem, kjer ga je vzdrževal očetov vrhniški delodajalec Franc Kotnik. Potem odide v Gradec, kjer obiskuje Državno obrtno šolo, se seznani z Groharjem in Plečnikom in eno leto obiskuje na Dunaju umetno-obrtno šolo.

Triindvajsetletnik pride na dunajsko umetnostno akademijo, o kateri je kasneje menil: »Akademija je bila precej konservativna, a deloma je bila dobra, ker smo se navadili risati, čeprav ne slikati.« Tako je ostalo risanje Sternenu »v krvi« za vse življenje. Risal je nenehno in povsod.

Sternenovo šolanje na Dunaju se je končalo z enoletnim študijem na specialki, ko je umetnik študiral zgodovinsko slikarstvo. Sledi njegova pot v München, kjer je sprva obiskoval Ažbetovo šolo do mojstrove smrti, potem pa je imel celo svoj zasebni atelje.

V tem času je za Mestno občino ljubljansko opravil prvo pomembnejše naročilo — paradni portret Franca Jožefa na konju, ob ustanovitvi društva Sava pa je postal njegov član in se je vse do leta 1911 udeleževal vseh društvenih razstav. To je čas, ko se je Matej Sternen pričel uveljavljati tudi kot restavrator. Kot tak je dobro poznal in obvladal najrazličnejše slikarske tehnike. Tako je večkrat slikal freske, kasneje tudi prenosne in leta 1901 je poslikal trnovsko cerkev v Ljubljani, Tabor pri Grosupljem in cerkev v Horjulu.

Po smrti svojega učitelja Antona Ažbete je za nekaj časa ustanovil risarsko šolo, potem pa se je čez poletje vsako leto jel vračati iz Münchna v Slovenijo in je do leta 1908 sočasno slikal z ostalimi tremi slovenskimi impresionisti (Jama, Grohar, Jakopič) v okolici Škofje Loke.

V Münchnu se je civilno poročil z rojakinjo, slikarko Rozo Klein, cerkveno pa šele med drugo vojno v Ljubljani, ko so ga v to prisilili.

Zdaj sprva vodita z Jakopičem v Ljubljani zasebno slikarsko šolo, a jo mora Sternen kmalu opustiti, ker ima gmotne težave. Tako najde čas za pot v italijansko Firenco in Pariz, živi nekaj časa z ženo in hčerko Rozi v Devinu, kjer naslika veliko obmorskih krajin, se vrne v Ljubljano in se

spre z Jakopičem zavoljo slikarja Žmítka, potem pa ga pokličejo k vojakom na fronti; tu preživi dve leti, vendar veliko portretira in tudi restavrira.

In še nekaj Sternenovih življenjskih postaj: v Ljubljani na Mirju si zgradi hišo z ateljejem (tu živi do smrti), predava risanje na Tehnični fakulteti v Ljubljani, uči hkrati na slikarski šoli in privatno v svojem ateljeju, prične z obsežnimi restavratorskimi deli na freskah Janeza Ljubljanskega na Muljavi in Kamnem vrhu, restavrira na Rabu, v Martinščici, v Božjakovem, Gostecah, Vrzdencu, obnavlja celjski strop, odkriva freske v Turnišču, restavrira v Ptuj in Vitanju, leta 1933 pa prične sodelovati pri restavriranju umetnin v Narodni galeriji v Ljubljani. Restavriral je — kot je dejal — »za kruh, ostalo pa (je) delal kot umetnost, ki je ni ponujal naprodaj«. Danes je mogoče ugotoviti, da je kot restavrator prevzel okoli sto različnih — samo javnih — naročil po vsej Sloveniji in tudi preko njenih meja, kar ga je, zlasti, ko je obnavljal freske na terenu, časovno zelo mudilo.

Tik pred drugo svetovno vojno restavrira v Grmu pri Novem mestu, v Mošnjah, na gradu Gracarjev turn in v Mariboru, kjer poslika s freskami grajsko klet. Med vojno restavrira še freske na Maršičih in dela v Novem mestu, po njej pa živi v Ljubljani; čeprav tesno in duševno precej strt, naslika še veliko slik, predvsem portretov. Umre v Ljubljani 28. junija 1949. leta.

Matija Sternen je eden štirih slovenskih impresionistov in njegova Münchenska ulica je ena najlepše uredenih evropskih impresionističnih tem v slovenskem slikarstvu. Nesporni vrh umetnikovih impresionističnih prizadevanj predstavlja leto 1907, trdi znani slovenski umetnostni zgodovinar in kritik Jure Mikuž, ko je poleg nekaterih krajin nastalo nekaj mojstrovih tihožitij in več podob ženske postave v interieru. Morda si je prav ob teh slikah Sternen zabeležil:

»Naslikano delo mora vsebovati nekaj skrivnostnega, ne nekaj jasnega, temveč bolj zavitega v negotovost... Narave ne smemo nikoli prepisovati, temveč vedno odeti v skrivnost.«

Sternen se je kasneje odtujil impresionizmu, bržkone zategadelj, ker je njegovi umetniški in človeški naravi bolj kot slovensko provincialno okolje ustrezalo münchensko kulturno in

sploh življenjsko ozračje. Povrh vsega je bil Sternen tudi najdlje od vseh Slovencev v Ažbetovi šoli — prav do učiteljeve smrti —, obenem pa tudi njegov nesojeni naslednik. Za vse življenje si je vtisnil v spomin Ažbetovo zahtevo, da naj učenci nanašajo na platno čiste barve, ker le taka barva ostane na platnu lepa »in vibrira dalje, kot je prej vibrirala na paleti«. Toda glavno učiteljevo vodilo, ki ga ni Sternen nikoli opustil, je bilo, da so vsi odenki že v naravi in jih umetnik mora samo okrepiti.

»Slikarji vseh dob se borimo za čim svetlejšo luč in tem močnejši žar barv,« je zapisal Sternen v zadnjih predvojnih letih. Iz tega časa je ohranjenih kar neverjetno število barvnih skic in študij, pa tudi izdelanih slik, ki sodijo med najzanimivejše koloristične rešitve v slovenskem slikarstvu.

Mnogo je študiral; imel je izredno bogato knjižnico, ki je obsegala čez 800 naslovov tedaj najpomembnejših umetnostnozgodovinskih publikacij predvsem monografij umetnikov. Poleg tega je bil naročen na večino najpomembnejših umetnostnozgodovinskih revij, imel pa je seveda tudi bogato zbirko domačih in tujih razstavnih katalogov.

Danes velja za izredno zanimivega slikarja. Predvsem je za njegovo slikarstvo značilen zelo profesionalen odnos do dela, saj je neprestano študiral in eksperimentiral. Poleg tega je bil izmed sodobnih slikarjev verjetno eden najbolj razgledanih v evropski slikarski tradiciji in v sočasni umetnostni ustvarjalnosti po svetu.

Našo tokratno slavno sliko — Rdeči parazol, motiv ženske s sončnikom, največkrat rdečim, kakršnega je slikalo veliko slikarjev, je Matej Sternen naslikal leta 1904 doma na Verdu.

Matej Sternen:
Rdeči parazol.
Last dedičev,
slika je raz-
stavljena v stalni
zbirki Narodne
galerije
v Ljubljani

VODILNA JE INDUSTRIJA

REPORTAŽA NA VAŠO ŽELJO — MIRNA NA DOLENJSKEM

Rad bi videl, da bi kaj napisali o Mirenski dolini na Dolenjskem, od koder sem doma.

Ernest Žibert, Sydney, Avstralija
Zanima me, kako je kaj z graščino Kot blizu Šentruperta na Dolenjskem, kjer je bil rojstni dom moje matere.

Vida in John Kumse,
Lorain, Ohio, ZDA

Obisk Mirenske kotline v kateremkoli letnem času je vedno enako vabljiv in poln prijetnih vtisov, pa če obiščeš Mokronog, ki še danes ve, kaj so veliki sejmi, Šentrupert, v katerem je znamenita gotska cerkev, Trebnje s slovito galerijo likovnih samorastnikov ali pa Mirno, ki je predvsem gospodarsko središče te lepe doline.

Tod je kar precej zaselkov: Podlog, Laze, Fužina, ki s svojim imenom spominja na obstoj nekdanje kovačnice Mirenskega gradu, Gmajna z bližnjim Drojslarjevim mlinom, Sotla, kjer še vedno deluje kovačija na vodni pogon z velikim kladivom, norcem, kakršnega so nekdanj uporabljali kovači bližnjega gradu Kot, Sv. Helena z baročno cerkvijo in rimskimi izko-

paninami, Zapuže z gradom pa Volčje njive, Podradovica z bližnjo smučasko skakalnico . . .

Najbolj je v letih po drugi svetovni vojni napredovala Mirna. Danes šteje že več kot dva tisoč prebivalcev, ima znano tovarno rastlinskih specialitet in destilacijo »Dana«, obrat Kolinske — Knorr itd.

Danine alkoholne in brezalkoholne pijače rajzajo v številne tuje dežele; hermelika na primer, začinjena z dišečimi zelišči, potentila z dodatkom črnega ribeza in rdeče pese, grenčica gorjan, angelika, za katero pravijo, da »še vruga premaga«. Nič čudnega, če prav v Mirni stoji takšna tovarna, saj je tradicija žganjekuhe, zlasti pa priprava domačega sadjevca, v mirenski dolini stara že stoletja, tovarna pa je nastala leta 1935, ko je domačin Vilko Marin ustanovil žganjarno.

V Mirni so pred leti izdelovali tudi šivalne stroje, a so se zadnja leta — zavoljo boljšega dobička — preusmerili na izdelovanje opreme za avtomobilske prikolice novomeške IMV.

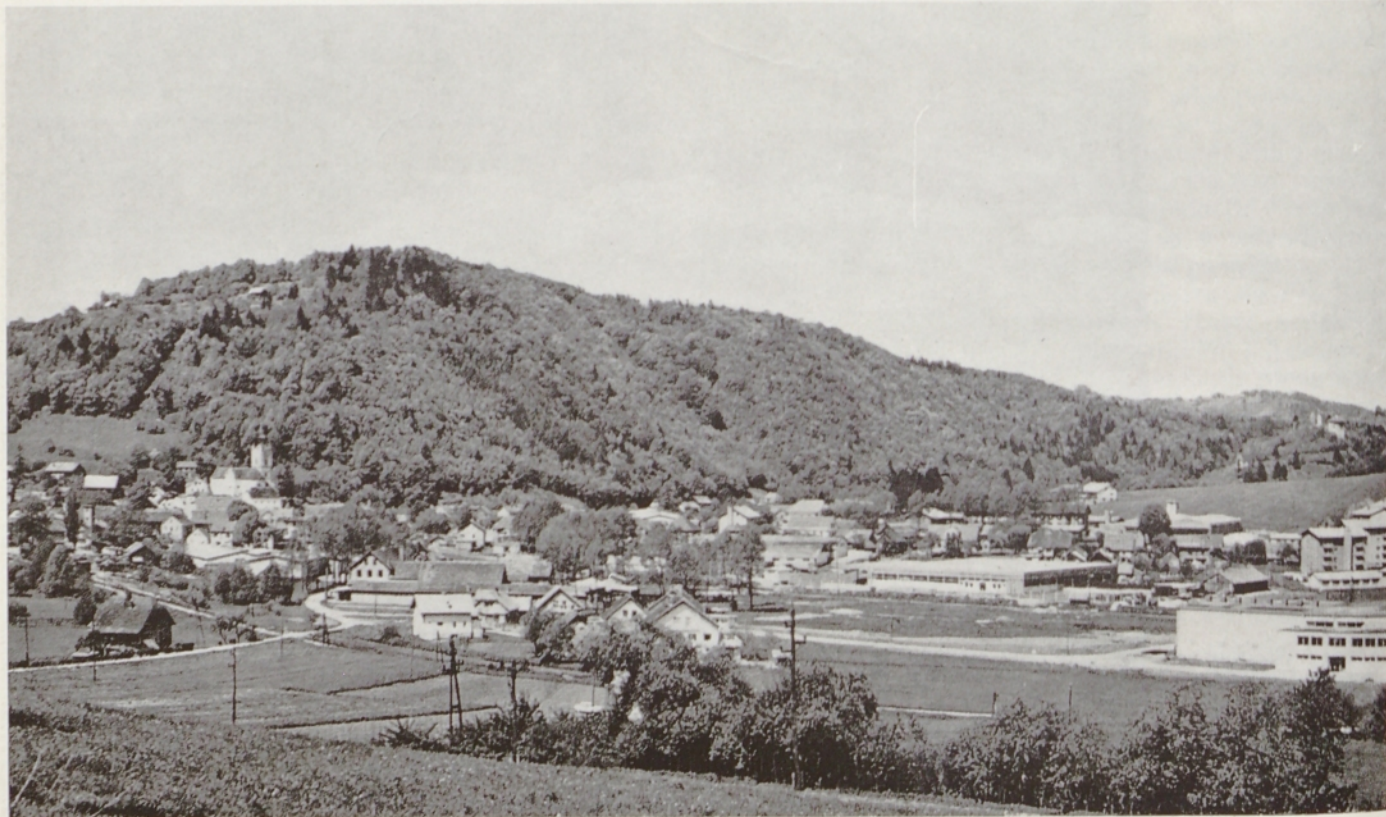
Čas, ki ga živimo, terja tudi v Mirni posluh gospodarstva za napredek.

Ljudje živijo predvsem od domače industrije; 1.200 Mirenčanov odhaja vsako jutro k tovarniškim strojem, od tega je domala 35 odstotkov žena, in zato ni nič čudnega, če imajo tukaj lepo terasasto stanovanjsko naselje s hišami, ki zgovorno tekmujejo med seboj z lepo zunanostjo, cvetjem na oknih in terasah, zelenicami . . .

Pred desetimi leti je v Mirni zrasla nova šola, ki pa bo kmalu pretesna, zato načrtujejo še zidavo štirinajstih novih učilnic.

Šolsko okolje je lepo urejeno; na travni pri vhodu je visoka lesena skulptura Krjavljaja, ki je presekala hudiča, delo enega izmed trebanjskih likovnih samorastnikov . . . Pred vhodom v staro osnovno šolo, v njej sta zdaj vrtec in posebna šola, pa sameva veliko železno ptičje strašilo, delo tehničnega krožka mirenske osnovne šole. V Mirni bodo v kratkem zidali tudi nov vrtec za štirideset malčkov, tako da jih bo sto našlo varno streho nad glavo, ko so njihove matere na delu.

Ze res, da je v Mirni industrija na prvem mestu, vendar pa živijo ljudje tudi še od kmetijstva, a posodobljene-

Mirenska panorama

rečico Mirno in ne le zgolj zavoljo gradu, ki je še danes mogočen, čeravno je domala ves v ruševinah (enega izmed njegovih stolpov obnavlja v imenu spomeniško varstvene službe dr. Marko Marin, sicer domačin, del prostorov pa obnavlja mirenski gostilničar Kolenc za bodoče gostišče); pne se pa proti nebu nad jezerom, ki so ga Mirenčani uredili v kopališče z več kot 7.000 kv. metri vodne površine. Mirna velja za kraj, ki se močno širi, ki se pomlaja; to je kraj, ki ima prav malo izseljencev, le 11 družin je na delu v ZR Nemčiji.

Mirna slovi po odličnem peku Jožetu Lončarju, ki do poldneva razproda še zadnji hlebec kruha, ki ga še vedno peče v pristni kmečki peči, uporablja zanjo ustrezna drva in vse delo opravi ročno, čeravno ni več med mladimi. A sin je tu, ki bi naj prevzel delo in ga nadaljeval, da bi prebivalci Mirenske doline ne ostali brez dobrega kruha, ki slovi do Novega mesta.

Mirna ima zelo aktivno športno društvo, ima dobre planince — in kar je še posebej razveseljivo — med njimi so tudi številni kmečki fantje, člani Ljudske tehnike pa so letos organizirali republiško prvenstvo prostotelečih modelov.

In Aleksandra Leskovca imajo na Mirni, likovnega samorastnika — kiparja, ki ustvarja tako odlična dela, da je zanje leta 1977 in 78 prejel na veliki mednarodni razstavi v Parizu zlati medalji. Čisto zares se je pričel

ukvarjati z umetnostjo pred šestimi ali sedmimi leti, čeravno je želja po njej počasi dozorevala v njem že od nekdanj; danes ni razstave v Trebnjem brez njegove udeležbe; vse, kar ustvari, gre še gorkó iz rok, zato bi imel rad več časa in prostora za delo, ki se mu je zapisal za vedno. Z ateljejem, ki ga dograjuje v hišici, bo gotovo bolje...

In zdaj še graščina Kot. Njen zadnji lastnik, Nemec Dolar, jo je zapustil leta 1941 in graščina je tako postala splošno ljudsko premoženje. Danes je to stanovanjsko poslopje, v katerem so našle streho nad glavo nekatere mirenske družine, saj je od Mirne do Kota le dobrih dvajset minut hoje.

Graščina je urejena, zanjo skrbi in jo obnavlja stanovanjska skupnost, tako da ji zob časa še dolgo ne bo prizadejal hujše škode. V Mirenski dolini je še nekaj gradov častitljive starosti, pestre zgodovine in zanimive arhitekture; mokronoški grad, na primer, je iz 11. stoletja, Zapuže, trebanjski grad, ki ima ob vhodu vzidanega kamnitega rimskega leva, pa Škrljevo, ki ga preurejajo v gostišče.

Najpomembnejši problem Mirenske doline so — zaenkrat — makadamske ceste. A ta problem ne bo trajen: za 16 kilometrov asfalta so prebivalci že sklenili, da bodo del denarja, potrebnega za obnovo, prispevali sami.

J. Vigele

ga, olajšanega, preudarnejšega kot nekoč; tu je doma dober krompir, žito, z živino se tudi ukvarjajo kmetje pa še vinska trta dobro rodi po okoliških gričih. Letošnja krompirjeva letina, pravijo, je prav dobra: 7.000 ton krompirja je trebanjska kmetijska zadruha dala predelovalni industriji Kollinski za krompir v kosmičih, ki bo odpotoval po vsej državi pa še za izvoz ga bo dovolj.

Veliko ve o tukajšnjem življenju in razvoju tajnik krajevne skupnosti Darko Krištof. Ne pohvali sicer turističnega društva, ki je letos skrbelo predvsem za ureditev kraja, a je zadovoljen z načrti za prihodnje: bolje bodo razvili lovski turizem, saj je tukaj veliko srnjadi, perjadi, zajcev in celo divjih prašičev, ki vabijo številne tujce na lov v dolenske gozdove.

Prizadevni pa so kulturniki. Radi pojo, obstaja namreč moški pevski zbor pri mirenski Svobodi, živahni sta tudi lutkovna in dramska skupina. Občinstvo jim je hvaležno za sleherno prireditev.

Mirna ne slovi samo zavoljo Dane, kamnitega mostu iz 18. stoletja nad

Grad Škrljevo pri Veseli gori

Vesela gora — vas Brinje (foto: A. Tomšič)

SLOVENSKI KOLEDAR 1980 JE ŽE IZŠEL!

Sorica, ena izmed najlepših slovenskih vasi. Slovenski koledar 1980 prinaša tudi lepo barvno prilogo slovenskih krajev

V nekaj zadnjih številkah Rodne grude smo vam že precej povedali, o tem, kakšen bo Slovenski koledar za leto 1980; njegove temeljne značilnosti so v tem, da je tematsko razdeljen na štiri dele z naslovi: Domovina, Slovenci v svetu, Literarni almanah in Priloga. Prav v vseh delih boste tudi vi našli kako zanimivost, ki vas bo še posebej pritegnila. Dovolj bo branja za razvedrilo, dovolj poučnega »domovinskega« beriva. Prav gotovo bo po prebiranju te knjige marsikomu, ki nima stalnih stikov z rojstno domovino, veliko bolj jasno, kam je usmerjen utrip sodobne Slovenije in Jugoslavije. Slovenski koledar 1980 je knjiga, ki jo boste z veseljem pokazali tudi vašim prijateljem, tujcem, vsekakor pa bo tudi lep okras vaše knjižne police.

Cena te knjige trajne vrednosti je zares simbolična — 100.— dinarjev ali enakovrednost v katerikoli konvertibilni valuti, npr. 6.— U. S. A. dolarjev, 10 nemških mark, 5 avstralskih dolarjev. V to ceno je vračunana tudi poštnina. Svetujemo vam, da preprosto dopisnico z naročilom pošljete na naslov:

**Slovenska izseljenska matica,
Cankarjeva 1/II
61000 Ljubljana, Slovenija — Jugoslavija**

TISKOVNI SKLAD

AVSTRALIJA: S. Kupresak 2.— £, Slovenski klub Perth 7.— au\$, Anka Snuderl 3.— au\$, Anna Kutoš 1,50 US\$, Ernest Žibert 5.— au\$, Milan Šircelj 1.— £, Jože Kuščer 1,11 £
Alojz Rezelj 8.— au\$, Toni Resnik 2.— au\$, Peter Kroke 128.— din, Ivan Petkovšek 100.— din, Slovensko-avstralski klub Planica, Wollongong 11,55 £, Zvonko Groznik 1.— £, Slavka Kruh 0,64 £, Rozika Pless 10.— au\$, Lojze Košorok 2.— US\$, Albert Serbinek 30.— au\$, Zora Uljanič 3.— au\$, Drago Pogačar 3.— au\$

ARGENTINA: Hermanos Furlan 16.— US\$.

BELGIJA: Franc Delfar 40.— Bfr, August Baričič 40.— Bfr, Franc Miska 40.— Bfr, Juljana Borlak 240.— Bfr, Friderik Jošt 105.— Bfr, Tončka, Franc Trkaj 280.— Bfr, Alojz Cuzi 100.— Bfr, Janežič Ivanka 140.— Bfr, Marija Bezenšek 40.— Bfr, Friderik Jošt 100.— Bfr, Katarina Čargo 540.— Bfr.

FRANCIJA: Rudolf Šega 25.— FF, Jean Pribošek 10.— FF, Justin Čebul 7.— FF, neimenovani 30.— din, Milka Železnik 50.— FF, Joseph Fon 5.— FF, Matija Pucko 30.— din, Elizabeta Turnšek 5.— FF, Franc Poljanšek 50.— din, Jožef Cigler 5.— FF, Marija Grusemer 50.— FF, Frančiška Frelj 5.— FF, Prek-Filipic 10.— FF, Julka Mokotar 5.— FF, Franc Jaklič 5.— FF, Marko Sajovec 20.— FF, Ivana Koci 10.— FF, Marjanca Šega 4.— FF, Marija Kohek 20.— din, Miha Grubič 10.— din

HOLANDIJA: Alenka Pool 2.— Hfl, Franc Drenovec 4.— Hfl, Milka Martinčič Ooninx 2.— Hfl.

JUGOSLAVIJA: Stane Korošec 4.— DM.

KANADA: L. M. Jugoslav Pensioner's Club, Vancouver 15.— c\$, Kati, Dušan Kisel 3.— c\$, Louis Zuly 5.— c\$, Rose Praprost 2.— US\$, Marjetka Mele 10.— c\$, Frank Starešinič 1.— c\$, Tina Malenšek 5.— c\$, Mary Stucin 3.— c\$, Jože Kobe 6.— c\$, Milan Stefanec 200.— din, Louis, Donna Gačnik 7.— c\$.

Cvetka Mogus 3.— c\$, Rudi Milavec 5.— c\$, Ivan Bračko 9.— c\$, Louis Kocjančič 2.— US\$, Francka Jereb 1.— c\$, Frank Bremšak 50.— din, Gregor Černigoj 2.— US\$, Frank Cvetec 2.— c\$, Millie Yarc 2.— c\$, Viktor, Greta Zupanc 10.— c\$, Marija Fatorič 120.— din, Max Malesich 5.— c\$, Amalia Sustarsic 1.— c\$, Franc Stadler 2.— c\$, Anton Radovan 50.— din, Matt Skerl 6.— c\$, Mimi, Štefan Plevel 3.— c\$, Stanislav Čemas 8.— c\$, Milka Zernel 3.— c\$, Ignac Tkalec 1.— c\$.

NEMČIJA: Alois Kmetec 3,75 DM, Ivan Kunst 2.— DM, Alojz Vid Benko 4.— DM, Anton Barlič 2.— DM Filip Zgur 8.— DM, Josef Kastelic 50.— din, Jože Lampret 7.— DM, Alois Werlak 4.— DM, Franc Mlinarič 4.— DM, Aloisia Bayt 4.— DM, Terezija Žunec 6.— DM, Anton Gorše 4.— DM, Milan Marčijan 4.— DM, Martin Konda 2.— DM, Danica Nikič 2.— DM, Marija Modic 50.— din, Vinko Marinko 50.— din, Stane Kokalj 60.— din, Frank Slekovetz 9.— DM, Pavla Kurmanšek 2.— DM.

ŠVEDSKA: Albert Zuppin 5.— Skr, Anna Thurk 5.— Skr, Pavel Penko 5.— Skr, Franjo Breznik 5.— Skr, Ivan Pucko 15.— Skr, SKD LIPA, Landskrona 10.— Skr, Ivan Šebelj 10.— Skr, Terezija Hlep 10.— Skr.

ŠVICA: Marija Kuster Mladovan 6.— Sfr, Antonija Aemiseger 5.— Sfr, Klara Bertonec 5.— Sfr, Vladka Gasser 5.— Sfr, Roman Kranjc 5.— Sfr, Matilda Baumann 5.— Sfr.

ZDA—USA: Louis Kovacic-Fisher 3.— US\$, Mary Kukar 2.— US\$, John Lickar 3.— US\$, Antonija Furlan 2.— US\$, Angela Zaitz 4.— US\$, Anna Guzeli 2.— US\$, Jennie Brumen 4.— US\$, Joseph Smoltz 100.— din, Maria Valentine 1.— US\$, Frances Smrdel 2.— US\$, Mary Fatur v spomin na pok. moža Antona 5.— US\$, Katherine Kral 2.— US\$, Theresa Skoff 20.— din, Frances Kapel 5.— US\$, Rudolf Potočnik 2.— US\$, Frank Stambol 2.— US\$, Stanley Rogers 2.— US\$, Julija Gorshin 5.— US\$, Mary Tursich-Gross v spomin vnukom 2.— US\$, Loise Mocnik 2.— US\$, Pavla Makuc 1.— US\$, Switzer Luther 3.— US\$, Karl Valencak 2.— US\$, Frank Bizjak 2.— US\$, Paul Bartel 2.— US\$, Mary Stanovnik 50.— din, Frank Milavec 100.— din, Vinko Daničič 50.— din, Ferdinand Požek 2,50 US\$, Josie Vogrin 2.— US\$, Jennie Kriznik 2.— US\$, Pauline Ketchel 2.— US\$, Ann Celesnik 2.— US\$, Agnes Gosar 2.— US\$, Fred Zerovnik 3.— US\$, Tončka Opeka 4.— US\$, Frances Arch 2.— US\$, Albina Mihevc 2.— US\$, Martin Matjan v spomin na pok. starše Simona in Marjeto iz Raven v Tuhinju 10.— US\$, Dominik Hočevnar 2.— US\$, Mary Bole 1.— US\$, Joško Jerkič 2.— US\$, Dolef Mlakar 4.— US\$, Monica Slavic de Ramos 4.— US\$, Anna Pollock 2.— US\$, Danica Hrvatin 4.— US\$, Marica Lokar 4.— US\$, Kristina Čebon 1.— US\$, John, Anne Spiller 10.— US\$, Anna Zagar 2.— US\$, Louis Kaferle 4.— US\$, Florence Unetič 2.— US\$, Betty Rotar 1.— US\$, Mary Leksan 2.— US\$, Cristina Jerše 2.— US\$, Josephine Pohar 2.— US\$.

Vsi prispevki so bili vplačani do 20. septembra 1979. Uredništvo in uprava se vsem darovalcem iskreno zahvaljujeta.

MED ROJAKI PO EVROPI

ODLOČITVE NAJ BODO PRETEHTANE

POVRATEK V DOMOVINO

Iz leta v leto je manj slovenskih delavcev, ki se odločajo, da si bodo vsakdanji kruh služili v drugih državah. Po sicer ne čisto natančnih podatkih se je tako lani število naših zaposlenih delavcev v tujini zmanjšalo za 61 odstotkov. Še največ delavcev hodi na delo čez mejo iz mariborske in murskosoboške okolice, pa še ti večinoma na sezonsko delo v Avstrijo.

Kljub temu, da je podatek o vse številnejših odločitvah zdomcev, da se za stalno vrnejo v domovino razveseljiv, je vendarle treba omeniti, da se večina še vedno vrača neorganizirano in da si pred prihodom ne priskrbi nove zaposlitve. Po podatkih skupnosti za zaposlovanje se je od lanskega januarja do decembra vrnilo 1325 Slovencev, novo zaposlitev pa si je do konca lanskega leta preskrbelo 944 delavcev.

Med nezaposlenimi delavci, ki so trenutno prijavljeni pri skupnosti za zaposlovanje v Pomurju, je trenutno 330 ali 23 odstotkov takih, ki so nazadnje delali v tujini; od tega se jih je 152 vrnilo iz ZR Nemčije, 157 iz Avstrije ter 22 iz ostalih držav. Največ, tj. 275 je priučenih delavcev, 50 kvalificiranih, 6 pa ima srednješolsko izobrazbo. Letos se je vrnilo 221 delavcev, od tega 82 žensk. V organizacijah združenega dela se je zaposlilo 173 delavcev, pri zasebnikih 12, 11 jih je začelo z obrtno dejavnostjo, ostali pa so se odjavili iz drugih vzrokov.

Med razlogi, ki vplivajo na vrnitev, so največkrat otroci, ki so dorasli za šolo, zgraditev hiše v domačem kraju, zaposlitev, ki se nudi doma, ali pa preprosto naveličanost tujine in želja po ustalitvi v domačem kraju.

Odločitev o vrnitvi je v večini primerov pretehtana, vendar kljub temu spremlja prehod iz tujine v domači kraj vrsta težav. Zaradi sprememb, ki so nastale v času bivanja v tujini in drugačnega načina urejanja nekaterih zadev, se delavci povratniki dostikrat težko znajdejo. Tudi vrnitev cele družine, ko se mora vsak njen član adaptirati na razmere v okolju (otroci v šoli ali vrtcu, starši na delovnem mestu) in se hkrati znajdejo v istem, a zaradi zunanjih vplivov spremenjenem družinskem okolju, ne mine brez težav.

Osnovno vprašanje, ki zanima povratnike, je zaposlitev. Večina si jo želi zagotoviti že pred vrnitvijo, vendar uspe to le manjšemu delu. Priučenih delavci, ki so med zdomci najštevilnejši, v sedanjih pogojih zaposlovanja še niso toliko iskani, da bi jih bile delovne organizacije pripravljene čakati nekaj mesecev, kolikor je ponavadi potrebno za ureditev zadev v zvezi z odhodom iz tujine. Najlažje dobijo delo mlajši in kvalificirani delavci.

Delavci, ki se vračajo iz ZR Nemčije, so v ugodnejšem položaju kot povratniki iz Avstrije ali drugih držav. V času nezaposlenosti imajo na osnovi meddržavnega sporazuma zagotovljeno socialno varnost v obliki denarnega nadomestila ali pomoči, ki jo izplačuje domača služba za zaposlovanje, medtem ko z drugimi državami to ni urejeno. Lani je uveljavilo pravico do denarnega nadomestila 71 delavcev, letos pa doslej že 85.

V sedanjem obdobju je vračanje delavcev vse bolj prisotno in čedalje več je tistih, ki so sicer še v tujini, a razmišljajo o vrnitvi. Težave, ki spremljajo povratek, se z

nekoliko potrpljenja dajo rešiti. Najteže pri tem je za tiste, ki so dalj časa bivali v tujini in so tam zboleli. Ostareli in bolni povratniki doma le težko dobijo primerno delo, ki bi praviloma ne smelo biti pretežno, čeprav so prav takšno opravljali v tujini. Dogaja se tudi, da se šele pri zdravniškem pregledu pred zaposlitvijo doma ugotovi, da je delavec bolan ali poškodovan, boleznin in poškodbe pa so posledica nezadostne zaščite pri delu v tujini ali prekomernega pritrgovanja na račun večjih prihrankov.

Tuji delodajalci vodijo v skladu s celotno naravnostjo svoje države ostro selektivno politiko do tujih delavcev, kar pomeni, da ostareli in oboleli delavci najhitreje izgubijo zaposlitev. To se že odraža v strukturi pomurskih povratnikov, med katerimi je čedalje več takih, ki so sicer prijavljeni kot iskalci zaposlitve, vendar zaradi slabega zdravstvenega stanja, invalidnosti in ostarelosti ne morejo dobiti dela. Mnogi med njimi uveljavljajo pravico do denarne pomoči, ki skoraj dosega višino osebnega dohodka nekvalificiranega delavca, to pa jih dodatno ne spodbuja k delu.

Vse to kaže, da za uspešno vrnitev ni dovolj, da je načrtovana, pač pa mora biti pretehtana, pravočasna in pripravljenost.

I. K.

ŠOLANJE NAŠIH LJUDI

MATERIN JEZIK NA TUJEM

Za 42.000 mladih Jugoslovancev, katerih starši so začasno zaposleni v tujini, se je z novim šolskim letom začel pouk tudi v materinem jeziku. V okviru dopolnilnega pouka se v svojem jeziku letos šola več učencev kot lani — domala 6 odstotkov vseh šolskih otrok. Povečalo se je tudi število predavateljev — iz Jugoslavije jih je odšlo 120 v tuje dežele, iz vseh republik in pokrajin pa je odšlo na tuje tudi veliko več učbenikov in drugih pripomočkov kot v minulih letih.

Kot je povedal vodja oddelka za šolanje jugoslovanskih otrok v tujini v zveznem zavodu za mednarodno kulturno-prosvetno in znanstveno-tehnično sodelovanje Vinko Zidarič, so letos v vseh republikah in pokrajinah skrbneje organizirali priprave za »jugoslovanski del« pouka. O tem priča tudi podatek, da bo do konca tega leta naša skupnost v ta namen izdala 70 milijonov dinarjev. Res pa je, da še vedno nismo podpisali družbenega dogovora o šolanju jugoslovanskih državljanov v tujini. Dokument je trenutno v skupščinskih delegatskih odborih. Doslej žal nismo uresničili tudi zamisli o enotnem učbeniku za mlade Jugoslovane, ki se šolajo onstran naših meja.

V evropskih državah poteka dopolnilni pouk v osmih jezikih jugoslovanskih narodov in narodnosti, vodi pa ga skoraj 760 učiteljev, od teh so jih 252 poslali iz Jugoslavije, druge pa so pritegnili k sodelovanju v posameznih državah s soglasjem Jugoslavije, razen na Švedskem, kjer je to v izključni pristojnosti države gostiteljice. Iz Jugoslavije so letošnjo jesen odpotovali stalni učitelji in profesorji v Avstrijo, Belgijo, Dansko, Francijo, ZR Nemčijo, Luksemburg in Veliko Britanijo.

Kaže, da bomo takšen dogovor sklenili tudi s Švico in Nizozemsko; tako bi bili v vseh državah, kjer živijo naši zdomci, razen na Švedskem, jugoslovanski predavatelji zaposleni stalno in ne honorarno. Švedska je organizirala

dveletni študij za predavatelje materinega jezika za otroke delavcev, zaposlenih na Švedskem. Že tretja skupina 11 švedskih študentov bo v kratkem obiskala Jugoslavijo. Med tritedenskim obiskom se bo seznanila z jugoslovanskim izobraževalnim sistemom.

Poleg tega si prizadevajo, da bi za okoli 100.000 jugoslovanskih predšolskih otrok v evropskih državah uvedli dopolnilno vzgojo v materinščini. Doslej ti otroci zvečine niso imeli tovrstnih stikov z materinim jezikom. Začeli so že sodelovati z državnim inštitutom za predšolsko pedagogiko v Münchnu — dvanajst vzgojiteljev iz Jugoslavije dela z jugoslovanskimi malčki v okviru programa eksperimentalnega predšolskega pouka otrok priseljencev. Podobno sodelovanje bo zaživelo tudi z Avstrijo in Švedsko.

V okviru dopolnilnega pouka za jugoslovanske otroke so organizirani tudi obiski v domovini. Okoli 150 otrok se tako vključuje v »nazorni pouk«. Dosedanji uspehi pričajo o skrbi skupnosti za okoli 180.000 otrok delavcev, zaposlenih v tujini. Uspeh vseh prihodnjih akcij, za katere naj bi v letu 1980 namenili 85 milijonov dinarjev, je odvisen predvsem od konkretnih ukrepov republiških in pokrajinskih pristojnih organov, od družbenega dogovora in organizirane in enotne politike na tem področju.

POMURSKA IZKUŠNJE

Z MENJAVO LETOVIŠČARJEV

POSEBNA SKRB OTROKOM NAŠIH ZDOMCEV

V pomurskih občinah, ki imajo svoj otroški počitniški dom v Baški na otoku Krku, so te počitnice izrabili tudi za večje menjave mladih letoviščarjev z Madžarsko, Avstrijo in Zvezno republiko Nemčijo.

V obeh izmenah, od srede julija do zadnjih avgustovskih dni, se je pomurski mladeži v Baški pridružilo več deset otrok iz zgoraj naštetih dežel, med njimi pa je bilo tudi petindvajset otrok naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini. Ta letovanja, ki jih izpolnjuje bogat program kulturnih, športnih in drugih dogodkov, načrten pouk plavanja in drugih dejavnosti, imajo za otroke naših zdomcev še poseben pomen zaradi izpopolnjevanja materinega jezika in vraščanja v okolje, kamor se bodo prej ali slej vrnili.

Za vse otroke, tako naše kot tiste iz drugih dežel, pa predstavlja počitniška izmenjava enkratno doživetje, hkrati pa je to najboljša priložnost za medsebojno zblíževanje mladih različnih narodnostnih pripadnosti in za spoznavanje kulturnih vrednot drugih narodov.

Za tako uspešno izmenjavo otrok na letovanjih, zlasti še za dobro počutje in lepe dosežke naših pionirjev na letovanjih v Szombathelyju na Madžarskem, v Ingolstadtu v ZR Nemčiji in drugod gre predvsem zasluga tudi prizadevnim vodičem. Tudi v počitniškem domu v Baški, ki se je uveljavil kot prava šola za življenje in kovanja prijateljstva med otroki raznih dežel, so mladi vodiči, večini absolventi soboške pedagoške gimnazije in mariborske pedagoške akademije, dobro opravili svoje pedagoško poslanstvo.

Na soboški samoupravni interesni skupnosti za otroško varstvo so zato sklenili, da bodo nadaljevali s takšno prakso in da bodo znatno povečali obseg izmenjav mladih letoviščarjev. Že to zimo naj bi začeli z izmenjavo letovanj mladih smučarjev med Pomurjem in Avstrijo.

Slovenci s Švedske na Triglavu 25. julija 1979

ZA VEČINO — ENKRATNO DOŽIVETJE SLOVENCIS S ŠVEDSKE NA TRIGLAVU

Težko je opisati vsa dogajanja, doživetja, in spomine na ta čudovit izlet na »streho Jugoslavije«: Triglav. Pravijo, da papir vse prenese, vendar vam iz srca povem, da ni lahko vreči na papir vse kar se v duši občuti. Naj samo omenim (in ni me sram), da sem imel solze v očeh dvakrat: na vrhu Triglava in ob slovesu v Vratih, pa ne solze žalosti, temveč sreče ob pogledu na presrečne udeležence naše odprave. Za veliko večino je bilo to namreč enkratno doživetje. Opisal bom ekskurzijo na kratko, brez nepotrebnih podrobnosti.

Pričelo se je tako, da sva se z Martinom (Pečovnik s harmoniko) srečala v Ljubljani, kjer sva preživela prijeten večer doma pri magistru Janezu Kromarju (priznan slovenski pisatelj knjig o zdravilnih zeliščih). Naslednji dan naju je Martinov avto potegnil na Gorenjsko do Cerkelj, kjer sva pobrala dva vrla Gorenjca: Ivana in Janeza. Pot se je nadaljevala preko Jesenic do Mojstrane, kjer smo vsi štirje nakupovali.

Lepoto naših planin smo doživeli že ob postanku na sredi poti med Mojstrano in Vratih: ogled slapa Peričnik. Ob prihodu v Aljažev dom v Vratih smo se odteščali in odžejali ter nato kratek sprehod do spomenika vsem planincem, ki jim usoda ni bila naklonjena. Ob povratku v dom so se udeleženci (prve odprave švedskih Slovencev na Triglav) že pričeli zbirati. Nekako do sončnega zahoda je bilo 22 članov zbranih in sicer: Martin Pečovnik (s harmoniko), Šved iz Stockholma z ženo Slovenko ter tremi otroci, Jerko iz Huskvarne, žena, dva otroka in znanka, Ivan (Göteborg), žena, sin in hčerka (najmlajši član odprave) ter Slavko iz Gamelj pod Šmarno goro, Olofströmčan Janez alias »Ribencan« (nikamor brez kitare) z bratom in znancem Tonetom (odličen pevski trio), dva izkušena planinca iz Cerkelj: Ivan in Janez in na kraju moja malenkost: Peter.

Po kratkem pozdravljanju in predstavljanju (večinoma smo bili že stari znanci) se je vsa družba zbrala v domu za dolgo mizo in po večerji je še dolgo v noč odmevala slovenska pesem ob spremljavi Martinove harmonike in Janezove kitare. Ko smo se naslednje jutro, obloženi z nahrbtniki, odpravljali iz doma, so pač nekateri udeleženci čutili posledice večernega rajanja. No, tako je to da na tem svetu nič ne dobiš zastoj. Na čelu kolone pogumnih Slovencev s Švedske in domovine se je pričel vzpenjati Ivan iz Cerkelj, na repu pa jaz z Janezom. Na približno tretjini poti sva dohitela družino iz Stockholma. Gospa se je zelo slabo počutila (po mnenju moža zaradi kure z antibiotiki) in so tako bili prisiljeni se vrniti. Zelo nam je bilo žal teh

simpatičnih planincev, vendar upam, da se bodo odzvali naslednjem izletu na Triglav.

Kakor sem že omenil, sva bila z Janezom iz Cerkelj na repu in premagovala višinsko razliko (jaz pa tudi »mačka«). Zadnjih sto metrov je prišla moralna pomoč v obliki znakov harmonike. Pred Staničevo kočo je namreč Martin že potegnil svoj meh. Petje in vriskanje je odmevalo od sonca obsijanih vrhov. V domu se nam je vsem prilegel krožnik domačega ričeta.

Po kratkem počitku in sončenju, vreme nam je bilo res naklonjeno, smo se odpravili na zadnjo etapo tega dne: do Triglavskega doma na Kredarici. Pot ni bila tako težka, kajti višinska razlika ni velika, vendar na nekaterih delih malce zoprna zaradi snega.

Ko smo zadnji v grupi prisopihali na Kredarico, smo bili nemalo presenečeni: devet članov na čelu kolone se je pognalo naprej na vrh Triglava. Po nekako treh urah so se vrnili, srečni in seveda utrujeni, kar pa je samo po sebi razumljivo, kajti priznati jim je, da je to res velik uspeh v enem dnevu. Popoldne smo počivali, igrali šah in karte ter pisali razglednice. Zvečer pa je Martin izlekel harmoniko in pričela sta petje in ples. Tudi vsi ostali planinci so se zavrteli in se veselili z nami. Upravnik in gospodinja sta zasopla od plesa dejala, da take vesele družbe že dolgo ne pomnita.

Polegli smo zgodaj (ob pol desetih), spanja in počitka smo bili namreč vsi potrebni. Ko smo se zjutraj zbrali k zajtrku (ob pol petih), je bilo razen nekaj razbolelih nog (predvsem od plesa) vzdušje zelo optimistično, vreme pa odlično, tako da je Ivan iz Cerkelj dejal, da sta samo dva dogodka slična: takšno vreme, ali pa da se ti prikaže Marija. Za šalo sem mu odvrnil, da sem kot organizator pohoda takšno vreme tudi v naprej naročil.

Pričelo se je vzpenjanje na Triglav. Jeklene vrvi in klini so se ogreli od naših prijemov. Po približno eni uri smo dosegli svoj tako zaželeni cilj. Sledilo je objemanje in čestitanje (s solzami sreče v očeh) in nato tradicionalen »krst« novopečenih triglavanov. Po nekaj udarcih z vrvjo po zadnji plati (to je opravil Tone iz Ribnice) je vsak še moral narediti požirek ruma iz steklenic, ki jo je v ta namen pritovoril na vrh Ivan iz Cerkelj (nekaj članov se je z veseljem udeležilo obreda dvakrat — rum je bil zares dober). Zopet se je oglasila Martinova harmonika, sledilo je petje, vriskanje in nekaj parov se je potrudilo k plesu. Pogled na mogočne vrhove in lepote naše domovine je bil čudovit in vtisi nepozabni.

Na poti navzdol smo srečevali nove kolone občudovalcev Triglava. Med njimi tudi mnogo tujcev: Američani, Francozi, Čehi, Poljaki, Italijani, Nemci itd. Prvi postanek je bil v domu Planika, nato pa zopet navzdol do Tržaške koče na Doliču, kjer smo počivali, prigriznili in malce zalili (kakšno uro in pol). Od Doliča do Vrat čez Luknjo se je pot kar zavlekla. Sonce je neusmiljeno pripekalo in štiri ure hoje je bilo za marsikoga res naporno. Vendar smo tudi to preživeli in zbrani pred domom v Vratih smo se vsi strinjali, da se je pohod srečno končal in da je bilo doživetje enkratno. Slovo je bilo ganljivo in po izjavah sodeč upam, da se je posrečil namen izleta. Ne vem, kako naj bi se zahvalil vsem udeležencem za njihov pogum in požrtvovalnost. Vem pa, da se vsi strinjajo, da je Martin s harmoniko neutrudno zabaval vso odpravo. Iskrena hvala tudi

Ivanu Mlakarju in neutrudnemu Janezu iz Cerkelj za vso nesebično pomoč (res prava planinca)!

Na koncu lep planinski pozdrav vsem udeležencem pohoda na Triglav z željo, da se kmalu ponovno srečamo!

Peter Bernardi

KAKO SEM PRIŠEL NA TRIGLAV PET V NAVEZI

To je bila ekspedicija štirih: mamin bratranec Tone, moj brat Grega, mami in jaz.

Zgodaj zjutraj smo se odpeljali s Pokljuke. Do planine Konjščice smo rabili 30 min. Potem se je Polde, moj deda, ki nas je do sem pripeljal, obrnil. Videl sem zlato jabolko, grahor in še druge planinske rože. Prišli smo do prve koče. Naročili smo štiri čaje. Šli smo dalje na Kredarico. Tu smo se sončili. S Tonetom smo boši skakali po snegu. To je bilo lušno. Po večerji je prišla mamina prijateljica. Imela je sina Krištofa. Vsi trije smo se igrali do spanja. Celo noč nisem mogel spati. Veter je tulil okoli hiše.

Drugi dan smo »odpekotali« na Planiko. Rabili smo 90 min. Tam smo počakali, da se bo vreme popravilo. Ko je bilo bolje, smo šli na Triglav. Rabili smo 120 min. Na Triglavu je sledil »krst«. Vso pot gor in dol smo bili v navezi: Tone, jaz, Grega, Krištof in njegov očka. Ko je bilo konec klinov, so nas spustili. Vsi trije smo stekli naprej. Krištof in Grega sta bila prva, jaz pa tretji.

Do Doliča smo rabili 90 min. Zatem smo šli po snegu čez Hribarice. Prišli smo do četrtega jezera. Tam smo jedli. Videli smo še peto jezero. Rečejo mu tudi Ledvička. Končno smo prišli do šestega — dvojnega jezera in do koče pri Sedmerih triglavskih jezerih. Postelje so bile trde.

Zjutraj smo šli v Bohinj. Šli smo preko Črnega jezera. To je sedmo triglavsko jezero. Ustavili smo se in malo pojedli. Dalje smo šli čez Komarčo. Tu smo »grizli kolena«. Videl sem izvir Savice. Spodaj nas je Tone nagnal umivat se v Savo Bohinjko. Napisali smo še kartice. Prišel je deda in odpeljali smo se na Pokljuko.

Miha Smrekar, 3. razred, Andelfingen, Švica

MOJA POT NA TRIGLAV EKSPEDICIJA ŠTIRIH

Ob šestih zjutraj se nas je pet »zbasalo« v avto: deda, ki nas je peljal, mamin bratranec Tone, ki nas je vodil, moj brat Miha, mami in seveda še »moja malenkost«. Deda nas je zapeljal do vznožja Konjščice. Tu se je poslovil od nas in je hitreje odšel, kot je prišel. Bilo mu je hudo, da ne more z nami. Pot nas je vodila preko Studorskih vrat do Velega polja. Predno smo prišli na Vodnikov dom, je mami prav nesrečno padla. Dokaj razbito in krvavo koleno ji je povzročilo precej težav. Končno prispemo do Vodnikove koče, ki je 1817 m nad morjem. Pomalicali smo in odšli naprej. Imeli smo namen priti do Kredarice. Do Vodnikove koče smo rabili tri ure, do Kredarice pa še tri ure in pol. Po Vodnikovi koči smo se spoprijeli s prvimi klini in vrvmi. Kredarica je 2515 m visoko. Popili smo čaj in se preoblekli. Zatem smo se sončili. Triglav je bil v oblakih, Vrata tudi. Na Pokljuki, od koder smo prišli, pa sta babi in deda gledala proti vrhu Triglava. Videla sta oblake in si mislila: »Slabo vreme imajo!« Pa ni bilo tako.

Naš Tone se je še na soncu smejal z drugimi »hribolazniki«, midva z Mihom pa sva se z mamico vsedla k večerji. Na koncu večerje je prišla v jedilnico mamina prijateljica. Imela je s seboj trinajstletnega sina Kristofa. Z njim smo se igrali in tudi k vremenarju smo šli. Dovolil nam je. Vse tri je bilo strah, kako bomo prišli s Kredarice na mali Triglav. Končno je prišla noč. V sobi smo si zaželeli: »Lahko noč« in zaspali. Zunaj pa je pihal veter s hitrostjo 30 do 35 km na uro.

Drugi dan smo vstali že ob pol štirih. Pozajtrkovali smo in hoteli na pot. Bilo pa je slabo vreme. Burja je pihala s hitrostjo 70 do 80 km na uro. Starejši izkušeni planinci so nam odsvetovali vzpon na vrh. Odločili smo se, da gremo na Planiko in če bo vreme kaj boljše, od tam »naskočiti« našega očaka. Do Planike smo rabili eno uro in pol. Planika je 2408 m visoka. Tu smo počakali kako urico. Vreme se je izboljšalo in krenili smo. Ob osmih zjutraj smo se pričeli vzpenjati na mali Triglav. Nahrbtnike smo pustili v Planiki. Vse tri je bilo strah. Eno uro smo hodili na mali Triglav. Tu je bila spominska plošča petim mrtvim alpinistom in naprej še ena za enega samega alpinista. Pod vrhom sem videl še spominsko ploščo ob 100-letnici prvega vzpona na Triglav. Plošča je posvečena Valentinu Vodniku, ki je v ta namen napisal pesem Oda o Triglavu. Nato je Tone naredil navezo. Najprej je na vrh navezal sebe, potem Miho, mene in Kristofa. Zadnji je bil Kristofov očka. Končno smo po dveh urah srečno prišli na vrh. Tu smo se slikali pri Aljaževem stolpu. Sledil je »krst«. Kdor pride prvič na Triglav, mora to prestati: tri krepke udarce s palico po zadnjici. Miha je bil strahopetec. Dolgo časa je odlašal in odlašal. Končno je le privolil. V Aljaževem stolpu so narisane in napisane vse strani neba in vsi vrhovi, ki jih ob lepem vremenu lahko vidiš. Mi smo imeli to srečo. Veter je nehal pihati in megle so se razblinile. V stolpu pa je bila svinjarija: same steklenice na tleh in še marsikaj! Triglav je 2863/64 m visok. Končno je prišlo do spusta. Starši so nas zopet navezali na navezo. Po isti poti, ki pa se mi je zdela hujša, smo šli zopet v Planiko. Tam smo popili čaj. Ločili smo se z našimi prijatelji. Oni so šli nazaj na Vodnikov dom, mi pa na Dolič in preko Hribaric do Sedmerih triglavskega jezera.

Na Doliču smo se ustavili in popili čaj. Dolič je visok 2151 m. Nadaljevali smo pot v megli. Hodili smo ves čas po snegu in tudi Hribarice smo tako prehodili. Veste, po snegu je bolje hoditi kot po kamenju. Ko smo bili na vrhu Hribaric, smo mislili, da je konec snega. Imeli smo že dokaj mokre čevlje. Čez nekaj časa smo bili pri tretjem in zatem pri četrtem jezeru. Pri četrtem smo se ustavili in malicali. Končno smo bili pri »ledvički«. To je peto triglavsko jezero. Od tam smo videli Tičarico. Zdaj smo imeli še eno dobro uro hoje. Zadnje četrte ure so se vlekle in vlekle... Veseli, da smo prišli do kočice pri »Sedmerih triglavskega jezerih«, smo bili malo časa. Na razpolago ni bilo nobenega prostega ležišča več. Gospodar je rekel, da bomo spali pač v jedilnici na tleh. Popili smo čaj. Tone se je šel umiti v jezero. To je šesto — dvojno jezero. Rekel je, da je zelo daleč. V resnici pa je bilo samo nekaj metrov. Ampak mi smo bili tako utrujeni, da se nam je zdel vsak meter že en cel kilometer. Danes smo namreč hodili celih devet ur. Koča pri Triglavskih jezerih je namreč na višini 1638 m. Na koncu je gospodar dejal, da so še postelje,

ampak na podstrešju »v špici«. Šli smo spat. Bilo je zelo trdo in hladno. Imela sva z Mihom srečo, da sva bila za dimnikom. Bil je še malo topel. Rekli smo si lahko noč in zaspali.

Zjutraj nas je vse bolelo, ker je bilo ležišče trdo. Po zajtrku smo šli proti sedmemu triglavskemu jezeru. Temu rečejo tudi »Črno jezero«. Nismo šli na Komno, ker je ta pot daljša. Bili smo zelo utrujeni. Šli smo preko Komarče v Savico. Tu smo »grizli kolena«. Čez eno uro in pol smo prišli do izvira Savice. Ogledali smo si ga. Pol ure smo potem rabili še do Savice. Ta pa je 660 m nad morjem. Spili smo čaj in se šli vsi štirje umivat v Savo Bohinjko. Pisali smo kartice in jih žigosali. Čez eno uro je prišel deda po nas. Odpeljal nas je nazaj na Pokljuko. Babica nas je že težko čakala. Bila je zelo srečna, da smo zdravi prišli. Sledila je dolga razlaga, kako je bilo.

Grega Smrekar, 6. razred, Andelfingen, Švica

VARSTVO NAŠIH DELAVCEV V AVSTRIJI SKUPNA NALOGA SINDIKATOV OBEH DEŽEL

Na septembrskem kongresu avstrijskih sindikatov je delegacija zveze sindikatov Jugoslavije (navzoči so bili tudi delegati naših delavcev v Avstriji) v pozdravni poslanici med drugim poudarila, da sta obe strani pripravljeni bogati prijateljske vezi in sodelovanje ter da sindikati lahko znatno prispevajo k skupnemu razvoju dobrih sosedskih odnosov in ekonomskega, kulturnega in drugega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

Več deset tisoč jugoslovanskih delavcev se je zadnja leta vrnilo z dela v Avstriji, mnogo pa jih tam še dela. To obvezuje sindikate obeh držav, da skrbijo za varstvo njihovih pravic, posebej še v času gospodarskih težav, ko so tuji delavci najbolj ogroženi, je poudarila delegacija zveze sindikatov Jugoslavije.

SREČANJE ROJAKOV V RAKIČANU DOMOVINA — NAJZVESTEJŠA PRIJATELJICA

Tradicionalno srečanje izseljencev v Pomurju je bilo letošnji julij že štiriindvajseto; v organizaciji soboške podružnice Slovenske izseljenske matice je bilo na letališču v Rakičanu.

Kljub dežju in za konec julija neustreznem hladnem vremenu se je na rakičanskem športnem letališču zbralo nekaj sto ljudi, med njimi seveda največ izseljencev in delavcev na začasnem delu v tujini pa njihovih svojcev in prijateljev. Prav nič, tudi slabo vreme ne, ni moglo vplivati na njihovo dobro razpoloženje.

Tople in pristrčne besede pozdrava in dobrodošlice predsednika soboške občinske skupščine Karla Sukiča so na marsikateri obraz nehote zvabile solzo. V mislih naših rojakov se je vrnila preteklost življenja med pomurskimi polji, s katerih jih je življenjska nuja pred desetletji pregnala v svet.

Rojakom je prenesel tople pozdrave predsednikov slovenske skupščine Milana Kučana in slovenskega izvršnega sveta dr. Antona Vratuše ter Slovenske izseljenske matice

predsednik SIM Stane Kolman. Pristrčni dobrodošlici je dodal, da naši rojaki, pa naj živijo v katerikoli deželi sveta, na tujem skrbno negujejo naše narodne običaje, slovenski jezik in domačo besedo, lepo domačo narodno pesem, ki je med našimi izseljenci živa še v tretjem rodu. Mnogo jim pri ohranjanju domače besede pomagajo pogosta pisma iz domačega kraja in seveda srečanja rojakov v novi domovini, ko radi posedajo skupaj, se povezujejo v slovenskih društvih in tako ohranjajo stike z domovino.

Pomurski pesnik Manko Golar je v pesmi, posebej napisani za letošnje srečanje izseljencev v Rakičanu, zapisal: »Saj vam in nam le eno sonce sije, enaka naša je in vaša pot...« Vsi so njegovim besedam navdušeno zaploskali.

Domače in sproščeno je izzvenel tudi ves kulturni spored, ki so ga prizadevni pomurski amaterski kulturni delavci v celoti namenili našim rojakom. Prekmurska in slovenska narodna pesem iz ust pevk dekleškega pevskega zbora soboške gimnazije, zvoki tamburašev, besede recitatorjev pa folklorni nastop plesne skupine iz Črenšovca — vse je zvenelo prijetno; prihajalo je iz srca.

Drugi del uspelega srečanja v Rakičanu pa je minil v veselem razpoloženju. Vanj je obiskovalce s svojimi skrbno izbranimi goričkimi besedami popeljal humorist Dodo, za ples pa sta poskrbela ansambla Šukler iz Murske Sobote in Veseli vandrovciki iz kanadskega Toronta.

Med dobro razpoloženimi rojaki je bil tudi ŠTEFAN MATJAŠEC, doma iz Velike Polane, ki je odšel v Francijo pred 24 leti in živi blizu Liona.

»V svet sem odšel za boljšim kosom kruha,« je pripovedoval. »Že vsa leta delam v privatni šoli kot hišnik in sem zelo zadovoljen. Tudi moja žena je doma od tu, iz Gornje Bistrice. Imava dva otroka, ki hodita v francosko šolo, vendar oba dobro govorita po prekmursko, zdaj že študirata in zelo rada prihajata v Prekmurje. Domov pridem vsako drugo leto, pogosto pa razmišljam tudi o tem, da bi se vrnil za stalno. Življenje se je tu bistveno izboljšalo, z leti, ko sem odšel, se skoraj ne da primerjati. Naj povem še to, da sem prvič na takšnem srečanju izseljencev in mi je zelo lepo. Še bom prišel!«

FILOMENA HORVAT je prišla letos v Pomurje iz daljne Avstralije, kamor je odšla pred dvajsetimi leti. Najteže ji je bilo v Melbournu, kjer ves čas živi, zavoljo jezika.

»Delam v tamkajšnji bolnišnici in dobro zaslužim,« je dejala. In še to je poudarila, da ni pozabila domačega jezika in da tudi otroka znata dobro govoriti v jeziku svoje matere. »Če bo le mogoče, bom še prišla v rojstni kraj,« je obljubila.

Tudi BENEDIKT BRUNEC-DIČI iz Viktorije v Avstraliji se je odlično počutil na srečanju, TONČI HORVAT iz Melbourn, sicer pa rojen v Gornji Bistrici, član slovenskega društva v novi domovini, pa je zatrdil, da vedno govori po prekmursko in da bo še rad prišel v domovino, odkoder je odšel, ko je imel komaj dve leti.

Pogovor s predsednikom soboške podružnice Slovenske izseljenske matice ŠTEFANOM ANTALIČEM pa je osvetlil tudi nekatere probleme v zvezi s srečanjem.

»Vsakoletna organizacija srečanja terja precej dela,« je dejal, »in ne gre brez težav. Posebno težavo nam zmeraj predstavlja vprašanje, kako naše rojake povabiti na srečanje. Nekaj poskušamo z osebnimi vabili, ki jih tudi posredujemo po časopisju in radiu pa televiziji, a se le še zgodi, da kak rojak zve za srečanje, ko je le-to že mimo. In drug

problem je priprava kulturnega sporeda. Naša prireditelj je vsako leto v času dopustniške sezone in čeprav imamo v Pomurju veliko kakovostnih amaterskih kulturnoumetniških skupin, jih je v tem času zelo težko dobiti. Menim pa, da smo letos vseeno imeli srečo in hkrati upam, da so bili naši obiskovalci, zlasti pa rojaki, zadovoljni s celotnim sporedom.«

Sodeč po sijočih obrazih in pesmi, ki je pozno v večerne ure ni hotelo biti konec, je letošnje srečanje rojakov na tujem v Rakičanu prav lepo uspelo.

I. Benko

RADELJČANI V HEILINGENHAUSU V ZRN

MOŽNOSTI ZA DOBRO SODELOVANJE

Skupina športnikov z Mute pri Radljah in zastopniki SZDL pa občine v Radljah so bili na enotedenskem obisku v Heiligenhausu v ZR Nemčiji.

Radeljčani so odšli tjakaj na povabilo MS mestne občine Heiligenhaus. V tednu dni bivanja v ZR Nemčiji so se z domačini dogovorili o možnostih za razširitev in poglobitev sodelovanja tudi na drugih področjih, med drugim pa so dali pobudo za ustanovitev kluba jugoslovanskih delavcev.

V eni izmed livarn v tem zahodnonemškem mestecu je ta čas na specializaciji tudi skupina delavcev Gorenja z Mute.

I. P.

LETNI PLES KEGLJAŠKE SEKCIJE SOČA, SCHAFFHAUSEN

SLOVENC VABIJO

Še vsi privzeti od nepozabnih vtisov v domovini, so se v soboto 1. septembra naši ljudje zbrali v Merishausnu pri Schaffhausenu na tradicionalni prireditvi »Slovenci vabijo«, ki jo organizira Planikina uspešna kegljaška sekcija SOČA iz Schaffhausna.

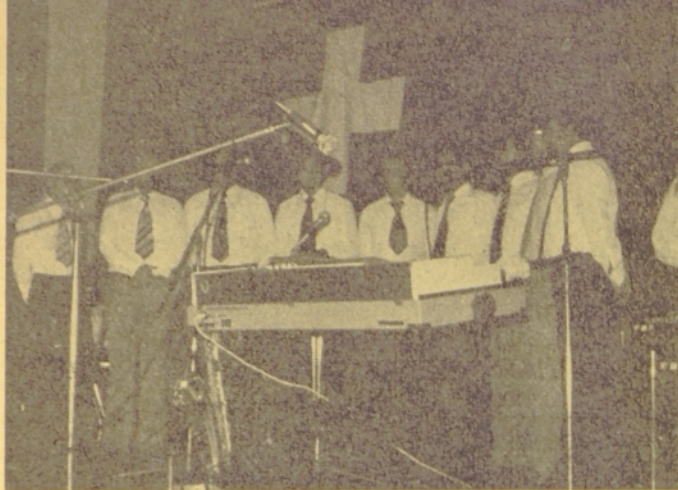
Večer je bil kot eden pozno avgustovskih na Gorenjskem, ko je čez dan še prav pošteno vroče, večeri in noči pa že oznanjajo bližajočo se jesen.

Poslednji oranžni odsev zahajajočega sonca je centimeter za centimetrom drsel za obzorje, ko je vlak brzel vzdolž veličastnega Rena, švignil mimo gradu Munot in zavil na železniško postajo Schaffhausen. Na postaji je bilo živahno, nekateri so bili že doma, drugi pa smo pot nadaljevali po tihi dolini proti Merishausnu in pristali na trati pod gozdom, ko je bilo že temno.

Soji luči velikih oken dvorane so razsvetljevali parkirni prostor, med avtomobili smo nenadoma zagledali znan obraz. Videl nas je in prihitel nasproti, nasmejan in z razširjenimi rokami, prvi predsednik Soče Maks Sirk, ki se je pred nedavnim za stalno vrnil v domovino.

»Od kje si se pa ti vzel, Maks?«

»Veš, nisem zdržal,« je privrelo na dan, »nisem zdržal, hotel sem vas vse še enkrat videti. Bil sem tukaj že včeraj, pomagal sem pripravljati.« In medtem ko so v petek v Merishausnu pripravljali dvorano in bogato tombolo in se spraševali, kdo neki bo zadel kolo, je v Ljubljani vsa zaspela prihitela na avtobusno postajo skrbna mamica in prinesla sinu kitaro. — S »šihta« naravnost na avtobus in na dolgo pot v Švico so se namreč odpravljali Fantje iz

S plesa Slovenci vabijo v Merishausnu, na sliki mladi moški pevski zbor KK Soče

Selške doline in z njimi Jože Šager in Franc Capuder, člana občinske konference SZDL Ljubljana Center, ki je to gostovanje omogočila.

Tako se v soboto ni srečal s prijatelji le Maks, temveč se je tristo šestdeset naših ljudi razveselilo srečanja s starimi znanci.

In kot že naslov pove, so bili na prireditve vabljeni vsi. Tako so se Sočinemu vabilu odzvali ne le Slovenci tostran in onstran švicarskih meja, marveč tudi pripadniki drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki so sodelovali celo v programu.

Zaplesala je hrvaška folklorna skupina, zaigral tamburaški orkester in zapel je mladi moški pevski zbor, na katerega so pri Soči kar se da ponosni. In ne brez razloga. S svojim drugim nastopom so namreč pokazali, da so izvrstni pevci in pa, da pridno hodijo na vaje, ker vedo, da za uspeh ni le dovolj, če znaš dobro peti, da je potrebno tudi mnogo dela. Tega se zaveda tudi Mladen Rodella, kreator in interpret zdomskih šansonov, ki se je pravkar vrnil s snemanja v domovini in ki je program zaključil s svojima skladbama Slovo in Jaz sem iz tistih krajev doma.

Poslovilni večer Maksa Sirk, prvega predsednika kegljaške sekcije Soča v Schaffhausnu

Aplavza ni manjkalo za nikogar — občinstvo je bilo zadovoljno s programom, zadovoljno pa tudi z Otom Čerčkom, ki je zopet enkrat točke programa povezoval s polno humorja.

Nastopajoči so si oddahnili, v kuhinji pa so pridni člani Soče še dolgo sopihali od dela. Dobre pečenke je sicer kmalu zmanjkalo, zato pa k sreči ne pijače. In le kaj bi brez nje počeli, ko pa Fantje iz Selške doline plesalcem niso dali oddiha in so pridno igrali do četrte ure zjutraj, ko je bila prireditev končana.

Breda Stepič-Cechic

MAKS SIRK JE ODŠEL V DOMOVINO NE SLOVO — NASVIDENJE!

Medtem ko so se naši ljudje v Švici že zopet pripravljali na letne dopuste med svojci, pa so se iz dneva v dan množile vesti o poslovnih večerih mnogih, ki se to leto za stalno vračajo v domovino.

Enega teh nepozabnih večerov smo doživeli 16. junija v obokani dvorani v Thayngenu pri Schaffhausenu, ko se je od stotine prijateljev in znancev poslavljaj Maks Sirk, prvi predsednik KK Soča, organizator kegljaške sekcije, njen trener in vodja, ter dolgoletni aktivist slovenskega društva Planika, Winterthur.

S svojo prijetno osebnostjo je Maks Sirk zbral okrog sebe mnogo ljudi, ki so mu postali prijatelji, s svojo spontanostjo je privabljal nove člane, s pridnostjo, čutom za organizacijo in izvrnimi idejami za nove oblike dela pa je požel številna priznanja ne le na delovnih mestih, ki jih je opravljal v istem podjetju celih dvanajst let, temveč tudi med našimi ljudmi v Švici. In tako so mu tega dne izročili darila, priznanja in diplome tudi člani KK Soča, predsednik Planike Marko Urbas, predsednik Jugoslovanskega kluba Petar Vukmanović, ter predsedujoči predsednik koordinacijskega odbora naših društev v Švici tov. Pašo Dupovac.

Na tem srečanju ni manjkalo ničesar. Za številnimi govorniki sta nastopila pevska zbor, iz Küsnachta je prišel harmonikar, kuhinja in klet sta bili bogato založeni, pripravljen je bil bogat izbor moderne plesne glasbe na traku, točke so si izmišljali kar sproti, vse skupaj pa je član društva Oto Čerček, oblečen v kuharja in s kuhinjsko kapo na glavi, povezoval s tako spretnostjo in toliko humorja, da bi zunanji opazovalec menil, da so imeli v Thayngenu ponovno eno od poznanih Sočin prireditev, na katerih je vedno domače in prijetno. V resnici pa je bila to spontana manifestacija prijateljstva, na kateri se je marsikatero oko orosilo. Nekateri pa so se od Maksa Sirk poslovlili le za kratek čas, saj se bodo tudi kmalu vrnili v domovino tudi oni.

Breda Stepič-Cechich

ZDOMCI IN CARINSKA SLUŽBA NE VSAK DAN ČEZ MEJO

Na carini v Gornji Radgoni beležijo letos večji dotok vračajočih se naših delavcev iz tujine. Ti ne prihajajo le na krajši poletni dopust, ampak se mnogi vračajo za stalno. Zato pripeljejo s seboj tudi razne gospodinjske in druge predmete, za katere je treba v carinskem postopku ugotoviti, ali so oproščeni plačila carine in prometnega davka. Če niso, jim seveda zaračunajo te dajatve.

Sicer pa okrog oprostitev oziroma zaračunavanja carine ni kakih posebnih problemov, razen zastran oprostitev plačila carine za uvoz motornih vozil; več problemov je zastran časa, v katerem teče carinski postopek. Ta zlasti ni naklonjen pomurskim zdomcem, kajti zanje opravljajo carinski postopek na carini v Gornji Radgoni ali Murski Soboti, medtem ko zdomce iz drugih pokrajin in republik usmerjajo na carino, ki je najbližje njihovu domu.

Kaj je torej narobe s pomurskimi zdomci oziroma cariniki? Uvožene predmete je moč ocariniti od 6. do 14. ure, ni pa mogoče urediti teh zadev po tem času, prav tako ne ob sobotah, nedeljah in praznikih. Če torej pride naš delavec iz tujine v tem času, uvoženo blago shranijo na carini oziroma ga popišejo in ocarinijo kasneje. Isto velja tudi za uvoznike kmetijske mehanizacije. Zato ni nič čudnega, da je pred carinarnico v Gornji Radgoni videti velikokrat več dni razne kombajne, traktorje, sadilce, samonakladalne prikolice in podobno, ki čakajo na »srečen dan«.

Carinska služba je baje pri tem nemočna, ker je odvisna tudi od špedicijske službe, ki nadzoruje pravzaprav ves uvoz, ta pa ob že omenjenem času ne dela. S. S.

OB VRNITVI V DOMOVINO

UVOZ GOSPODINJSKIH PREDMETOV IN STROJEV ZA OBRTI

Na začasnem delu v tujini sem že šest let in se nameram v kratkem vrniti domov. Zanima me, v čem so se spremenile carinske ugodnosti za delavce, ki se vračajo v Jugoslavijo z začasnega dela v tujini, pri uvozu njihovih gospodinjskih predmetov in strojev za opravljanje obrtnih dejavnosti.

L. P., München, ZRN

Prvega septembra 1979 so začele veljati spremembe carinskega zakona, ki so bile objavljene v Ur. listu SFRJ št. 36/79, spremljajoči predpisi pa so bili objavljeni v Ur. listu SFRJ št. 41/79. Po teh predpisih smejo jugoslovanski državljani, ki so bili na začasnem delu v tujini manj kot deset let, uvoziti tudi nove predmete za svoje gospodinjstvo, medtem ko so do sedaj lahko uvažali le rabljene predmete svojega gospodinjstva. Carinsko ugodnost pa smejo pri uvozu izkoristiti za naslednje gospodinjske predmete: 1 televizor s pripadajočimi pripravami, 1 prenosni televizor z zaslonom velikosti do 50 cm, 1 magnetofon s pripadajočimi pripravami in 100 ploščami, 1 fotografski aparat, 1 pisalni stroj portable, 1 električni ali plinski hladilnik, 1 naprava za klimatiziranje, 1 električni, plinski, kombinirani ali drug štedilnik, 1 električni ali plinski grelni, peč ali električni radiator, 1 sesalnik za prah s pripadajočimi pripravami, 1 sušilni stroj za perilo, 1 likalni stroj za perilo, 1 stroj za pomivanje posode, 1 aparat za mletje in mešanje živil — kuhinjski mešalnik (komplet), 1 šivalni stroj, pohištvo, posteljnina, zavese ipd., jedilni pribor in servisi za največ 12 oseb ter ustrezni kuhinjski predmeti in posoda, 2 preprogi, 1 klavir ali drugo glasbilo, knjige in revije domačih in tujih avtorjev, slike in drugi umetniški predmeti, okrasni predmeti, vstevši folklorne predmete, sešito tekstilno in usnjeno blago za osebno in hišno rabo in drugi gospodinjski predmeti, v količinah, katerih skupna vrednost ne presega 10.000 dinarjev.

Jugoslovanski državljani, ki so bili na kakršnemkoli delu v tujini brez presledka najmanj dve leti ali najmanj 24 mesecev v treh zaporednih letih, so oproščeni plačila carine za pohištvene predmete do skupne vrednosti 30.000 dinarjev, za druge navedene predmete za svoje gospodinjstvo pa do skupne vrednosti 50.000 dinarjev. Jugoslovanski državljani, ki so bili na kakršnemkoli delu v tujini brez presledka najmanj štiri leta, pa so oproščeni plačila carine za navedene predmete za svoje gospodinjstvo do skupne vrednosti 100.000 dinarjev. Carinsko ugodnost je možno izkoristiti v šestih mesecih od dneva vrnitve z dela v tujini. Za uveljavljanje carinske ugodnosti, mora jugoslovanski državljani predložiti carinarnici skupaj s prošnjo za carinsko oprostitev: potrdilo diplomatskega ali konzularnega predstavništva Socialistične federativne republike Jugoslavije v državi, v kateri je bil na delu. O tem, da je prebil na delu v tujini najmanj dve leti brez presledka ali 24 mesecev v treh zaporednih letih, oziroma nepretrgoma najmanj štiri leta; pismo izjavo, da v zadnjih dveh, treh oziroma štirih koledarskih letih ni izkoristil ugodnosti po tem naslovu; potrdilo o vloženi prijavi stalnega bivališča, ki ga izda pristojni organ za notranje zadeve; seznam gospodinjskih predmetov, ki jih prinaša ali prejema iz tujine oziroma jih bo prinesel pozneje.

Jugoslovanski državljani, ki so bili na začasnem delu v tujini nepretrgoma manj kot deset let, ne plačajo carine, oziroma jo plačajo po stopnji 10 % za gospodarski inventar, ki se ne izdeluje v Jugoslaviji, za opravljanje naslednjih dejavnosti, temelječih na osebnem delu:

— obrt in osebne storitve, izvzemši storitve zabavnih parkov, sejmskih streljšč, otroških avtodromov in drugih mest za razvedrilo;

— instalacijska in zaključna dela v gradbeništvu;

— kmetijska proizvodnja;

— ribištvo;

Za kateri gospodarski inventar je mogoče uveljavljati pravico do carinske oprostite po 30. členu carinskega zakona, je objavljeno v Odloku o določitvi predmetov in vrednosti, za katere veljajo pri uvozu blaga carinske ugodnosti (Ur. list SFRJ št. 35/76, 48/76, 63/78 in 41/79).

Jugoslovanski državljani, ki so bili na začasnem delu v tujini najmanj dve leti brez presledka ali 24 mesecev v treh zaporednih letih, so oproščeni carine za predmete gospodarskega inventarja, če znaša carinska osnova do 80.000 dinarjev, če pa znaša carinska osnova nad 80.000 dinarjev do 300.000 dinarjev, se plača za del vrednosti nad 80.000 dinarjev do 300.000 dinarjev carina po stopnji 10 %.

Jugoslovanski državljani, ki so bili na začasnem delu v tujini brez presledka najmanj štiri leta, so oproščeni carine za gospodarski inventar, če znaša carinska osnova do 140.000 dinarjev, če pa znaša carinska osnova nad 140.000 dinarjev do 300.000 dinarjev, pa plačajo carino za del vrednosti nad 140.000 dinarjev do 300.000 dinarjev po stopnji 10 %.

F. Bolka

VPRAŠANJE BRALKE IZ BELGIJE

UVOZ OSEBNIH AVTOMOBILOV

Zanima me, če se je povečala carina za uvoz osebnih avtomobilov in koliko bi sedaj znašala carina za moj osebni avtomobil mercedes 220 D, 60 KS, ki je star dve leti?

V. G. Bruselj

ODGOVOR: Carinske stopnje za uvoz osebnih avtomobilov se niso spremenile, pač pa je 11. avgusta 1979 spremenjen kurz tujih valut, ki velja za obračun carinskih dajatev. Uvozne dajatve za vaš avtomobil znašajo sedaj 266.031 dinarjev (69.855 dinarjev carine in posebnih uvoznih dajatev in 196.176 dinarjev temeljnega prometnega davka). Pred 1. avgustom pa so znašale uvozne dajatve za tak osebni avtomobil 220.286 dinarjev.

F. Bolka

PARTIE EN FRANÇAIS

L'ANNIVERSAIRE DE L'UNIVERSITÉ D'EDVARD KARDELJ À LJUBLJANA

L'Université de Ljubljana a célébré l'été dernier et cet automne son soixantième anniversaire officiel. En juillet 1919 était adopté le décret sur sa fondation, le 18 septembre de la même année se réunissaient à une réunion commune tous les premiers professeurs au nombre de 18, le 12 novembre on élisait comme recteur le Dr. Josip Plemelj, mathématicien alors déjà connu en Europe, et au début de décembre commençaient les cours, fréquentés par environ 900 étudiants. — Dans les vingt premières années, jusqu'à la Seconde Guerre mondiale qui saisissait la Yougoslavie en avril 1941, malgré un combat continu pour son existence, la jeune Université atteignait le nombre de plus de 100 professeurs, dont 90 titulaires, et près de 2500 étudiants.

Avec la libération en mai 1945, les Slovènes obtenaient leur premier gouvernement dans l'histoire et un de ses premiers décrets était celui de l'Université, ordonnant le prompt rétablissement de son travail et lui assurant une nouvelle éclosion. Après 25 ans d'incessants combats convulsifs pour son existence, elle respirait maintenant à pleins poumons. Résultat: progressivement se formaient une série de nouvelles facultés, une série de nouvelles études de diplômes indépendants, diverses nouvelles Académies d'art et de pédagogie, de hautes écoles et des écoles supérieures, de nouveaux édifices et finalement en 1975 encore une Université à Maribor. Pendant ce temps et jusqu'à nos jours s'est constamment accru aussi le nombre des maîtres et des collaborateurs — il y en a aujourd'hui trente fois plus; avant la guerre il y avait tout au plus 28 assistants, aujourd'hui il y en a plus de 500; le nombre des étudiants s'est accru de plus de vingt fois, il y en a aujourd'hui 21.000, et leur nombre va toujours croissant; seulement à la Faculté des Lettres il y a en ce moment autant d'étudiants que l'Université de Ljubljana entière en comptait en 1941! Aujourd'hui c'est une haute école reconnue dans toute l'Europe; les spécialistes qui en sortent oeuvrent par le vaste monde, ils participent à de nombreux projets de recherches internationaux. Plus de 30.000 diplômés et environ 1200 docteurs ès sciences, qui en sont sortis, ont accompli un énorme travail non seulement en Slovénie et en Yougoslavie, mais encore dans de nombreux pays développés et en voie de développement — qu'il s'agisse là de médecins, d'ingénieurs, de juristes, de diplomates ou de théoriciens qui travaillent dans les Instituts les plus en vue d'Europe et d'Amérique. Depuis 1979, l'Université de Ljubljana porte le nom du penseur et révolutionnaire Edvard Kardelj.

L'UNIVERSITÉ DE LJUBLJANA EST À VRAI DIRE BIEN PLUS ANCIENNE

Les premiers savants slovènes de format européen sont connus déjà depuis trois-quarts de ce millénaire: leurs noms apparaissent avec la formation même et l'affirmation des universités européennes les plus anciennes. Ainsi, par exemple, Herman de Carinthie, souvent désigné aussi comme Sclavus, donc Slave, était dès le 12e siècle un des plus illustres philosophes, théologues et astronomes des

Universités d'Espagne et du midi de la France; on dit que le premier il traduisit le coran en latin et contribua fortement au rapprochement des cultures antique, islamique et chrétienne ou ouest-européenne.

Lorsque la vague de la fondation de nouvelles universités au milieu du 14e siècle déferla sur l'Europe Centrale, les Slovènes furent présents dès le début: ce fut aussi le cas pour la fondation de l'Université de Vienne en 1365 (qui commença à oeuvrer 20 ans avant la plus ancienne Université allemande à Heidelberg), où ils jouèrent longtemps un rôle important — jusqu'en l'an 1800 il n'y eut pas moins de 35 recteurs slovènes à l'Université de Vienne! Les doyens, les professeurs et les étudiants n'ont pas été comptés, mais si des temps récents nous ne citons que quelques noms, tels que Kopitar, Miklošič ou le célèbre physicien, d'abord poète slovène, puis auteur de la loi physique connue sur la relation entre la lumière et la température, etc., Jožef Štefan, la représentation en sera certainement encore plus complète. Il y a des siècles, les professeurs slovènes d'université étaient à vrai dire des émigrés, parce que nous n'avions pas d'université chez nous. Il y en a encore beaucoup de nos jours: ils travaillent et professent de Vienne à Hambourg ou à l'Amérique du Nord et du Sud. Une espèce d'émigrés modernes sont aussi les nombreux spécialistes travaillant par le monde temporairement ou en permanence, diplômés de l'Université de Ljubljana. Ils sont aussi une partie des liens professionnels et culturels constants du centre universitaire de Ljubljana avec le monde et comme tels ils sont souvent aussi féconds que la série des coopérations contractuelles ou amicales de l'Université de Ljubljana avec d'autres écoles supérieures par le monde. L'Université de Ljubljana a conscience qu'un continu transvasement des connaissances, la réception et l'émission de tout ce qui est nouveau, la coopération et la création sont le fondement de la science contemporaine et d'un rapide progrès et pour cela elle consacre une attention particulière à ces liens. Et à la fois elle accorde son attention à tous les émigrés slovènes; dans le rang de ses organes (commissions, comités) autogestionnaires, elle en a qui sont expressément chargés des liens avec eux. Ces derniers temps on prépare des recherches sur leur existence, sur les questions de leur vie en milieu étranger. Aux enfants des émigrés qui désirent étudier dans la patrie de leurs parents, elle permet, par des bourses, des programmes d'études éventuellement adaptés (mais non inférieurs) avec des mentors spéciaux et autres actions semblables, d'achever aussi leurs études en réalité. Depuis une décennie et demie déjà, à la Faculté des Lettres de Ljubljana il y a tous les étés aussi un Séminaire de langue, littérature et culture slovène avec des conférences choisies et des cours de langue pour les slavistes du monde entier; parmi les 150 participants de chaque année on accorde une attention spéciale aux Slovènes émigrés de n'importe quel degré de parenté et de n'importe quelle connaissance de la langue slovène, s'ils témoignent d'un intérêt pour ce séminaire et s'ils ont une instruction professionnelle appropriée. On pense aussi ouvrir bientôt une école d'été slovène pour les enfants des émigrés slovènes.

On ne peut rien négliger de ce qui est slovène — c'est là un des principes de l'Université de Ljubljana; mais le Slovène ne doit pas non plus rester enfermé dans son jardin. Une continuelle et noble confrontation de sa propre originalité et de son activité créatrice avec le vaste monde, avec d'autres cultures, d'autres connaissances, une continuelle fécondation mutuelle, voilà ce qui caractérise peut-être de la manière la plus authentique notre Université au moment de son anniversaire. Il n'est pas difficile d'être ce dont nous sommes convaincus, que cela soit le Slovène dans le monde ou son Université au milieu du vaste monde universitaire.

PROLETARSKO JEDRO ZAGOTAVLJA ZDRAV RAZVOJ

OBČINA LJUBLJANA MOSTE—POLJE

Današnja občino Ljubljana Moste—Polje je tvorilo desetletja pred osvoboditvijo več predmestnih delavskih in kmečkih naselij z okoli 25.000 prebivalci. Razvoj železnice in industrije pa je krepil borbene delavske in kmečke vrste in njih proletarsko zavest. Ta, vzhodni del Ljubljane je bil tudi eno najmočnejših predvojnih slovenskih jeder KP. Protijudski režimi so sicer poskušali vse, da bi zatrli glas ljudstva, a tudi teroriziranje, zapiranje, preganjanje, interniranje in itn. niso uklonili borbenega duha revolucionarnih delavcev in kmetov. Nasprotno: pripravljeni in organizirani so stopili v narodnoosvobodilni boj. V njem je sodelovalo okoli 4.600 borcev in aktivistov, padlo je 526 borcev, v zaporih in taboriščih je umrlo 288 ljudi, ubitih je bilo 59 talcev, žrtev fašističnega nasilja je bilo 93. Španskih borcev je bilo pet, nosilcev Spomenice 1941 je 209, narodnih herojev 12. Pobratenje z občino Bileća je le naravno nadaljevanje povezovanja borbenih tradicij.

Občina Ljubljana Moste—Polje je danes ena izmed petih ljubljanskih občin. Obsega 17 odstotkov celotne površine Ljubljane, oziroma 15 tisoč hektarov. Šestdeset naselij je razdeljenih v 17 krajevnih skupnosti. Konec lanskega leta je imela občina 61.222 prebivalcev ali 20 odstotkov prebivalcev mesta Ljubljana. Selitveni prirastek jo že leta sem uvršča na najvišjo stopnjo rasti števila prebivalstva: 5,5 odstotka.

(Naravni prirastek je v vseh ljubljanskih občinah približno enak.) Visok selitveni prirastek seveda nosi s seboj dodatne probleme pri urejanju družbenega standarda občanov in njihovega bivalnega okolja ter zahteva hitrejšo rast socialnega razvoja. Občinska skupnost za razvoj družbenega standarda rešuje te probleme po samoupravnem sporazumu z združenimi sredstvi gospodarstva, krajevnih skupnosti in občinske skupščine ter sistematično gradi objekte družbenega standarda.

V gospodarstvu posluje 110 organizacij združenega dela, od tega 31 enovitih delovnih organizacij, 14 delovnih organizacij s 40 tozdi in 14 delovnimi skupnostmi skupnih služb ter 24 tozdov s sedeži zunaj občine. V skrbi za nadaljnji skladen in celovit razvoj pa prevzema razvojnogospodarska skupnost vlogo nosilca sodelovanja in usklajevanja interesov med investitorji, izvajalci, skupščino občine in mesta, Ljubljanskim urbanističnim zavodom, podjetjem Soseska, poslovnimi bankami in s kmetijsko zemljiško skupnostjo. To se ugodno odraža v rasti industrije in gradbeništva, več pozornosti pa terja nadaljnji razvoj prometa, trgovine, obrti in kmetijstva. **Urbanistično** se občina vključuje v generalni plan urbanističnega razvoja mesta Ljubljana. Devet linij mestnega prometa skrbi za redni dnevni prevoz

občanov. **Samoupravna stanovanjska skupnost** gospodari s stanovanji, skrbi za družbeno pomoč in novogradnje. Zgovoren je podatek, da je v blokovni gradnji 11.859 stanovanj, od tega 10.673 zgrajenih po vojni, povprečna površina stanovanja je 47,66 m². Pred zaključkom je gradnja soseske Nove Jarše, na začetku pa gradnja soseske Fužine s približno 4.100 stanovanji. **Samoupravna komunalna skupnost** združuje sredstva in skrbi za vzdrževanje komunalnih naprav kolektivne rabe.

Med družbenimi dejavnostmi naj najprej omenimo kulturo. Delovni ljudje in občani se združujejo v 37 društev in skupin, ki so povezane v občinsko zvezo kulturnih organizacij. Delovanje jim je omogočeno v 6 kulturnih domovih. Poleg knjižnice Jožeta Mazovca deluje potujoča knjižnica. Kino Triglav ima po tri predstave dnevno, Jelovškova galerija v gradu na Kodeljevem pa nudi prostor za redne likovne razstave. Pomembni skupini sta vevški pihalni orkester in harmonikarski orkester. V občini izhaja glasilo socialistične zveze delovnega ljudstva. Naša skupnost z umetniško prilogo 25. MAJ, delegatska gradiva so tiskana v Delegatski tribuni, v 80 organizacijah združenega dela prejema delavci svoja glasila, šole izdajajo 10 glasil, 24 pa je glasil družbenopolitičnih, družbenih organizacij in društev; dve krajevni skupnosti občasno izdajata svoji glasili.

V **telesni kulturi** je vključenih 23 odstotkov prebivalstva občine. Na razpolago imajo športni park Kodeljevo z dvorano in igrišči, športni park Vevče, dve kopališči, umetno drsališče in smučarsko skakalnico v Zalogu in trim stezo v Zadvoru. Štirideset društev, štirje taboriški odredi in AMD Moste jim to organizirano omogočajo. V Zelenem gaju gradi AMD Moste stadion tehnične kulture.

Otroško varstvo: V občini deluje 6 samostojnih vzgojnovarstvenih zavodov s 14 dislociranimi enotami. V 117 oddelkih je 2.646 otrok. V gradnji so trije vrtci, prihodnje leto pa se jim bodo pridružili še štirje.

V **šolskem letu 1978/79** je hodilo 6.596 otrok v sedem centralnih in deset podružničnih osnovnih šol; 28,5 odstotka je bilo vključenih v podaljšano bivanje. V gradnji so, oziroma razširjajo štiri osnovne šole. Glasbeno šolo je lani obiskovalo 553 učencev. V gimnazijo in šolski center tiska in papirja je hodilo lani 1.124 dijakov, na visoko šolo za telesno kulturo pa 470 študentov (rednih 365, o bdelu 105).

V sedemnajstih **krajevnih skupnostih** delovni ljudje in občani organizirano samoupravno odločajo o vseh pomembnih zadevah družbenega življenja širšega splošnega pomena.

V kontejnerskem terminalu v Javnih skladiščih

ZMAGO JERAJ

MOJSTRI
S KAMERO

Zmago Jeraj je po poklicu akademski slikar, bliža se štiri-desetim letom, ki je šel med svojim umetniškim delovanjem skozi različne faze razvoja. Šel je mimo prividov svojega statičnega in abstraktnega sveta. Od nekdaj ga je zanimala grotesknost pokrajine, ki je lahko tudi grotesknost v ljudeh.

Kot fotograf-amater je Zmago Jeraj vzbudil veliko pozornost, saj je morda prav s tem svojim delom pokazal poseben smisel za upodabljanje značilnih neheroičnosti, s čimer jim je vdahnil globok smisel. V katalogu, ki je izšel ob eni izmed njegovih razstav, smo prebrali: »Opuščena kolonija, po kateri sem hodil, da bi si vsaj deloma razložil vzroke za njen nastanek in propad, je zavzemala približno šestino kvadratne milje površine. Hladen veter je pihljal v sencah porušeni zidov, dvigal vrtnice prahu, se poigral z njimi. Bleda sončna svetloba je postajala nevihtna grožnja. V tej pošastni svetlobi so bile ruševine videti turobno, žalostno, a vseeno impozantno...« Fotografije, objavljene na teh dveh straneh, govorijo same zase. Vsak gledalec naj bi si ustvaril svojo predstavo. Označene so samo s poimenovanjem kraja ali pokrajine, kjer so bile posnete. L. L.

Triglav

Maribor

Gornji Senik, Porabska Slovenija

Ljubljana

NAŠI PO SVETU

Letošnji semenj, velika etnična manifestacija, katere organizator je bil slovenski upokojenski klub iz Euclida, O., je bila velik uspeh tako v moralnem kakor tudi v materialnem pogledu. Parado po 185. cesti v Euclidu si je ogledala ogromna množica ljudi, med katerimi je bil tudi State Representative Dennis Eckart, senator Metzenbaum in drugi, čisti dobiček pa je bil namenjen za slovenski dom za ostarele (foto: John Kausek)

ZDA

»DOLINA MIRU« V CLEVELANDU

V Clevelandu, Ohio, so 11. avgusta prvikrat po drugi svetovni vojni v javni kinematografski dvorani predvajali slovenski celovečerni film. To je bil film »Dolina miru«, ki si ga je že prvi dan ogledalo prek 800 ljudi, v glavnem ameriških Slovencev, med njimi veliko mladine. Film je vzbudil veliko

YUGOSLAVIA 1980

FANTASTIC

14th.

INTERNATIONAL
FOLKLORE FESTIVAL
and workshops

zagreb

JULY 19 TO 26

5th.

FOLKLORE INSTITUTE Arandjelovac

Folklore Summer School

JULY 27 TO AUGUST 10

CALL OR WRITE TO

Slavic American Society
EDUCATIONAL NON-PROFIT ORGANIZATION
P.O. BOX 42189 - SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94142

Name(s) _____

Address _____

City & State _____

Zip _____ Phone _____

Debno Nam Došli

V POZDRAV NARODNI DELAVKI

*Med sinjimi gorami cvetočega Bleda,
si Ti rastla kot rožica, modra in zala;
preozka je bila zate domovina,
za boljšim v novo deželo si šla.*

*Prišla si pogumna v deželo svobode,
postala si mati tu novemu rodu.
V slovenskem duhu si Ti jih vzgojila,
kar ostane Ti vedno v čast in ponos.*

*Neustrašena delavka prva na gredi,
za narod ponižne cvetlice sadi.
»Skupaj na delo!« Ti kličeš rojake,
Čas je le prekratek, da delo izvršiš.*

*Ko se je narodu hiša gradila,
za njo si delala noč in ves dan,
v njem bo se naša pesem glasila,
Ti prva si duri odpirala v hram.*

*Zatorej pozdravljena, žena slovenska,
zdrava ostani še dolgo med nami.
Na mnoga, dolga in srečna še leta,
naj Bog Te veselo in čilo ohrani.*

J. R. — 1941

DELČEK ZGODOVINE

V prilogi k pismu je slika tamburaške godbe iz Forest Cityja, Pa., ki je nam slovenskim rojakom predvajala prijetno domačo glasbo. Nastopala je na številnih slovenskih kulturnih in zabavnih prireditvah v naselbinah v vsej vzhodni Pennsylvaniji in tudi v državi New York. To je bilo vse do leta 1934.

Vsi člani so bili po rodu Slovenci, orkester pa se je imenoval »Tamburaško društvo Orel«. Na sliki je drugi z leve proti desni John Skubic, po rodu iz Stične, tretji, z brki, pa je vodja ansambla Frank Gerstel, ki je bil doma iz Dolge njive pri Šentlovrencu. Na harmoniko je igral Miha Zupančič iz Prežganja pri Litiji. Vsi drugi člani so Slovenci, rojeni v Forest Cityju, Pa.

Martin Matjan, Forest City Pa.

AVSTRALIJA

PERTH — PRVA OBLETNICA

Slovensko izseljensko društvo v Perthu je 28. julija proslavilo prvo obletnico obstoja in ob tej priložnosti je pripravilo veliko družabno prireditev, ki je pritegnila prek 350 gostov, med katerimi je bil tudi predstavnik jugoslovanskega konzulata v Perthu.

Predsednik društva Tone Križman je v svojem pozdravnem govoru poudaril, da je prva obletnica novega društva v tem delu Avstralije izredno pomemben dogodek za vse rojake slovenskega porekla. Proslave prve obletnice so se udeležili tudi številni predstavniki drugih jugoslovanskih izseljenskih društev v Perthu, ki sodelujejo s slovenskim društvom.

RADIO — DEL NAŠEGA ŽIVLJENJA

Slovenski radio je že postal del našega življenja v daljni Avstraliji. Težko je popisati radost naših poslušalcev, ko z radia zadoni slovenska beseda in melodija v tem tujem okolju. S ponosom si brišemo solzo radosti ob prvih zvokih nepozabnih viž tako daleč od domovine. Slovenci so svoj radio vzljubili in ga iz dneva v dan bolj podpirajo. Postal je središče kulturnega življenja Slovencev v Queenslandu in Brisbanu. In ne samo to — posnetke naših oddaj pošiljamo tudi rojakom v stotine kilometrov oddaljeni Mt. Isi oziroma tamkajšnjemu slovenskemu društvu.

Slovenski radijski odbor
Urednik Alfred Milner

FOLKLORNA SKUPINA SDS

Slovensko društvo Sydney je 23. septembra pričelo s slovenskim poukom. Zbralo se je 28 učencev, ki redno obiskujejo vaje iz folklorne vsako nedeljo dopoldne. To je nova otroška folklorna skupina S. D. S. Učiteljica je

zanimanje in je bil dobra podlaga tudi za predvajanje drugih slovenskih filmov, odpirajo pa se tudi možnosti za predvajanje na televiziji.

POLETNA ŠOLA FOLKLORE V JUGOSLAVIJI

Slovensko-ameriško društvo (Slavic American Society) iz San Franciscu v Kaliforniji že peto leto organizira obisk izseljencev na tradicionalni reviji folklorne v Zagrebu in za tem tudi udeležbo na poletni šoli folklorne v Arandjelovcu. Udeleženci tega tečaja se tako v treh tednih nauče toliko, da potem lahko po vrnitvi v staro okolje tam poučujejo jugoslovanske ples. Doslej je te tečaje končalo okrog 150 oseb, ki zdaj poučujejo folkloro na 50 koledžih in šolah po svetu.

Slavic American Society že zdaj vabi k prijavam za naslednje leto, kar je razvidno tudi iz objavljenega oglasa.

LETO JUBILEJEV

Sredi poletja smo se v Ljubljani srečali tudi z zanimivo družino naših ameriških rojakov, ki je obisk stare domovine povezala s proslavljanjem družinskih jubilejev: mati Frances Klein iz Euclida, O. 19. decembra letos slavi 80-letnico rojstva, hčerka Frances poročena Kristoff — v Sloveniji je bila seveda z možem Benom — pa je proslavljala 40-letnico poroke. Frances Klein je bila dolga leta aktivna društvena delavka pri Slovenski ženski zvezi in drugih »narodnih« društvih, kar potrjuje tudi pesem Jamesa Rotterja, ki je bila objavljena v glasilu SZZ Zarji leta 1941. Prav bo, če jo ponatisnemo ob življenjskem jubileju.

Frances Klein na levi s hčerko in njenim možem Benom

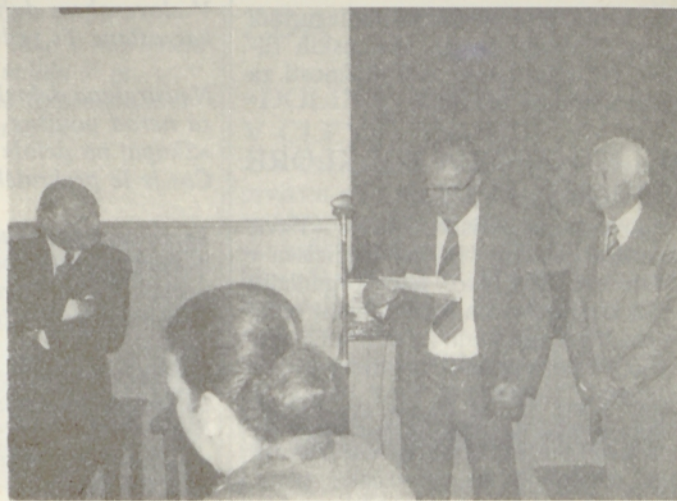

Slovenski tamburaški klub iz Kansas Cityja, Pa.

Otroška folklorna skupina SDS z učiteljico Marijo Košorokovo in harmonikarjem Martinom Konda

Ob proslavi 49-letnice Jugoslovanskega centra v Rosariu. Na sliki konzul Ivo Mrša s soprogo, tajnik društva Franc Kastelic in predsednik Anton Brišar

požrtovalna društvena delavka Marija Košorok, na harmoniko pa jih spremlja Martin Konda. Učiteljici slovenskega pouka sta Pavla Gruden in Lisa Reja.

Delo pri Slovenskem društvu Sydney je ves čas živahno. Minile so tudi zimske balinarske tekme, ki so se jih udeležili balinarji klubov Istra, Triglav, Hajduk in naši tekmovalci. Prvi gostitelj tekmovanja je bil klub Triglav, drugi smo bili mi, tretji pa Istra, ki pa nima lastnih igrišč.

Trenutno se pri društvu pripravljamo tudi na 14. letni ples našega društva, na katerega smo povabili tudi vrsto uglednih osebnosti, med katerimi sta tudi g. Jegorow in senator Mulvihill, jugoslovanski generalni konzul in drugi. Konec oktobra pa bomo imeli redni letni občni zbor.

Ivanka Bulovec, tajnica

ARGENTINA

PETLETNICA TRIGLAVA

Slovensko-jugoslovansko vzajemno društvo Triglav iz Buenos Airesa je 25. avgusta slovesno proslavilo petletnico ustanovitve. Na proslavi je poleg društvenega mešanega zbora, tamburašev in folklorne skupine nastopila tudi instrumentalno-folklorna skupina »Mladost«¹ društva »Bratstvo«, ki je posebej za to priložnost dopotovala iz sosednega Urugvaja.

Gradbena dela pri novem domu nenehno potekajo, čeprav zaradi pomanj-

kaja denarja otvoritve doma še ne bo letos. Dokončali smo inštalacijska dela v večnamenski dvorani, potrebno pa je urediti še tla v veliki dvorani, restavraciji in stopniščih.

Konec leta, 15. decembra prireja društvo Triglav veliko družabno prireditev z bogatim srečelovom. Pričakujemo, da se bo tega večera udeležilo okrog 1.000 oseb. Čisti dohodek prireditve je namenjen za dograditev doma. Zlasti privlačen je srečelov, saj čaka srečnega kot glavni dobiček avtomobil znamke ford-taurus in vrsta drugih lepih dobitkov. V domu bodo najprej dokončali glavne prostore, pozneje pa bodo uredili še knjižnico, domske upravne prostore in pročelje doma.

Carlos A. Pernarcic, tajnik
Rodolfo S. Stekar, predsednik

PRED JUBILEJEM JUGOSLOVANSKEGA CENTRA V ROSARIU

Jugoslovanski center v Rosariu, provinca Santa Fé, bo prihodnje leto slavil 50-letnico obstoja. Ob tej priložnosti naj na kratko opišem zgodovino društvenega delovanja med Slovenci v Rosariu in okolici.

Zanimanje za ustanovitev slovenskega društva se je porodilo že okrog leta 1924, do pravega uspeha pa je prišlo šele v letu 1930. Oče tega gibanja je bil rojak Jože Sigulin, ki je dobro poznal številne rojake v mestu, tekoče pa je tudi govoril špansko. Z njim smo se pogosto sestajali in neredko tudi

zapeli katero domačo. Videli smo, da so velike težave zlasti zaradi tega, ker je večina naših rojakov živela in delala le v predmestjih, kjer so bili zaposleni na malih opekarnah, nekateri pa so našli delo tudi v tovarni mesnih izdelkov. Rojak Jože Sigulin nas je znal pridobiti za skupno delo in tako se nas je deseterica zbrala v gostilni slovenskega rojaka Stanka Mozetiča, kjer smo imeli pripravljalne sestanke za ustanovitev društva. Jože je sam napisal lepake v slovenščini in vabil rojake, naj se nam pridružijo pri ustanavljanju slovenskega društva. Po večkratnih sestankih smo se odločili, da bomo ustanovili društvo z imenom »Slovensko delavsko društvo Triglav«, kar je predlagal Anton Brišar. Prvi predsednik je bil Jože Sigulin.

Novo društvo je životarilo skoraj 15 let, v kulturnem pogledu pa smo kar lepo napredovali, saj smo ustanovili tudi pevski zbor pod vodstvom Petra Meglena. Velikokrat smo nastopili na našem odru. Delovalo je tudi dramatično društvo, saj smo uprizorili vrsto slovenskih iger. Društvo Triglav je bilo vedno med prvimi, pa naj je šlo za kulturne prireditve ali za zbiranje pomoči najbolj potrebnim. Ko je bil leta 1945 v bližnjem mestu San Juan velik potres, smo takoj priskočili na pomoč in na vse načine pomagali najbolj potrebnim, za kar smo prejeli veliko čestitk s strani mestne skupščine.

Da bi naše kulturno delo še bolj napredovalo, smo od čeških sokolov kupili lepo urejen oder z veliko izbiro

kulis, ki so nam služile vrsto let. Sami pa nismo mogli dolgo vzdržati, zato smo se priključili že obstoječemu Jugoslovanskemu klubu, ki nam je ponudil svoje prostore. Tudi to poslopje ni bilo stalno, zato smo se morali večkrat seliti, hkrati s tem pa smo začeli razmišljati o nakupu lastnega zemljišča. Kupili smo ga in si tam počasi postavili lesen dom. Pri delu so veliko pomagali tudi člani, mnogi pa so prispevali tudi gradbeni material, opeko, cement, apno, pesek idr. Delali smo le ob nedeljah in praznikih, veliko pa so nam pomagali zlasti tisti rojaki, ki so bili zidarji. Ko nam je zmanjkalo denarja, smo se odločili za prostovoljno posojilo, ki naj bi se počasi izplačevalo, vendar pa do tega ni prišlo, saj so skoraj vsi ta denar podarili slovenskemu domu. Na dom smo še danes vsi ponosni.

Nedavne 49-letnice društva se je udeležilo veliko naših rojakov z družinami. Proslava je lepo uspela tudi po zaslugi naših vrlih gospodinj. Proslave se je udeležil tudi konzul iz Buenos Airesa Ivan Mrša in novi konzul Ivan Majcen s soprogo. Za kulturni spored je poskrbel tamburaški ansambel Zagreb, ki nam je odlično zaigral vrsto lepih pesmi. Tudi ta ansambel je letos praznoval 36-letnico obstoja.

Omenim naj še to, da je še živih nekaj ustanoviteljev slovenskega društva v Rosariu: Jože Sigulin, Karel Sigulin, Evgen Kurtin, Jože Ferletič, Anton Velišček, Ivan Mavrič, Franc Mezgec, Čergol, Ivan Krebelj, Ernest Beč, Franc Kastelic sin, Franc Mezgec, Stanka Kastelic, Antonija Vovk in podpisani.

Anton Brišar, Rosario, Argentina

URUGVAJ

JUGOSLOVANSKO ZDRUŽENJE BRATSTVO

Jugoslovansko združenje Bratstvo iz Montevidea je tudi letos živahno delovalo, zato zasluži, da na kratko preglejamo, s katerimi aktivnostmi so se ukvarjali.

Že 1. januarja je folklorna skupina društva sodelovala na veliki prireditvi, povorki po mestnem predelu Cerro, ki ji pravijo »Festirama«. Mladina je ves čas nastopala na tej zanimivi folklorni prireditvi in požela navdušene aplavze. 26. januarja je skupina gostovala v mestu Atlantida, kjer je uspešno nastopila pred 1600 gledalci.

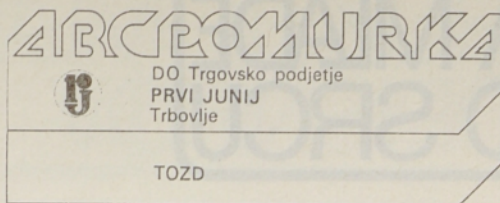
V aprilu je društvo proslavilo 35-letnico uspešnega delovanja radijske oddaje Bratstva, ki pripravlja bogate oddaje o dogodkih v stari domovini ter o zgodovini naših narodov. Ob dnevu mladosti, ki je njegovo proslavo organiziralo Prvo slovensko prekmur-

sko društvo, je prav tako nastopila folklorna skupina Bratstvo. Ob tej priložnosti se je publiki predstavila tudi otroška skupina, ki je odlično predstavila ljudski ples iz Slavonije.

8. junija je folklorna skupina nastopila v gledališču Odeon pod pokroviteljstvom ministrstva za kulturo pred 900 povabljenici, med katerimi so bile številne ugledne osebnosti javnega in kulturnega življenja Urugvaja. 9. juni-

ja pa je ista skupina nastopila tudi za učence in starše gimnazije »San Pablo«, njihov nastop si je ogledalo okrog 2000 ljudi. 16. junija so nastopili v gledališču Penarol po naročilu direktorije državnih železnic. V juliju je skupina nastopila za paciente in osebje bolnišnice Maciel, 5. avgusta pa je bil pri društvu Bratstvo organiziran banket ob dnevu Jugoslavije.

Peter Kurtič

GRADITELJI STANOVANJSKIH HIŠ — POZOR!

Ob koncu leta, ko se vračate v domovino na dopust, boste verjetno zopet razmišljali, kje bi nabavili potrebne stvari za vaš dom in družino.

Če boste gradili stanovanjsko hišo, garažo ali vikend, ali želite morebiti opremit svoje stanovanje z novo pohištveno opremo ter ostalimi gospodinjstskimi stroji, vam priporočamo, da se javite po informacije ali med dopustom obiščete prodajalne Trgovskega podjetja »Prvi junij« v Trbovljah in to:

- poslovalnico ter salon pohištva — za pohištvo,
- paviljon Tehnograd, Železnino ter Inštalater
- za ves gradbeni ter instalacijski material in ostale priključke (tudi cement, opeko, apno, okna in vrata, centralne peči, salonitno kritino in tako dalje),
- Veleblagovnico — za nabavo gospodinjstskih strojev, aparatov, konfekcije, tekstila, čevljev itd.
- poslovalnico Dekorativa — za tople pode, zavese itd.

Prav tako vam priporočamo ogled vseh ostalih prodajaln Trgovskega podjetja »Prvi junij« v Trbovljah.

Vse informacije lahko dobite direktno v navedenih poslovalnicah (tudi telefonsko) ali pa v komerciali podjetja na telefon (061) 821-172. Lahko zahtevate tudi predračune ter izvršite nakazilo avansov na žiro račun 52700-601-10259 TOZD Maloprodaja.

Torej dragi zdomci! Ob prvi priliki nas obiščite in v naših trgovinah vas bodo potregli z vsem kar rabite za svoj dom in družino ter boste zadovoljni.

O ZELO OBČUTLJIVI VEVERICI

V živalskem vrtu je z očkom, mamo in petimi bratci živela majhna in zelo občutljiva veverica. Bratci so bili poredni kot vsi fantki, brez bušk in prask ni šlo. Največkrat jo je skupil Brkec, ki je bil debelušen in prijazen. Zato so ga vsi dražili:

»Brkec, reva si!«

»Pa nisem!«

»Pa se stepi z Mikijem!«

»Pa se bom!« je rekel Brkec in se zakadil v Mikija.

Miki ga je udaril po smršku, da so se Brkcju kar zvezde prikazale. Zagledal je pred seboj Mikijev gobček, hotel ga je udariti, pa mu je tačka zastala — ni mogel nekoga kar meni nič tebi nič kresniti po nosu. Je bil pač tak.

Bratci so zmagoslavno rekli: »No vidiš, Brkec, reva si!«

Brkec je osramočen obstal in iz nosa mu je kapljala kri. Mala sestrice je stala zraven in jokala kot dež.

»Ti moj Brkec, v kotu imam skrit lešnik, pa ti ga bom dadadala!« je jokala in skušala tolažiti Brkca.

»Kar s puncami se igray,« so rekli in se smejali.

»O, poberi se, lepo te prosim,« je obupano rekel Brkec. Sestrice pa je jokala in šla povedat očku.

»Le kako bo ta otrok živel, ko ima tako mehko srce,« je zaskrbljeno rekel očka mami.

Ta otrok se je res kar naprej jokala. Mala občutljiva ni jokala samo zaradi bratcev. Jokala je zato, ker so vijolice ovenele, jokala je, ker je mačka pojedla mlade kose in jokala je, ker je v sosednji kletki mama levinja našešhala svojega levčka pa je jokala zaradi Brkca, čeprav ji ni bil zato prav nič hvaležen. Kadarkoli se je stepel, je napodil sestrice stran. Zlezla je na prvo vejo drevesa, gledala svoje bojvite bratce in jokala.

»Ho, ho, Brkec, dekletom se smiliš,« so ga dražili bratci in drezali vanj.

Mala veverica je zlezla više in še malo više med veje, dokler ni bila čisto v vrhu visokega drevesa. Tako visoko ni bila še nikoli in od strahu je kar mižala.

Ko si je upala spet odpreti oči in pogledati navzdol, je opazila nekaj presenetljivega. Bratci so bili z vrha drevesa videti čisto majhni in ni se

dobro razločilo, kaj počno. »Mogoče se pa lovijo,« se je upajoče rekla.

To je bila dobra tolažba. Od tega dne je mala občutljiva veverica vedno, kadar se ji je zazdelo, da bo morala jokati, brž zlezla na svoje visoko drevo. Ovenele vijolice so bile od tam še zmerom tako lepo vijoličaste, kot da bi bile razcvetene. Če se je muca pod grmom mastila s hrano, si je veverica lahko mislila, da je piškote. Če je z drevesa pogledala mamo levinjo, kako šeška svojega levčka, je bilo z višine videti to prav smešno.

Ta mala veverica je bila zares občutljiva in vsak dan jo razžalostilo vsaj deset stvari. Zato je neprestano lezla po drevesu gor in dol, kot tramvaj, ki vozi stalno po isti progi. Ko je bila malo večja, pa je zadostovalo že to, da je šla pod drevo, sedla na repek, nagnila glavo nazaj in gledala

gor. In že je vedela, da tam z vrha stvar ne bi bila videti tako huda.

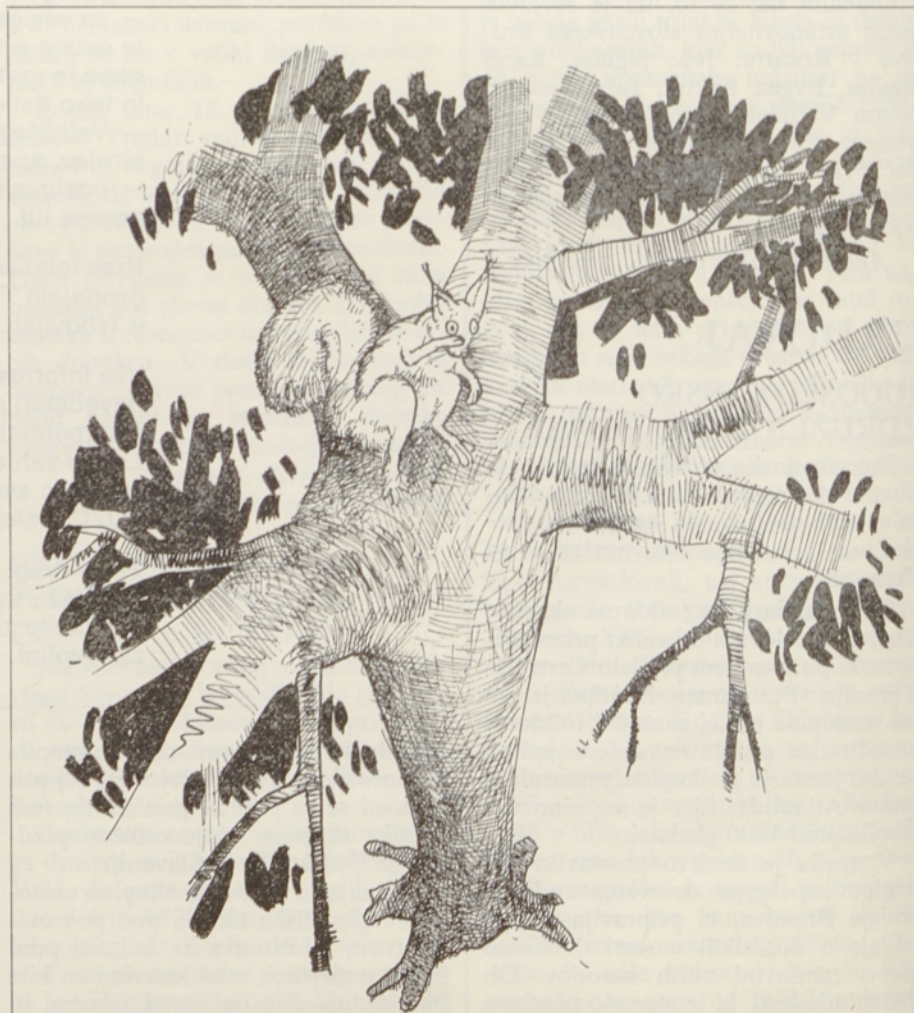
Nekega dne je Brkec le pognal Mikija v beg.

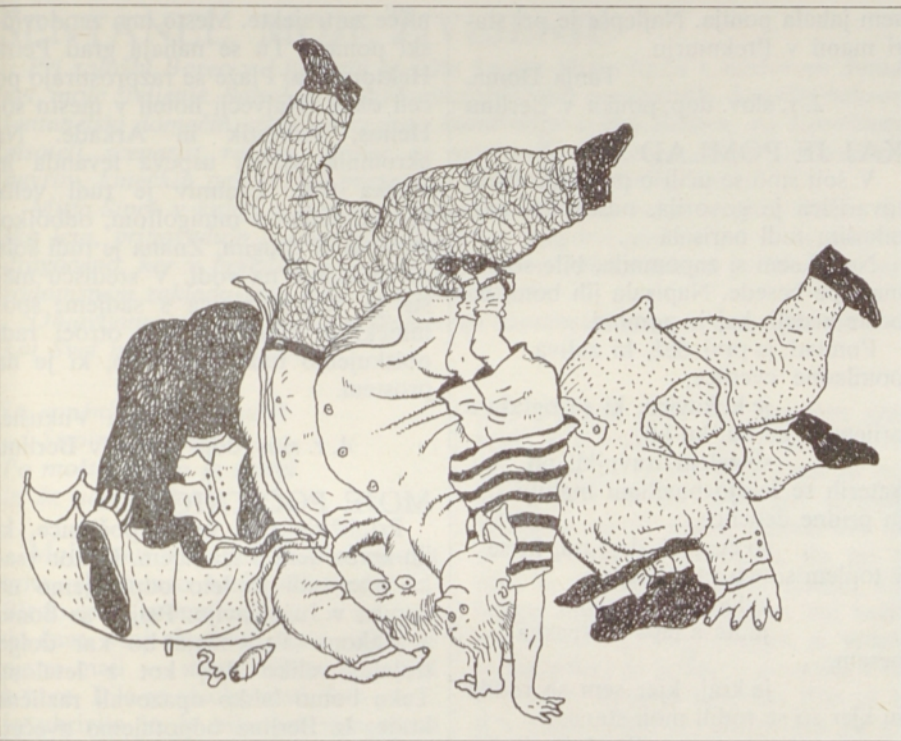
»Mrcina nasilna, še premalo jo je skupil,« je menil maščevalno, čeprav je spet ostal s krvavečim nosom.

Malo občutljivo veverico je stisnilo pri srcu in nabrala je gobček v jok. Razjokati se ni hotela samo zato, ker je ostal Brkec z razbitim nosom, ampak tudi zato, ker je bil njen dobrodušni in prijazen Brkec zmožen reči kaj takega. Toda preden so se ji usule solze, je pomislila: »Če bi bila zdajle na vrhu drevesa, mi gotovo ne bi bilo tako hudo.«

Ko pa enkrat veš, da stvari niso tako strašne, če pogledaš nanje zviška in ti zato niti na drevo ni več treba, pa nisi več majhna in občutljiva veverica, ampak odrasla veverica.

Polona Kovač

O DEČKU, KI JE HODIL PO ROKAH

Zmerom se nam je zdel majhen in plašen. Še pred miško bi zbežal, smo si rekli, še goba je večja od njega.

»Saj te bom nekega dne še pohodil,« se je zasmejal debeli mož z debelo cigaro.

Veliki mož z velikim klobukom pa se je posmehnil: »Nič več te ni kot za mušico.«

Seveda se je oglasil tudi mož v črni obleki in s črnim dežnikom: »Oj neznanček, telebanček, gotovo še dežnika ne znaš odpreti!«

Tako sem slišal govoriti velike in debele može.

Preden pa sem odprl usta, se je deček zasmejal kot klovn in jim zaklical: »Poglejte, kaj znam!«

In se je deček kot za šalo postavil na roke, se po rokah sprehajal sem in tja pred možmi in jim govoril:

»O, zdaj vidim, kako so hiše z dimniki obešene na oblake... Vidim avtomobile, ki vozijo po zraku... Drevesa plavajo v vetru... Kužki visijo na repih...«

Veliki in debeli može so se spogledali in si repli: »Nak, to pa že ne! Da bi mi ne vedeli, kako so hiše pripete na oblake, kako kužki visijo na repih, to že ne in ne!«

Že so se tudi može začeli postavljati na roke.

Toda debeli mož z debelo cigaro se je prekopicnil na trebuh in si ga opeknel na debeli cigari.

In veliki mož je padel v svoj veliki klobuk in se je potem komaj skobacal nazaj na noge.

Mož v črni obleki pa se je zvrnil v svoj veliki črni dežnik in ga je iz nje ga odnesel šele dež.

Deček pa je še zmerom po rokah poskakoval okrog mož in jim nagajivo klical:

»O, zdaj vidim, kako se rdeči kolezar pelje po belem oblaku... Beli sladoledar hiti čez rdeče strehe... Modri miličnik stoji na rdečem semaforu... Hihhi...«

Leopold Suhodolčan

UGANKE ČRTOMIRA ŠINKOVCA

*Bela njiva — pa ni ajda,
črno seme — pa ni mak;
kdor to seme rad prebira,
bo morda še učenjak.*

knjižka

*Srček ima iz grafita
in životek iz dreves;
polja bela lesovita
prepotuje vse počez.*

svinčnik

*Ni padalo,
samo krov,
ko v dežju greš
z njim domov.*

dežnik

*Znanka vrla vsake hiše
brska in brklja in briše,
ko pa več ne zmore čišče,
sama pojde na smetišče.*

metla

*Nese, nese,
ni nosač,
bele sodčke
za kolač.*

kokoš

MAMUT V ZGODBI

Prišel je mamut v tole zgodbo in se naredil lepo in udobno, ko da je doma in zdaj ne vem, kaj naj storim in kaj naj z mamutom v zgodbi. In mu rečem zlepa:

»Šššš, mamut, to ni zgodba za mamute.«

Mamut pa še trene ne. Trenil bi jaz njega, a kaj, če se mamut razjezi? Lahko mi razdere zgodbo. Podere knjigo. In knjižnico. Lahko pride v razred. Lahko celo v direktorjevo sobo. Jaz pa mislim, da je še zmeraj bolje, če je mamut v zgodbi kot v direktorjevi sobi.

Zato vas prosim: ne vlecite te zgodbe za rep. Kvečjemu, če mislite, da ste močnejši od mamuta.

Zvonimir Balog

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

POGLED IZ RADOVLJICE

Stojim v sobi pri oknu in si ogledujem okolico svojega domačega kraja. Ob čudovitem sončnem vremenu, kakršno je danes, imam čudovit razgled na slovenske planine. Na levi strani imam pred seboj Julijske Alpe s Triglavom, ki žari ves srebrn v jutranjem soncu. Kadar se mi pogled ustavi v bližnji okolici, gledam na Blejski grad in v nižini vidim reko Savo, ki je v svojih hitrih brzicah lepo zelena. Z desnega okna si najraje ogledujem zeleno, z bujnim gozdom zaraslo Jelovico. In kadar pogledam proti severu, imam pred seboj lepe Karavanke in Begunjščico. Pod Begunjščico vidim lepo dolino Drage, kjer se rad sprehajam v poletnem času. V začetku doline Drage se dvigajo razvaline gradu Kamen. Pred vhomom v dolino Drage je športno letališče Lesce. Poleti lahko tu opazujem športna in jadrna letala in padalce. Mesto Radovljica je obdano s polji in manjšimi naselji.

Kristijan Uršič,

6. r. slov. dop. pouka v Berlinu

LEPA JE MOJA DOMOVINA

Moja domovina je Jugoslavija. Jugoslavija je lepa. Mamica, atek in jaz živimo v tujini. V Sloveniji imamo sorodnike. V počitnicah jih grem rada obiskat. V počitnicah se gremo v morje kopat. Bila sem tudi v Lipici. Tam

sem jahala ponija. Najlepše je pri starim mami v Prekmurju.

Tanja Doma,

2. r. slov. dop. pouka v Berlinu

KAJ JE POMLAD

V šoli smo se učili o pomladi. Naša tovarišica je govorila, naštevala, najmlajšim tudi narisala...

Nekaj sem si zapomnila, bile so same lepe besede. Napisala jih bom, da boste vedeli, kaj je pomlad.

Pomlad: je prvi dež, ki zaliva pomladne cvetlice,

je kukavica, ki se oglašja s prijetnim ku-ku, ku-ku,

so zeleni travniki, po katerih se lovijo navihani metulji in pridne čebelice,

so cvetoča drevesa, ki se v toplem soncu razcvetajo, je moja domovina, je naša lepa slovenska

pesem,

je kraj, kjer sem se rodila in kjer so se rodili moji starši.

Svetlana Galič,

3. r. slov. dop. šole v Ulmu

STARIGRAD NA HVARU

Starigrad je majhno, lepo mestoce, v katerem živi okrog 5000 prebivalcev. V poletni sezoni je veliko turistov, naših in tujih. Starigrad je zelo staro mesto s hišami zidanimi iz kamna, in z ozkimi ulicami. Ima prista-

nišče za trajekte. Mesto ima zgodovinski pomen. Tu se nahaja grad Petra Hektorovića. Plaže se razprostirajo po celi obali. Največji hoteli v mestu so: Helios, Adriatik in Arkade. Na skromnih njivah uspeva levanda in vinska trta. Zanimiv je tudi velik športni center z minigolfom, odbojko, tenisom in drugim. Znana je tudi šola za smučanje na vodi. V središču mesta je velika tržnica s sadjem, spominčki in ribarnica. Mi otroci radi obiskujemo tudi letni kino, ki je na prostem.

Gordana Vukušič,

4. r. slov. dop. pouka v Berlinu

MOJE POČITNICE

Približujejo se velike počitnice, ki jih z veseljem pričakujem. Kakor vsako leto tudi to leto odpotujemo na dopust v Jugoslavijo. Peljali se bomo z vlakom. Ta vožnja bo kar dolgo trajala, veliko dalj kot z letalom. Tako bomo lahko opazovali različne kraje. Iz Berlina odpotujemo zvečer, v Jugoslavijo prispemo naslednji dan ob 2. uri popoldne. Seveda bo ta pot bolj naporna, toda tudi bolj varna. Ko prispemo v naš domači kraj, nas pričakajo moje sestrčne in prijateljice.

Olga Dreflak,

slov. dop. pouk v Berlinu

PRIJATELJICA IZ LJUBLJANE

Vedno se veselim snidenja s prijateljico iz Ljubljane. Moja prijateljica Meša ima kužka, ki mu je ime Aldo. Z njim se radi igramo. Spomladi te

Učenca slovenske dopolnilne šole v Winterthuru v Švici, bratca Dušan in Roman Urbas

otroke spet pričakujemo v Švici. Saj nam je tako lepo, kadar smo skupaj. Še najbolj lušno je zvečer, saj mami ne uspe, da bi nas pomirila.

Dušan Urbas,

5. r. slov. dop. šole v Winterthuru

Delavci proslavljajo — risba Ivanke Voršič, 2. r. slov. dopolnilne šole v Ulmu

UMETNIŠKA BESEDA

ŠENTANEL, MOJE ŽIVLJENJE

Pri založbi Borec v Ljubljani je izšla knjiga Mitje Šipka z naslovom Šentanel, moje življenje. Spisal jo je diplomirani inženir metalurgije, koroški fužinar, šentanelski domačin, sicer pa zagnan kulturnoprosvetni delavec na Koroškem, pisatelj, scenarist, režiser, igralec in pevovodja slovitega zbora šentanelskih pavrov, kmečkih pevcev, ki prepevajo le izvirne koroške kesmi.

Mitja Šipek v knjigi o Šentanelu obuja spomine na svoja otroška leta in deška leta, pripoveduje o obdobju okupacije, njegovo pisanje pa je še posebej dragoceno, ker v besedila posameznih poglavij vpleta mnogo pričevanj o narodopisnem zakladu tega dela slovenske dežele.

Objavljamo uvodno poglavje Šipkovega Šentanela, ki ga je avtor poimenoval kot Svet mojih sanj...

*In sončni ta Šentdanijel
od Strojne dol leži.
Po moštu vedno je slovel
in še naprej slovi.*

Moja mati se je priženila s Suhega vrha, slabo uro hoda od Šentanela. Bledo se še spomnim, kako je od časa do časa, vsaj ob veliki noči, prihajala njena mati — moja babica na obisk k nam. Bila je visoke rasti, leta pa so jo ukrivila in je bila kot upognjeno kosišče, ko se je prikazala na lesi vrh gorice. Njen korak je bil počasen, dostojanstven, obraz suhljat in preprežen s stoterimi gubami in vedno, odkar sem jo poznal, je nosila dolg predpasnik, ki se je svetlikal v bakreno rjavi barvi ter čudno šumel, ko da je iz kovine. Nikdar ni vnaprej najavila svojega prihoda, in ko sem jo tako sključeno zagledal na voglu bajte, sem se hitro skril za sajasto dimnico. Bilo mi je morda štiri ali pet let, pa sem moral ob nedeljah še ostajati doma, ko so drugi odhajali k jutrnji maši. Duri v dimnico so bile nizke, vse lesene, obešene na vegasti steni in so nemarno cvilile ter opletale kot na pol odtrgana čeljust. Za njimi je bilo moje temno skrivališče. Počepnil sem za hlod, ki je tam stal, odkar pomnim, ter predstavljal klop, kamor so sedali berači, ki jih tiste dni ni manjkalo.

Babica je prišla skozi vežo skoraj neslišno. Pred vhodom v dimnico je obstala ter se zazrla v lesene križe na podbojih vrat, ki so viseli tam morda že sto let. Še bolj se je sklonila in počasi vstopila. Izza vrat sem videl samo njeno sloko postavo, njen obraz pa je tičal v gostem dimu. »Mica, kje pa je Tevži?« je ogovorila mater, ki se je sklanjala nad mlincem. »Imam štruc zanjga,« je dodala in me iskala z očmi v mračni kuhinji. Običajno

smo pri nas jedli vse leto črn ržen kruh, le o božiču je mati nasula v testo janež, pa je veljal ta kruh za posebno dobroto in dobil ime miznek. Mízneka nikoli nisem maral, ker mi je bil zoprni okus janeža. Pa mi je oče, ki me je imel rad, odreza kos belega kruha — štruc smo mu rekli, bil je višek dobrot. Babica je vedela in kadarkoli je prišla, je prinesla s seboj štruc. Prilezel sem izza duri in se ji s plahimi koraki bližal. Ko pa me je hotela ujeti za roko, sem se ji izmaknil, stekel k materi ter se je krčevito prijel za janko.

Babica me je bodrila:

»Si pa že tak šikan pobi.«

Ta pohvala pa me ni najbolj ohrabil, bolj ponujeni štruc. »Mica, za gospojnico ga pa na bajto p'rženi grida, ko grete na Brinovo goro.«

Tako je opomnila mater. Pograbil sem štruc in zbežal s plenom na pungrat, potem pa se nisem več prikazal v kuhinjo.

Prišla je gospojnica, 15. avgust. Lep, jasen poletni dan se je porajal izza počesanih macesnovih vrhov, kjer je že sililo poletno jutro skozi jutranjo meglo, ko me je mati budila iz sladkega spanja: »Na Brinovo goro gremo, pa k babici,« mi je ponujala. V hipu sem bil iz postelje in že tudi pri vodi, kar je bilo največje čudo, saj je minil le malokateri dan, da nisem bil tepen, ker se nikakor nisem mogel sprijazniti z večnim umivanjem. Nategnil sem tričetrtsinke hlače, oče mi je posadil na glavo klobuk s krivci — na to je veliko dal. Zvonovi so zazvonili, da je odmevalo od Pece in duh pokošene otave je dražil nosnice, ko sem prvič odhajal na Brinjevo goro. Kako sem hodil vso dolgo pot čez Suhi vrh, se ne spomnim več natančno, neizbrisno pa mi je ostal v spominu trenutek, ko sem izpod klanca

zagledal Brinjevo goro, ki se je zlatila v razkošnem poletnem soncu.

Na gori je bilo žeganje in brnenje zvona je odmevalo skozi borove krošnje. Prevaljški »pleh« je nastopil pri procesiji. Njihov bas je izzivalno in mogočno odmeval v tolstovrških tratah. Stal sem pod goro ter z odprtimi usti zijal v ta čudni svet. Opojni vonj planinskega cvetja, ki ima ravno na Brinjevi gori tako oster duh, me je nekako opijanal. Znašel sem se v tej zamaknenosti pred razpelom ob vznožju gore, kraj žitne jase. Oče je začel moliti rožni venec, njegov glas pa me ni predramil; in ko sem le še zijal tja gor, je oče zgrabil moj klobuk in mi ga snel.

»Modli!« me je opomnil in kazal na sliko pod razpelom, kjer je ljudski umetnik upodobil Kozmosa in Dami-jana, ko zdravita bolnika. »Modli za zdravje,« je ponovil.

»Bog vam daj zdravje,« je pritegnil s stiskajočim glasom slepec, ki je ždel ob vznožju vegvastega razpela, da je bilo videti, kot da nosi poleg svojega gorja še križ z vsemi svetniki in vsem gorjem vred, ki je na njem namalano.

Mati mi je stisnila v dlan petdeset-parski kovanec, da ga podarim beraču.

»Nate,« sem izkolcal in molil kovanec nesrečniku. Slepe oči, iz katerih so venomer lile solze, so se zapile vame in v hipu sem bil oropan vse lepote. Plašno sem se stisnil k materi in med molitvijo silil vanjo:

»Mati, zaka pa šeti možji joka, a ne vidi?«

Od takrat sem vsako leto hodil na Brinjevo goro, vendar nikoli več na žeganje.

Kako leto zatem me je oče vzel s seboj na Strojno na Urhovo žeganje. Strojanci začnejo žeganje pri Žirovniku, končajo pa ga pri Janežu. To sem izvedel šele pozneje. To pot sem pil medico in vanjo namakal štruc. Medica je veljala kot neke vrste božanska pijača, ki pa zna baje biti nevarna. Ko sem pred nekaj leti obujal spomine na Urhovo žeganje, mi je Vužnikov Luka zatrjeval, da se je v starih časih šentanelski fajmošter po pravici razhudil nad to pijačo. Menda je bila ravno ta pijača kriva in pa ples na Janeževem gumnu, da so vsako leto za veliko noč Strojanci na veliko prihajali na svet.

Vsako jutro, ko je sonce vzhajalo, je najprej pordečilo grebene Pece in Uršlje gore. Večerno sonce pa se je skrilo za Škarjami. Peca mi je kazala temačni obraz dan za dnem in vedno, kadar sem pasel, sem napenjal oči, da morda le opazim votlino, kjer spi Matjaževa vojska. Razbite skale so risale skrivnostne sence in tam, kjer svet pada proti Žerjavu, je videti, ko da stojijo na pobočju možici s temnimi obrazi in svetlimi kučmami.

»To je Matjaževa vojska,« sem si mislil.

Ko sva čez nekaj let z očetom vozila sadje in murke v Črno na sejem, sem si te množice od blizu ogledal. Bili so pa le skalnati stebri, ki se samotno vzpenjajo proti nebu.

Na nasprotni strani doline štrli v nebo balkon podobna pečina in prav razločno sem opazil ograjo okoli nje — Volinjak. Ta svet se mi je zdel še posebno skrivnosten, ker je po vsakem dežju prav tam vstajala mavrica. Oče je trdil, da je tam konec sveta. Ko sem v partizanih hodil prvič tam, sem se skoraj prepričal, da je tako, komaj smo se izmuznili iz objema smrti.

Na Peco sem prvič prišel v letu 1941. S sošolci smo jo ubirali mimo Rehta skozi macesnove gaje proti Uletovi koči, od tam smo rinili še v Toplo h Končniku. Podvig se je skoraj nesrečno končal. V temi smo po gamsovih stezah zašli nad prepadne stene in smo se komaj izvlekli. Ta večer sem si za večne čase zapomnil, da so markacije na poteh zato, da kažejo planincu pot.

Svet Samorastnikov mi je dolgo ostal zaklenjen. Bilo mi je že nekako trinajst let, ko sem prvič stopil na Uršljo goro. S prijateljem Pavlijem sva počitnice preživljala skupaj, pa sva med drugim šla še na Uršljo goro in grede še k Roku na Sele ter mimo Duvarja na požirek »kisele vode«. Potem sem to pot ponovil, le da v obratni smeri, mimo Poštarskega doma. Prijeten sprehod do Poštarskega doma na Selah se sprevrže v naporno hojo, pot vodi naravnost navzgor, potem pa ves čas po grebenu pod vrh Uršlje gore. Pot vodi skozi pravo goščo, med gamsi in srnami, sredi bogatega planinskega cvetja. Človek kar verjeti ne more, koliko lepot skriva ta zakotni planinski raj. Trije dnevi za pot od Slovenjega Gradca čez Sele, Uršlje gore, Plešivca, Jankovca, Volinjaka tja do Mežice so trije dnevi toplega doživetja. Pritlikavi Plešivec kar ne pride do veljave v senci svoje mogočne sosede Uršlje gore. Kakor pa je pritlikav, pa je prisrčen. Razčlenjeni greben daje prijetno zatišje pred vetrom, pri tem pa je izpostav-

ljen soncu ves dan in v skrivnostnih kotanjah kar kuha.

Če zaviješ na Godca in naprej v desno, se znajdeš med dišečimi preprogami planinskega vresja, ki v debeli plasti prekrivajo ves Jankovec. Pot te naprej vodi mimo skritih livad, ki so na gosto posejane s solzicami, nato pa skozi hoje v gozd. Iz mladih hojevih debel se cedi v zlatih kapljicah smola ali pa visi na njih prekrita z nežno kožico. Če pritisneš na kožico, se prikaže kapljica zlatorumene dišeče hojeve smole kot mentolov sladkor.

Sam greben in vrh Jankovca je prelep v zeleni obleki z nizkimi krivenčastimi borovci, med njimi pa sipa poletno sonce šope zlatih žarkov. Svet je toliko odmaknjen od vseh naselij, da grobno tihoto moti le lahni šum vetra in ptičji vrvež. Le tu in tam se začuje udarec ali umirajoč ropot iz rudnika kot daljni spomin. Zapuščena kmetija daje okolici svoj poseben prizvok. Bujno cvetje na planinskem pašniku te zvabi, da se za trenutek pomudiš ob robu gozda in dihaš medeni vonj. Moja prva pot na Jankovec ni bila doživeta nič manj, morda še bolj mogočno, kot moj prvi vzpon v severni triglavski steni. Tam, kjer sem včasih mislil, da je konec sveta, se pričene drugi obroč planin.

Na Smučarski koči se okrepčаш, potem pa jo lagodno ubiraš po nadvse prijazni poti do Slemena. Če se nameniš na pot za prvi maj, ti tega ne bo žal. Vigred, ki v dolini sili iz zemlje, se na vrhovih komajda poraja. Snežna odeja še prekriva greben in teloh sili med kopnicami na dan. Pot se spusti spet v dolino, nato pa v lahnem loku zavija h koči na Smrekovcu. Mlado majsko jutro se prikra-de izza vrha Smrekovca, ki je še v belih preprogah prekrit s snegom. Kuštravi viharik podrhtava v jutranjih sapicah kot skrivnostni polnočni vavalec, ki je zadremal sredi temačne rebri, pa hoče sedaj ubežati bodeči sončni svetlobi.

Bledo se spomnim poletnega jutra pred več kot četrt stoletja. Naša hiša je bila lesena in kuhinja je bila dimnica, ki ni imela nikjer dimnika. Dim si je vsepovsod utiral pot, silil je skozi špranje ob oknih in skozi line, ki so bile izrezane pod stropom. Stene in strop v kuhinji so bili obloženi z diamantno črnimi kristali saj. Okenca so imela bolj namen ustreči radovednemu v hladnih zimskih dneh, ko se je zunaj prašila snežna vihra; edini vir razsvetljave pa je bil plapolajoči ogenj na zidu, ki je kahal obilen kos svinine, nedeljsko kosilo, k temu še repičev zos. Ogenj je prasketal; taleča se smola je duhtela kot kadilo o veliki noči in ognjeni zublji so bili ob kvabučnek.

Tam ob ognju sem sedel in obrležvov ves ljubi dopoldan. Zabave je bilo čudno veliko na tako majhnem kosčku sveta. Dokler dim ni bil preveč gost, sem s poželenjem gledal pod strop, kjer so visele vse mogoče drobrote kolin, drugič sem spet dvigal jeklene plošče na zidu. Tu je bil svet zase. Stonoge so se utaborile pod ploščami in plaho zbežale, ko je v njihov temni dom posvetil plapolajoči ogenj.

Posebnege zanimanja vredna je bila krušna peč za mojim hrbtom. Vsa je bila zidana iz kamna, tudi obok, in nihče ni vedel, koliko je že stara. Ko sem bil večji, sem spoznaval tudi skrivnosti peči. Mati mi je velela, naj zlezem vanjo in poberem iz nje kvoce in šibrlne, kamor jih je nasula po kruhapeki. Ta posel pa sem smel opravljati šele, ko sem bil že šolar. Mati je stala pred zidom nekoliko sključena, oči so se ji po malem solzile. Dim je neusmiljeno grizel v oči, pa sem ušel ven v sončni dan. Nekoliko zmagoslavno sem gledal tanke pramene dima, ki so se zvijali po kačje iz vseh špranj in izginjali proti nebu, sonce je grelo nadvse prijazno in zrak je kar zvenel. Dopoldanski ptičji koncert me je zvalil na vrt, kjer sem se razgledoval tja proti Peci in Škarjam. Zrak je bil čist in Libuško polje mi je pomenilo veliki svet. V tem čarobnem kotičku sem preživljal otroška leta.

Šentanelški učitelj je bil vesele narave. V času njegovega službovanja se je marsikaj vedelo povedati o Šentanelcih. V teh časih so gradili železnico na Strojno in so kopali šac v Libeličah. Od takrat so znani tudi prvi začetki turizma, skupni pohodi na Peco. Bilo je o pustu. Pri Riflno se sedeli geometer, inženir ter pomočniki z instrumenti; delovni posvet, potem pa na delo. Ekipa je merila ajzenpon na Strojno. Pa ni bilo povsem lahko. Pri Pokržniku bi moral odpasti oher, na Zadnji Strojni je peljala proga točno čez vežo kmetije. Inženir je neusmiljeno količil, vse prošnje niso kaj prida pomagale. »Koliko meri?« je pobaral. »Dvanajst litrov mošta in eno kilo sira,« je bil odgovor. Pri tem je tudi ostalo. Namesto sira pa samo trideset jajc. Ajzenpon to leto ni stekel. Menda je bilo ravno v letih najhujše krize, pa so rekli Strojanci, da Šentanelcem ne zaupajo več gradnje.

VASE ZGODBE

KJE SI SE TAKO ZGARAL?

Dne 29. novembra je minilo osem let, odkar smo iz Belgije prepeljali krsto s posmrtnimi ostanki mojega pokojnega moža Ivana Štrumpfla in ga položili v naročje zemlje v njegovem rojstnem kraju — Slovenjgradcu. S tem smo izpolnili njegovo zadnjo željo. Zadnje leto je med svojo boleznijo veliko premišljeval. Razmišljal je o svojem življenju, ki ni bilo ne lahko in ne veselo. Napisal je tudi svoj življenjepis, ki je bil v celoti namenjen za objavo v Rodni grudi. Te njegove spomine sem hranila toliko let, zdaj pa sem sklenila, da vam jih pošljem.

Julijana Borlak, Farciennes, Belgija

Rojen sem bil v Slovenjgradcu. Moja mladost ni bila vesela. Polna je bila trdega dela. Šole sem obiskoval šest let. Štiri leta sem hodil v slovensko šolo, dve pa v nemško. Starši so se takrat preselili v Avstrijo, a kmalu smo se spet vrnili na Slovensko. Od trinajstega leta sem pomagal na kmetiji pri starših vse do dvajsetih let, ko so me poklicali k vojakom. Osemnajst mesecev sem bil vojak v vrstah pešpolka v Beogradu. Zatem sem se vrnil na kmetijo k staršem, dokler nisem leta 1928 šel, kakor toliko drugih, iskati sreče in kruha na tuje.

Ustavil sem se v Belgiji, v Eisdenu, v provinci Limburg, kjer sem se zaposlil v rudniku. Tam sem našel tudi dekle. Bila je madžarske narodnosti. Leta 1932 sva se poročila in si ustvarila dom in družino. A žal, najina sreča je bila kratkotrajna. V treh letih zakona mi je žena podarila dva sina in — umrla. Ostal sem sam z drobnima otročkoma. Starejšega so vzeli v zavod in sem zanj plačeval. Mlajši, še dojenček, pa je bil za zavod premajhen. Končno ga je vzela v oskrbo madžarska družina, ki je bila brez otrok. Moral pa sem podpisati izjavo, da otroka prepuščam v posvojitev. Če ga bom kdaj zahteval nazaj, bom moral vrniti stroške oskrbe po 7.50 frs dnevno.

Leta 1940 sem se ponovno oženil. Vzel sem Slovenko, dobro in skrbno žensko. Medtem se je madžarska družina z mojim mlajšim sinom izselila na Madžarsko, ne da bi me o tem obvestili. To me je zelo prizadelo. Šele

po vojni sem izvedel, kje živi moj sin in da ima madžarsko državljanstvo. Že leta 1937 sem pustil delo pri rudniku v Eisdenu in se zaposlil kot rudar v rudniku Tamines v provinci Namur. V tem rudniku sem delal do leta 1946.

Težko je živeti v tujem kraju, kjer si tujec med tujci. Ne poznaš govoriče, ne moreš se sporazumeti z domačini. Še težje smo to občutili v vojnem času, ko nas je pestila huda stiska. S kolesom sem se peljal dve uri daleč prosjačit kmeta, da bi mi prodal malo semenskega krompirja. Rad bi ga plačal, ko bi ga le dobil. Kmet in kmetica sta me gledala kakor nadležnega berača ter me zavrnili, da imajo tudi oni družino, za katero morajo skrbeti. Vseeno smo se pretolkli skozi vse stiske in težave, čeprav smo bili velikokrat lačni in skoraj brez oblek v tistih petih letih pod okupatorjevim škornjem. Delal sem in garal in sem si do kraja uničil zdravje, da smo z družino preživeli in dočakali svobodo. Med vojno nisem bil v nobeni organizaciji in tudi nisem prosjačil za kruh pri okupatorju, čeprav so me neredki zelo strašili in to prav oni, ki so sami dobivali živila od okupatorja. Rekli so, če se ne vključiš, vas bodo vse pobili, ko bodo zmagali, Hitler pa bo prav gotovo zmagal. Mene pa tudi takšne grožnje niso prizadele. Kasneje sem se sam pri sebi večkrat bridko posmehnil, saj so mnogi od tistih, ki so tako verjeli v Hitlerjevo zmago, bili potem prvi v domovini in so se znali spet pririniti k polnim jaslom. Jaz, ki sem samo pošten delaven človek, kaj takega ne bi zmogetl.

Pred vojno sem bil v Eisdenu član podpornega društva, dokler se nisem preselil v Namur. Ko je bila ustanovljena nova Jugoslavija, je bil v Bruslju izseljenski kongres, katerega so se udeležili tudi Slovenci. Na našem poslaništvu sem bil vpisan kot emigrant in ko so se začeli novi sestanki, so nas vabili, da naj se vrnemo v domovino. Vabili so nas vse, ne le tiste, ki so sposobni za delo, temveč tudi upokojence. Obljubljali so nam razne lažje zaposlitve. Tega sem bil seveda zelo vesel, žal, se to ni uresničilo, a ne po moji krivdi.

Ko so me v Namurju pregledali zdravniki specialisti, so ugotovili, da sem za delo stalno nesposoben in so mi izdali predlog za upokojitev. V tem

predlogu pa ni bilo navedeno, koliko odstoten invalid sem. Ta navedba za Belgijo tudi ni potrebna. Drugače pa je bilo s tem v Jugoslaviji, kamor sem se leta 1947 kot toliko drugih naših izseljencev z družino vrnil. Najprej smo se povratniki znašli v Kamniku, kjer je bilo veliko zbirno taborišče. Od tam so nas razposlali v razne kraje. Jaz sem bil z družino poslan v Koblarje pri Stari cerkvi pri Kočevju. Tam so nas zaposlili pri rudniku. Prosil sem za lažje delo, ker sem za težje nesposoben. Zavrnili so me, da lahkih služb ni. Če ne bom delal, tudi živilske nakaznice ne bom dobil. Pokazal sem zdravniški izvid iz Belgije, ki sem ga dal prevesti v slovenščino, da sem za delo stalno nesposoben in predlagan za penzijo, a ni nič veljalo, ker v njem ni bilo navedeno koliko odstoten invalid sem.

Tri in pol meseca sem delal na dnevnem kopu, zatem sem šel ponovno k zdravniku. Poslali so me na rentgenski pregled pljuč in nato ugotovili, da »sem bolj zdrav kakor sam zdravnik«. Bolelo me je, ko sem bil tako spoznan za delomrnezha in lažnjivca.

Vztrajal sem kljub temu in ponovno prosil za lažje delo, pa so me zavrnili, naj potem, če tega delati ne morem, ostanem pač brez dela doma. Prevezal sem delo nočnega čuvaja na novi žagi, kjer sem delal šest mesecev. Tudi ta zaposlitev mi je prizadela zdravje. Ker sem bil na prostem, brez barake, v mrazu in dežju, sem se hudo prehladil. Spet sem šel k zdravniku. Ta pa mi je rekel, naj kar doma ostanem, seveda pa brez pravice, da bi bil socialno zavarovan. Tako nisem več dobil tudi živilske nakaznice.

Osem mesecev in pol sem bil zatem doma in brez živilske nakaznice. Nato pa sem se ponovno odločil, da poskusim poiskati pomoč. Odšel sem na okrajni odbor v Kočevju in dejal, da brez živilske nakaznice ne morem živeti, naj mi vendar kako pomagajo. Svetovali so mi, naj se vključim v kakšno delo. In sem povedal, da za težko delo nisem sposoben, lažjega pa ne dobim. Pogovor je slišal neki tovariš iz Ljubljane, ki je bil tudi prisoten.

Vprašal me je, če imam zdravniško spričevalo, da sem za delo nezmožen. Pokazal sem mu ga. Ko ga je prebral, je takoj telefoniral v krajevni urad v Staro cerkev in zahteval, da mi dajo živilsko nakaznico. Njegovo posredo-

vanje je pomagalo. Z naslednjim mesecem sem začel dobivati živilske nakaznice, kar nekaterim na našem krajevnem uradu ni bilo všeč. Zato so me hoteli celo pregnati iz stanovanja in to ne glede na sina, ki je bil stalno zaposlen na državnem posestvu.

Kmalu zatem smo morali vsi tisti, ki nismo bili posebno zdravi, kot vojni obvezniki na zdravniški pregled v Ljubljano. Tam smo bili tri dni na raznih pregledih. Zdravnik specialist, ki me je preiskoval, me je vprašal: »Od kod si se pa ti vzel? Kaj si delal, da si tako uničen? Kje si se tako zgaral?« Povedal sem mu, da prihajam iz belgijskih rudnikov. Začudil se je in povedal, da v jugoslovanskih rudnikih nimajo tako zgaranih rudarjev. Svetoval mi je, da bi bilo najbolje, da se vrnem v Belgijo in se tam zdravim, kjer so mi zdravje uničili. Napisal mi je spričevalo, da sem za vojne obveznosti stalno nesposoben. Ko pa sem to spričevalo izročil kapetanu na vojaškem odseku v Kočevju, me je kljub temu dodelil v primeru vojne — za pismonošo.

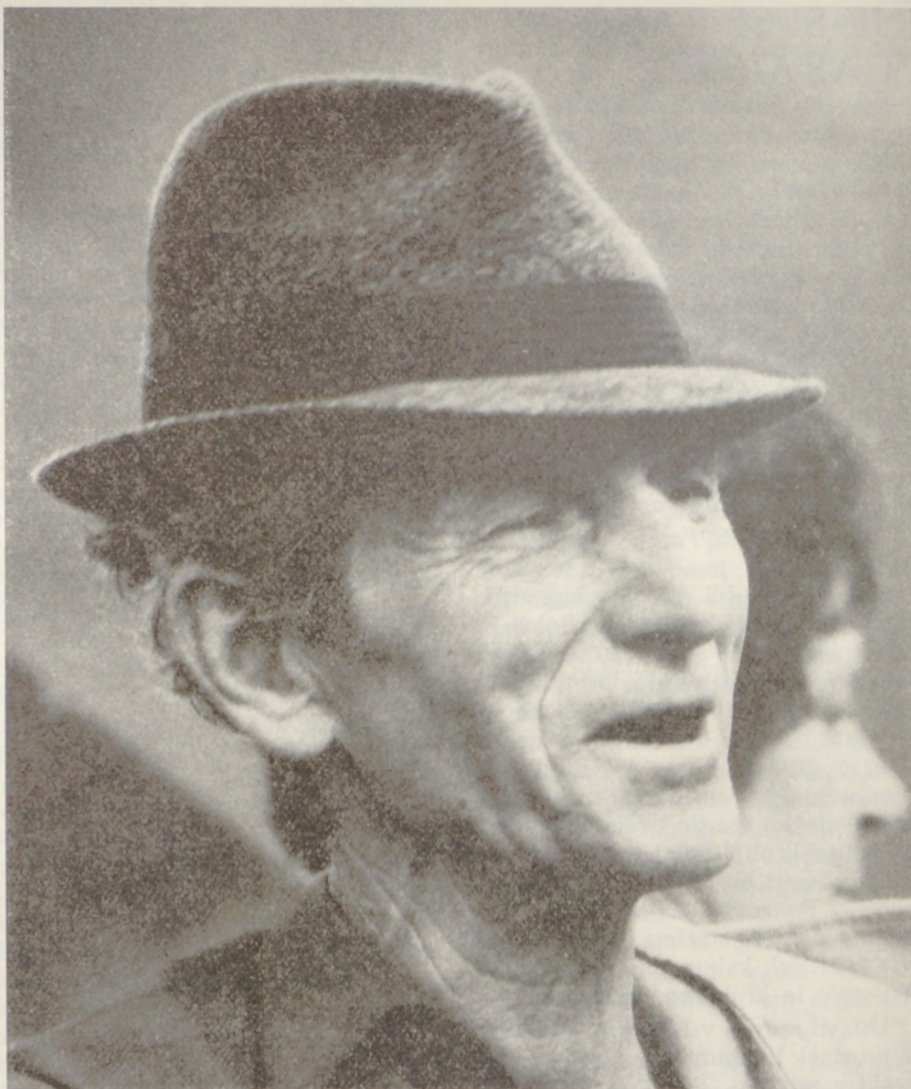
Ko so po nekaj letih začele oblasti v Jugoslaviji izdajati potna dovoljenja izseljencem povratnikom, ki so se želeli vrniti v tuje dežele, je tudi mene prevzela misel o vrnitvi v Belgijo. Dolgo sem o tem razmišljal, se pogovarjal z ženo, zatem pa sem se odločil in šel urejat papirje za pot.

Leta 1951 sva z ženo odpotovala nazaj v Belgijo. Sin, ki je delal kot traktorist na državnem posestvu v Gomilskem, je prišel za nama dve leti pozneje.

Zdaj, ko od bolezni čisto strt ležim v postelji, veliko razmišljam o svojem žalostnem življenju, v katerem je bilo res zelo malo veselih dni. Z žalostjo mislim tudi na naš povratek v rojstno deželo, v katero smo prišli s takšnim veselim pričakovanjem, a so nam vse to nekateri tako zagrenili, da smo se razočarani vrnili.

A rojstna dežela je ena sama, kakor je eno samo človeško srce, ki bije v prsih. Rad jo imam in vrnil se bom k njej. Ne živ, pač pa se bom vrnil mrtv. Vrnil se bom in za vselej ostal v njenem naročju. To je moja srčna želja in vem, da mi jo bodo moji domači izpolnili.

Ivan Stumpf

Milenko Pegan: Obraz iz Posočja

ŽELJE, POZDRAVI V DALJINO

*Iz starega kraja spomini letijo
k sorodnikom, znancem, prijateljem vsem,
ki medse ste sprejeli me ljubeznivo,
da povsod sem čutila vaš topel objem.*

*Še vsi se dogodki pred mano vrstijo
in z velikim veseljem povedati smem:
Slovenec pozabil še ni domačijo,
ker srce mu zvesto še utripa v njem.*

*Zdaj kličem, naj znanci vsi moji živijo,
naj zdravje vas spremlja vse in sreča v vsem,
iz rodnega kraja v prostrano daljino
pozdrave pošiljam najlepše vsem.*

Rozika Mugerli, Ročinj

SODOBNI JEZIKI

Ko mi je bilo pred leti postavljeno vprašanje, po katerih knjigah v tujih jezikih se je mogoče naučiti slovenščine, sem bil prvi trenutek prepričan, da je takih knjig bore malo. A kolikor bolj se poglobljam v to vprašanje, kolikor bolj se zatekam po pomoč k Marku Kranjcu, knjižničarju slavistične knjižnice na univerzi v Ljubljani, toliko več takih knjig in pripomočkov iz prav zadnjih let se nabira pred menoj na mizi.

Danes si spet oglejmo dve taki vadnici, in sicer obe pisani v češčini za Čehe in mogoče tudi za Slovake, ki bi se radi naučili slovenščine.

Sprašujete mogoče, zakaj o tem pišem v Rodni grudi? Odgovarjam: Ne samo zato, ker s tem odgovarjam na vprašanje, postavljeno iz vrst naših rojakov na tujem, temveč tudi iz povsem praktičnih razlogov.

Slovenci na tujem so po sili razmer večinoma pomešani med pripadnike vseh mogočih narodov in jezikov in marsikje so med priseljenci s Slovenci vred tudi Čehi ali pa Slovaki. Slovenci, Čehi in Slovaki sodijo k slovanski družini in njihovi jeziki — Slovenščina, češčina in slovanščina — so zelo sorodni, zlasti še slovenščina in slovaščina. Že samo poimenovanja — Slovenci in Slovaki, slovenščina in slovaščina — delajo v večini jezikov, tudi slovanskih, nekaterim velike težave zaradi prevelike podobnosti. Kar pogledjmo nekaj takih izrazov:

slovensko	slovaško	češko
slovaščina	slovenčina	slovenčina, sloven tina
slovenščina	slovinčina	slovinština
Slovenka	Slovinka	Slovinka
Slovakinja	Slovenka	Slovenka
Slovaška	Slovensko	Slovensko
Slovenija	Slovinsko	Slovinsko
slovaški	slovensky	slovensky
slovenski	slovinsky	slovinsky

Že samo pri nekaj pojmovanjih je torej toliko podobnosti med temi jeziki, da so za nepoučenega in zlasti še za tujca zamenjave več ko mogoče.

Pa tudi sicer je res, da so si češčina, slovaščina in slovenščina zelo blizu. Če se torej srečajo Čehi, Slovaki in Slovenci, se z malo prizadevnosti zlahka razumejo med seboj, če pa bi se kateri od vaših sosedov Čehov ali Slovakov želel podrobneje seznaniti s slovenščino, mu lahko priporočite dve knjigi.

Prva je: *Základy slovinštiny* (Temelji slovenščine), ki jo je napisal Jan Petr in jo je leta 1971 kot skripta za svoje študente izdala Katedra za slavistiko na filozofski fakulteti Karlove univerze v Pragi.

Na 140 straneh avtor podaja izredno zgoščeno in na kratko vse o slovenščini: zgodovinski in zemljepisni pregled in razvoj (kjer opozarja na izredno starost slovenščine), oblikoslovje, posebnosti (dvojina) in tako naprej.

Ta vprašanja so podrobneje obdelana v nadaljevanjih sedmih poglavjih (Oblikovanje slovenščine in slovenske etnične skupnosti, Slovenščina in južni slovanski jeziki, Značilnosti slovenščine, Zgodovina knjižne slovenščine, Slovenščina na Karlovi univerzi, Glasovni sistem današnje knjižne slovenščine), katerim je dodana zelo obširna bibliografija. Knjiga Jana Petra, profesorja na praški univerzi, je strokovno zelo razgledana, ažurna in znanstveno poglodbena, saj je kot univerzitetni priročnik namenjen predvsem študentom.

Druga tovrstna, veliko bolj poljudna knjiga pa je: *Učebnice slovinštiny* (vadnica slovenščine), ki sta jo pripravila Albina Lipovec in Jan Petr, izdala pa jo je leta 1976 Karlova univerza v Pragi kot skripta za svoje študente.

Avtorja na 264 velikega formata v desetih lekcijah podajata predvsem praktični tečaj slovenščine za tujce, zlasti češke in slovaške študente, in sicer na podlagi preizkušene metode s slovenskimi besedili, ob katerih je obdelana slovniča. Posebna pozornost je posvečena izgovorjavi, zato so slovenska besedila oskrbljena z naglasnimi znamenji. Podrobnim slovarčkom in številnim pojasnilom je dodanih tudi nekaj najnujnejših turističnih pogovorov.

Zanimivo je, da je češka vadnica slovenščine nastala po več kot petdesetih letih praznine, saj je prejšnja vadnica — Praktická učbenice jazyka slovinského se slovnickem — ki jo je izdal Jožef Skrbinšek (1878—1938), izšla leta 1912 in v drugi izdaji 1921.

K podatkom o učnih knjigah o slovenščini v češčini naj dodam še, da imajo Čehi za slovenščino tudi primerna slovarja, ki ju je izdala Državna založba Slovenije: Fran Bradač, Češko-slovenski slovar. Ljubljana 1967 in Ružena Škerlj, Slovensko-češki slovar. Ljubljana 1976. (Viktor Smolej je pri Državni založbi Slovenije izdal že Slovaško-slovenski slovar, Ljubljana 1967, pripravlja pa tudi Slovensko-slovaški slovar.)

Vaši in naši prijatelji Čehi in tudi Slovaki se po tukaj naštetih priročnikih lahko približe seznanijo s slovenščino, tako da je vzpostavljeno najnujnejše mostovje med sorodnimi jeziki.

Janko Moder

Slovenska književnost je bogatejša za novo delo, v katerem avtor pre-gneta svoje otroštvo, hkrati pa je bogatejša za roman, ki je pisan v dobri stari klasični obliki. Gre za roman z naslovom LJUBEZEN Marjana Rožanca, ki ga je izdala Mladinska knjiga v Ljubljani. Rožančevo otroštvo je toliko bolj pretresljivo, ker je vključeno v čas zadnje vojne, ki ga pisec doživlja v ljubljanskem predmestju Zelena jama. To je čas grozot, lakote, smrti, a tudi upanja na boljše dni.

STOKRAT NA ZDRAVJE, Mladinska knjiga Ljubljana. Znani skladatelj in pevovodja Radovan Gobec je zbral in priredil natanko 129 slovenskih ljudskih napitnic in zdravic in jih z Borisom Kobetom povezal v zelo lepo ilustrirano knjigo večjega formata. In da bo knjiga za izseljence še privlačnejša, sta v sprednje in zadnje platnice zatakneni gramofonski plošči majhnega formata, na katerih prepeva Slovenski oktet Gobčeve »šopke« vinskih pesmi. Sleherno besedilo je opremljeno z notami in natančnimi navodili, kako naj pesem pojejo moški in kako mešani pevski zbori in kako naj melodijo zaokroži harmonika.

V Franciji je izšla nova izdaja zgodovinske povesti slovenskega pisatelja Josipa Jurčiča JURIJ KOZJAK — SLOVENSKI JANIČAR, ki jo je v francoščino prevedel dr. Ferdinand Kolednik, ki živi v rožanskih Podgorjah. To je že peta izdaja Jurija Kozjaka v francoščini; prva je izšla leta 1937, torej pred 42 leti, ko je to slovensko klasično delo nastopilo svojo veliko pot po svetu. Doslej je bilo prevedeno v 55 jezikov. Naslov Pete francoske izdaje Jurija Kozjaka se glasi La vengeance du tzigane, podnaslov pa Le janissaire slovène Georges Kozjak.

ANDRÉ LACAZE: PREDOR, založba Borec, Ljubljana. Gre za skrbno opravljen prevod knjige, ki se je čez noč povzpela na vrh najbolj branih del v Evropi. To je pripoved o taboriščnikih v Podlublju (podružnica zloglasnega taborišča Mauthausen), ki so jih Nemci nasilno vpregli v kopanje predora. V tem taborišču so bili poleg Francozov, Čehov, Poljakov in Rusov zaprti tudi Slovenci.

Knjigo je prevedel Jože Šmit.

GRENEK OTROŠKI NASMEH

O letošnjem mednarodnem dnevu otroka smo pred meseci tudi v Rodni grudi obširno pisali. Naglasili smo, da so otroci naše največje bogastvo. Res je tako, a res je tudi, da kljub vsemu napisanemu, govorjenemu in strojenemu — marsikdo med nami na vse to kar pozabi.

Za brezsrčno mater, ki je letos konec julija v gozdu pri Medvodah pustila svojo komaj dobro leto staro punčko, njen otrok prav gotovo ni pomenil največjega bogastva. Pomenil ji je manj kakor pomeni živali njen mladič, sicer svoje majhne brezmočne deklice ne bi izpostavila v gozdu samoti, kjer bi jo prav lahko namesto ljudi našel in napadel kakšen podivjan potepuški pes. K sreči se to ni zgodilo. Punčko so našli ljudje. Bridko je jokala in se oklepala potovalke, ki jo je njena mati napolnila z njenimi oblekicami. To je samo drobtinica od brezštevlnih bridkih otroških zgodb, ob katerih bi se morali zamisliti posebej letos, ko veliko govorimo in pišemo o mednarodnem letu otroka.

»Sleherni otrok potrebuje za vsestranski in skladen razvoj ljubezni in razumevanja,« je zapisano v deklaraciji o pravicah otroka, ki jo je pred dvajsetimi leti sprejela Organizacija združenih narodov. Koliko otrok pa prav to dvojno bridko pogreša, čeprav so morda tisti, ki so in bi jim morali biti najbližji, prepričani, da jih imajo nadvse radi — a ta njihova »ljubezen« ne seže delj kakor morda do dragih igrač, lepih oblek in podobno.

Ce so razprtije v družini, v svojih težavah tako radi pozabljam, kako so pri tem prizadeti otroci in kaj občutijo naši otroci. Še več. Trudimo in prizadevamo si, da bi jih pridobili za svoje zaveznike in jih prepričujemo o krivicah, ki so nam storjene. Pri tem pa pozabljam, da so tudi otroci sami dobri in nepristranski opazovalci in tudi razsodniki. Če sta sprta starša in je oče jezen na mater in mati na očeta, postanejo otroci pogosto nedolžna tarča njunih sovražnosti, ki se še stopnjuje, ko pride do ločitve. Kolikšno trpljenje je vse to za otroka, ki odrašča in zori v takšnem okolju, mnogi starši spoznajo šele takrat, ko so že tu posledice, ki lahko puste neizbrisen pečat v otrokovi duševnosti.

Tudi življenje otrok, ki imajo starše na začasnem delu v tujini in sami odraščajo pri sorodnikih ali tujih ljudeh, dostikrat ni veselo. Kratki občasni obiski staršev pri teh otrocih samo še povečajo in poglobijo občutek osamljenosti in zapuščenosti. Saj v najbolj občutljivih letih zorenja nimajo očeta in matere, da bi se z njima pogovorili o vsem tistem, kar jih teži. In tega je včasih zelo veliko. Pogrešajo ljubezni in razumevanja in tako se velikokrat zgodi, da začno zgodaj zgodaj hoditi po svojih poteh, ki so dostikrat zelo daleč od pravih.

Grenek je tudi nasmeh zapostavljenih otrok. Koliko grenkih razočaranj doživljajo dan za dnem ti otroci, bi se težko popisalo. To so otroci, ki se zavedajo, da jih v družini nimajo tako radi kakor ostale. Vzroki so različni. Včasih je kaka telesna ali duševna hiba, še večkrat pa če oče dvomi da je otrok njegov, ali pa, če je otrok priženjen. Nezakonski otroci so po našem zakonu izenačeni z zakonskimi, vendar pa v mnogih družinah na to pozabljajo. Ne le očetje, ki jim niso pravi očetje, velikokrat tudi matere, ki so jim prave matere, odrekajo tem otrokom ljubezen v strahu, da se ne bi zamerile možu. Če bi bile pravične, če bi bile po srcu in vesti prave matere, pa bi morale prav v tem otrokom nakloniti še več ljubezni.

Grenek nasmeh nesrečnih otrok bi moral marsikdaj in marsikje krepko potrpati na naša srca in na našo vest. Razmislite, morda ste kje čisto blizu, lahko da v lastni družini srečali kdaj takšen grenek otroški nasmeh. Ste ga spregledali? Nikar, ker boste to nekoč lahko bridko obžalovali.

Otroško srce je dobro in kot vosek mehko, prav lahko pa okameni in če se to zgodi pre zgodaj, okameni še bolj in se zaklene z devetimi ključavnicami.

PRIMORSKI ŽVARCET

Tričetrť kg teletine zrežemo na koščke in v prazni kozici dušimo lastnem soku. Ko se sok posuši, dodamo mesu 2 žlici drobtin, ki smo jih prepražili na 8 dkg surovega masla ali pol masla pol masti. Vse premešamo, solimo in zalijemo s toplo vodo ali juho, da je meso pokrito. Odišavimo z marajonom, limonino lupinico in muškarnim oreščkom. Počasi naj se kuha pol ure.

NJOKI

Pol kg olupljenega krompirja skuhamo in zmečkam v pire. Lahko pa pripravimo pire tudi iz krompirjevih kosmičev. Dodamo košček masla ali masti, raztepeno jajce in zamesimo z moko v testo. Testo oblikujemo v podolgovate klobase in zrežemo na koščke v obliki trikotnikov. Vsakega posebej sploščimo s strgalom (ribežem), da je viden odtis. Skuhamo jih v slanem kropu. Zatem jih odcedimo in zabelimo z mastjo, na kateri smo prepražili žlico drobtin.

KROMPIRJEVA POLENTA

Pol kg kuhanega še vročega krompirja pretlačimo, dodamo 4 dkg masti, 12 dkg moke in dve stepeni jajci, solimo, primešamo žlico nastrganega parmezana in vse hitro pognetemo v testo, ki ga oblikujemo v precej debel svaljek. Potresemo ga z drobtinami in zavijemo v moker ožet prtč ter kuhamo tričetrť ure v slanem kropu. Kuhano polento zrežemo na rezine, zabelimo z maslom ali mastjo in potresemo z nastrganim parmezanom. Ponudimo jo k divjačini, kot prilogo k špinači ali kot samostojno jed.

PRIMORSKA MINEŠTRA

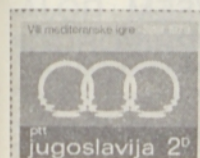
Razno zelenjavo — cvetačo, zeleno, korenček, zelje, por, rumene kolerabe itd. očistimo in zrežemo na majhne koščke. Narežemo 5 dkg prekajene slanine, ki jo prepražimo na 2 žlicah olja skupaj z 1 drobno sesekljano čebulo. Ko zarumeni, dodamo zelenjavo in pražimo 10 minut. Zatem vse zalijemo s toplo vodo ali juho in solimo. Vre naj počasi. Ko se zelenjava zmehča, dodamo 4 žlice riža in 2 žlici paradižnikove mezge. Jed potresemo z naribanim parmezanom.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

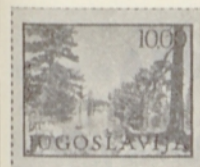
8. SREDOZEMSKÉ IGRE

Ob 8. sredozemskih igrh v Splitu je Skupnost jugoslovanskih PTT izdala 10. septembra tri večbarvne znamke, na katerih je upodobila naslednje motive: 2 din — znak iger z besedilom: 9,90 din — znak iger z maskoto, jadransko medvedjico in 10 din — znak iger z obrisi Sredozemlja in z zastavami držav udeleženk letošnjih tekmovanj.

Osnutke za znamke je naredil Andrija Milenković, akademski slikar iz Beograda. Znamke je natisnil zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v ofsetnem tisku v prodajnih polah po 9 kosov.

VARSTVO ČLOVEKOVEGA OKOLJA

20. septembra pa je SJPTT izdala znamko za propagando varstva človekovega okolja. Na znamkah je upodobila naslednja motiva:

4,90 din — pogled na del jezera Palič. To jezero v bližini Subotice je bilo ekološko povsem mrtvo zaradi odplak iz mesta in industrije. Jezero so popolnoma izpraznili, ga očistili in uredili. Sedaj se izlivajo vanj le čiste vode, ki so poprej filtrirane;

10 din — pogled na del Prokletije. Planinski venec Prokletija se razprostira na tromeji med Črno goro, Kosovim in Albanijo in je pravi naravni spomenik, poln različnega redkega živalstva in rastlinstva.

Tudi to pot je osnutke naredil A. Milenković iz Beograda. Večbarvno heliogravuro v prodajnih polah po 9 kosov pa je oskrbela tiskarna »VEB Wertpapierdruckerei« v Leipzigu, DR Nemčija.

Kakor običajno je ob vseh treh izdajah Biro za poštne znamke SJPTT izdal tudi ovitke prvega dne, ki so stali po 2,50 din.

V Mariboru je bil v soboto 22. septembra tradicionalni festival z naslovom »Popevka vesele jeseni '79«, na kateri so znani slovenski pevci zapeli 16 popevk, spremljal pa jih je zabavni orkester radia Maribor pod vodstvom Edvarda Holnthanerja. Znano je, da so popevke, mariborskega festivala znane po svojih besedilih v narečju, pogosto pa nekakšna mešanica narodno-zabavnih in zabavnih melodij. Za poskus si preberimo samo naslove letos predvajanih pesmi: Ciganka Rezika, Hmeljska princesa, Trimarija, Šranganje, En Gašpr je živu, Faušija, Muada Nežka, Pebi postaulajo kuope, Na turn so ga prvezale, Pridi f toti Maribor, Gremo na dirke, Gremo na prejo, Kmečki kolendri, Déré so babe mrkefco plele, U Podjune je e'da že zreva in Grubanje.

Najvišjo nagrado festivala »zlati klopec« je prejela pesem »Grubanje« v izvedbi dua Kora, nagrade poslušalcev so si prislužile pesmi »En Gašpr je živu«, Pebi postaulajo kuope« in »Faušija«, nagrade za narečna besedila so si prislužili Miroslav Slana, Toni Gašperič in Rasto Reven.

Ena izmed najbolj znanih slovenskih rock skupin je skupina Ave iz Velenja, ki je nastala že leta 1971. Danes sestavljajo Ave glasbeniki z vseh koncev naše domovine. Idejni vodja, pisec besedil, skladatelj je Rajko Djurdjevič iz Velenja, igra solo kitaro, Leon Ferme iz Celja igra bobne, Igor Bošnjak iz Pulja je basist in vokalist, klavir pa igra Mišo Vučkovič iz Maribora. Pri Helidonu je pred kratkim izšla njihova nova plošča z naslovom »Zakaj so vsi pozabili«.

ZALOGA PLOŠČ PRI SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI:

Ansambel Avsenik (Po klančku gor — dvojna, Povsod smo mi doma — dvojna, Kjer pesem in veselje — dvojna); ansambel Lojze Slak (Popotnik — dvojna, Mavrica — dvojna, Deset veselih let — dvojna);

ansambel Tone Kmetec (Ljubezen pod marelo — LP, Moja štajerska dežela — LP); ansambel Franc Mihelič (Cerkniško jezero — dvojna, Vesela polka — LP); ansambel Maks Kumer (Veselj na vasi — LP);

ansambel Štirje kovači (Dober dan — LP); ansambel Veseli planšarji (Bahavi pastir — LP);

Slovenski oktet (25 let okteta — 3 LP); Kvartet DO — ansambel Kampič (Pesmi Slovenije — LP);

Kvartet DO (Oblaki so rudeči — LP); Moški pevski zbor F. Prešeren (Jaz bi rad rudečih rož);

Koroški akademski oktet (Tamkaj za goro); Moški pevski zbor, Maribor (Že čriček prepeva — LP);

Moški kom. zbor Celje (Slovenec Slovenca vabi);

Akademski folklorna skupina France Marolt (Slovenski ljudski plesi in pesmi — LP);

Gorenjski slavček — 2 LP opera v 3 dejanjih.

MAGNETOFONSKE KASETE: ansambel Avsenik (Po klančku gor, Povsod smo mi doma),

ansambel Franc Mihelič (Vesela polka), ansambel Lojze Slak (Sezidal sem si vinski hram).

MALI OGLASI

Ugodno prodam sodobno zgrajeno enodružinsko hišo do tretje faze. Hiša ima pet sob, v celoti je podkletna, ima garažo, elektrika in voda je speljana do hiše, zemlje je približno 2600 kvadratnih metrov. Stavba se nahaja na prelepem sončnem kraju blizu Slovenske Bistrice pri Mariboru.

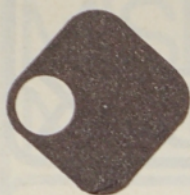
Informacije dobite na naslovu: *Fišer Dijani, 62000 Maribor, Zagrebška 15, tel. (062) 32-807.*

Velika hiša, prej gostilna, ob križišču cest, 3 km od Ljutomera, možna obnovitev gostilne, zraven 3 ha zemljišča, ugodno na prodaj. *Anton Pucanja, Presika 28, 69240 Ljutomer.*

V okolici Nove Gorice v Mirnu prodam takoj vseljivo 5 sobno stanovanjsko hišo z visoko mansardo, ki jo je mogoče preurediti v stanovanje. Spodaj je še obširen vrt in dvorišče z gospodarskim poslopjem. Ponudbe pošljite na naslov: *No 32400143 Ferma posta centre Trieste — Italia*

VESELI VAŠKI GODCI NA PLOŠČI

Znani slovenski ansambel, ki deluje med našimi rojaki na Nizozemskem, »Veseli vaški godci« pod vodstvom Slavka Stermana, je pred kratkim izdal svojo prvo LP ploščo, na kateri je posneta vrsta Stermanovih skladb in slovenskih narodnih melodij. Za ploščo vlada veliko zanimanje tako med našimi rojaki na Nizozemskem kakor tudi v sosednjih državah, z veseljem pa jo predvajajo tudi nekatere nizozemske radijske postaje. Zaradi velikega zanimanja je plošča, ki jo je izdal ansambel v lastni režiji, na prodaj tudi v nekaterih nizozemskih trgovinah, možno pa jo je naročiti tudi neposredno pri vodji ansambla po ceni 19,95 nizozemskih guldnov za izvod. Pišite na naslov: Slavko Sterman, Navolaan 43, Heerlen, Holland.

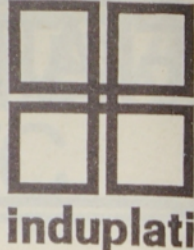

SLOVENIJA LES žičnica

TOZD — PROIZVODNJA
ZRAČNE IN PROCESNE
TEHNIKE
RIBNICA na Dolenjskem

DEJAVNOST

PROIZVODNJA PREDSUŠILNIC, PROIZVODNJA SUŠILNIC, PROIZVODNJA BRIZGALNIH STEN, PROIZVODNJA VENTILATORSKIH IN KLIMATSKIH NAPRAV, PROIZVODNJA SKLOPOV IN PODSKLOPOV ZA ZRAČNO IN PROC. TEHNIKO, MONTAŽA LASTNIH PROIZVODOV NA TERENU

induplati

INDUSTRIJA PLATNENIH
IZDELKOV
INDUPLATI, Jarše, p. Domžale
n. sol. sub. o.

DELOVNA ORGANIZACIJA IN-
DUPLATI — JARŠE OB NOVM
LETU ČESTITA VSEM ROJA-
KOM PO SVETU IN PRIPOROČA
SVOJE IZDELKE

JAVOR

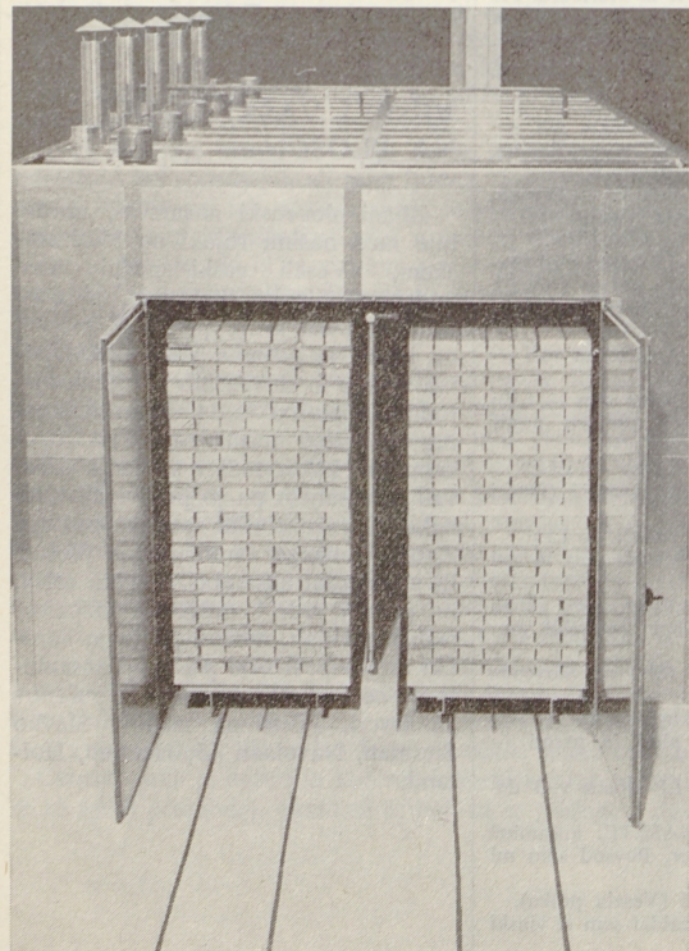
LESNA INDUSTRIJA PIVKA n. sol. o.

PROIZVODNI PROGRAM:

ŽAGAN LES IZ DOMAČIH IN EKSOTIČNIH DREVESNIH VRST, PLEMENITI FURNIRJI IZ DOMAČIH IN EKSOTIČNIH DREVESNIH VRST, VEZANE PLOŠČE, NAVADNE, FURNIRANE IN SPECIALNE, PANEL PLOŠČE, NAVADNE IN FURNIRANE, SPECIALNE VODOODPORNE PLOŠČE ZA ČOLNE, OPAŽNE PLOŠČE ZA GRADBENIŠTVO, STENSKÉ IN STROPNE OBLOGE, SEDEŽI IN NASLONJALA, OPREMA OBJEKTOV, OGNJEVARNA VRATA, OGNJEVARNE PREGRADNE STENE.

POHIŠTVO:

SESTAVLJIVO POHIŠTVO — SISTEM JAVOR, KAVČI, FOTELJI, SEDEŽNE GARNITURE, PREDSOBNI REGALI, REGALI ZA DNEVNE SOBE, KLUBSKE MIZICE, TAPECIRANI STOLČKI, OBEŠALNE STENE, STOLI IN MIZE, VRTNE GARNITURE.

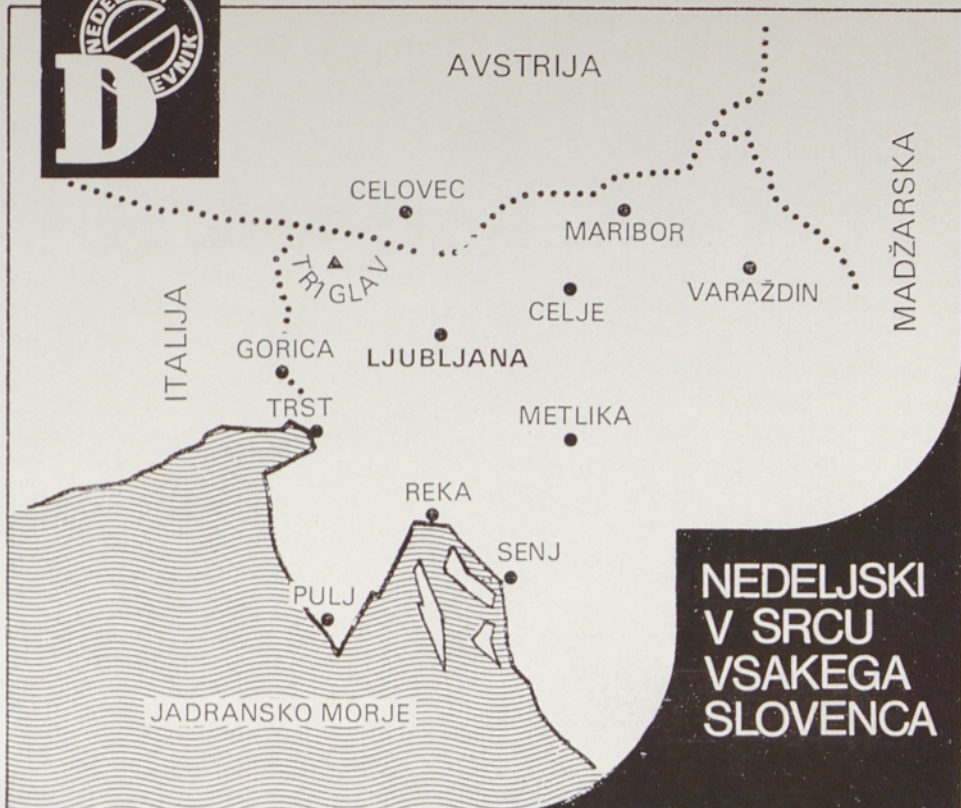

NEDELJSKI
največji slovenski tednik

- po nakladi
- številu rubrik
- pestri vsebini

NEDELJSKEGA tiskamo že vrsto let v poprečni nakladi 207.000 izvodov. Najnovejše analize kažejo, da bere en izvod NEDELJSKEGA 3,4 člana družine (gospodinjstva). To pomeni, da ga bere okrog 70 odstotkov vseh Slovencev v matični domovini.

IN KOLIKO JE SLOVENCEV PO SVETU...? Postanite tudi vi član te velike slovenske družine: naročite NEDELJSKEGA!

PRIJATELJ NEDELJSKI TRKA NA VRATA

NAROČILNICO
POŠLJITE
NA NASLOV

NEDELJSKI
Kopitarjeva 2
61000 LJUBLJANA
SLOVENIJA JUGOSLAVIJA

NAROČILNICA

Ime in priimek: _____

Kraj, ulica: _____

Pošta, država: _____

Naročam NEDELJSKI — največji slovenski tednik.

Celoletna naročnina 27 USA DOLARJEV ali 68 DM oziroma enakovrednost v drugih valutah.

Kraj in datum: _____ Podpis: _____

lesna
slovenj gradec

**stenske in
stropne obloge**

sumo vrata

intro okno

izolir okno

**klasična vrata
in okna**

iverne plošče

plastične rolete

**termoizolacijsko
steklo**

rezan les iglavcev

REVUIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

DECEMBER
1979
LETNIK 26

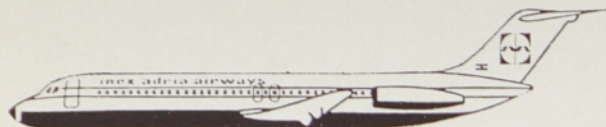
RODNA GRUDA 12

SLOVENIJA

ENGLISH SECTION, PAGES 19-25

A person wearing a blue jacket, a blue beanie, and a backpack is walking away from the camera through a snowy landscape. They are surrounded by tall, snow-covered evergreen trees. The ground is covered in deep snow, and the sky is a clear, pale blue.

SREČNO 1980!

ZAČASNO ZAPOSLENI V NEMČIJI IN SORODNIKI DOMA

Poslužite se rednih tedenskih letov, ki so namenjeni samo vam in vašim sorodnikom doma, leti so do 50 % cenejši od rednih linij. Letimo:

Düsseldorf	}	Zagreb	}	Düsseldorf
Frankfurt				Frankfurt
Hamburg				Hamburg
Hannover				Hannover
Stuttgart				Stuttgart
		Split		
		Beograd		

IZKORISTITE NOVOLETNE PRAZNIKE ZA OBISK VAŠIH NAJDRAŽJIH

Prodaja kart in informacije: **ZR Nemčija, GRIMEX**

6 Frankfurt/Main 1 • Postfach 16120
Wilhelm-Leuschner-Strasse 25
Telefon (061) 25731

s filialami:

AIR-BUS REISEN

6000 FRANKFURT/Main 1
— Münchener Str. 42 — Tel. (061) 2573201

4000 DÜSSELDORF 1 — Steinstrasse 20
Tel. (0211) 329878 + 326309

2000 HAMBURG 1 — Glockengiesserwall 19
Tel. (040) 331610 + 331619

3000 HANNOVER — Andreaastrasse 7
Tel. (051) 327314 + 387315

Ljubljana: Inex adria aviopromet, Titova 48,
Tel. 313-366 in vse turistične poslovalnice
v Sloveniji in Jugoslaviji

vam priporoča iz svojega založniškega programa:

Tednik

KMEČKI GLAS

Revijo

MOJ MALI SVET

Knjige

	Din
HUDOURNIKI	120
CIGANKA II. IZDAJA	210
BREMENA IN RADOSTI ČASOV	140
SONCE VZHAJA POČASI	140
SENCE PRETEKLOSTI	70
ZIBKA PA TEČE	72
RODILA SEM JIH	69
OBNOVA	70
DVOŽIVKE	70
DOLINA ZELENEGA ZLATA	150
TAKO JE TO	70
STRASTI V GRAPI	75
VEČNI KROG	60
SMRT V KURENTIJI	55

Priročniki

RAZMNOŽUJMO OKRASNE RASTLINE	220
VSAKDANJE IN PRAZNIČNE JEDI	200
PTICE OKOLI NAŠEGA DOMA	150
PAPIGA SKOBČEVKA	23
SVET AKVARISTIKE	80
ZDRAVNIŠKI NASVETI (za dekleta in žene)	50
SAMI NAREDIMO AKVARIJ	50
MALE ŽIVALI V NAŠEM DOMU	45
MOJ VRT — MOJE VESELJE I	150
NAŠE MAČKE	170
ANANASOVKE	120

Naročila in informacije pri
ČZP KMEČKI GLAS
61000 Ljubljana, Miklošičeva 4,
telefon (061) 20-884

ENGLISH SECTION

LETTER FROM THE EDITOR

Dear Readers,

According to the many letters we have received this year we find that you have been pleased with our magazine, and that you have enjoyed reading it, many of you from the first to the very last printed word and some only the pages published in English and Spanish. We have tried to meet your wishes, to produce a magazine, a magazine that is certainly yours, too, which is written and arranged as you like it. We certainly don't imagine that we have achieved perfection, that the magazine has been the best possible. However, I think that it's not immodest of all of us who prepare this magazine if we have the desire to approach perfection. Will we succeed in doing this in the 1980 editions of our magazine?

In 1980 the magazine should be on the whole similar to what it's been like this year. We would like, however, to somewhat increase its content and to put in some extra photographs of our country, as we have seen that photographs, in particular, either black-and-white or in colour, attract many of you. We will be introducing new columns, more which interests you about Slovenia will be published — articles about Slovenia in the past, sports news, and a crossword. But that's enough for now, we'd like to keep a few surprises in store for you.

Thank you for your continuing confidence, for your numerous kind and interesting letters, and for all your suggestions and wishes expressed. We wish you happy holidays and good luck in the New Year 1980!

Jože Prešeren

Responsible Editor of »Rodna gruda«

LETTERS TO THE EDITOR

Dear Sir,

Your interesting magazine was graciously introduced to me early this year by the Yugoslav consul in San Francisco, Blagote Krkez. I had visited him in an effort to discover a Slovenian news magazine for my Grandmother, Mrs. Mary (Herbolich) Schultz of Douglas, Arizona, who was raised in Ljubljana.

Last February I took out two subscriptions, the latter for myself that I might become more acquainted with

the customs, events, and language of the country of my paternal ancestors. Since I am only beginning to become familiar with the Slovenian language, I am most grateful for the English Section and the beautiful photographs present in each issue.

Recently, I received a letter from my Grandmother informing me that there were articles about her first cousin, Oton Župančič, on pages 21 & 32 of the June issue. I was so surprised and interested to read about this gifted poet. I'm sure my Granthmother was unaware of many of the facts disclosed since she knew him only in her youth, the last meeting with him being a vacation at Bled.

In your July issue I was again delighted to read more about my newly discovered ancestors on pages 22—24. My Grandfather Peter Schultz (formerly »Žalec«), was born in the mountain village Vrh near Vinica in 1890. My Great Grandparents were also born in Vrh. My Grandfather died in the U. S. in 1949 (the same year as Župančič), and because all but one of his brothers immigrated to the U. S., my family has, unfortunately, lost contact with any remaining relatives in Yugoslavia. The remaining brother is only known to have opened a photo studio in Zagreb around 1940.

Someday I will surely visit the homeland of my ancestors, but in the meantime Rodna gruda will provide a meaningful link with my heritage. I would enjoy reading more about Župančič, particularly information regarding where and how I might obtain some of his poetry. Thank you so much.

Sincerely, Karin Žalec, San Mateo, California, U. S. A.

P. S. Although U. S. immigrations officials persuaded my Grandfather and his brothers to change their name to »Schultz« (on grounds that »Žalec« was too difficult to pronounce in America), I have recently legally adopted our original surname. To my knowledge, I am the only Žalec in the U. S. If there are any others of you out there please let me know!

Karin

Dear Sirs:

Enclosed find check for one years subscription to Rodna gruda. Although I am American born, I enjoy reading the magazine and seeing the places that my parents came from. I was there on a tour with the Vadnals in 1971 and seeing again the places that I had visited. My parents came from around Grosuplje and Višnja gora.

Yours truly, Amalia Mramor, Lorain, Ohio, U. S. A.

Dear Sir:

I am enclosing a check for a two year subscription for Rodna gruda. A friend of mine gave me a copy of Rodna gruda. I left my homeland 1907. I was 10,5 years old, came from Stajersko — Vuzenica ob Dravi. I am very much interested in the area. I read Rodna gruda very well and understand and enjoy reading very much. Lepa hvala.

Yours truly, Pauline Ketchel, Bessemer, Pa. U. S. A.

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren (responsive Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 8 and 9 are published together as a double issue
Yearly subscription for overseas countries is 8.— U. S., 10.— Canadian or 7.— Australian dollars. Payment can be made direct to our Account. No. 50100-620-010-32002-2818/5
at Ljubljanska banka, or by international money order, or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica« — in a registered letter

AROUND SLOVENIA

At the "Tomos" enterprise in KOPER a new engine for a motorcycle has been developed by a group of experts of the latter enterprise's Institute for Development and Research, under the leadership of Erik Mihevc. The originality of the engine lies in the inclusion of a two-stroke engine, which makes possible the modular construction of two- or more cylinder engines. This has been made possible by the invention of a composite engine camshaft, which makes possible greater endurance and simplifies production technology. It is expected that the new engines will go into production next year.

At ČIRČE, near KRANJ, the foundation stone for a new cheese-dairy, which is foreseen in Slovenia's middle-term development plan, has been laid next to the site of the existing dairy, built in 1939. Kranj's new cheese-dairy, which is to start trial production already in one year's time, is one of the biggest agricultural investments in Slovenia. It was designed at the Dairy School Centre at Kranj with the cooperation of certain scientific institutes. In one shift a total of 60,000 litres of milk will be processed into cheese, and 10,000 litres of milk and curds and whey will be processed into other products. The main products will be "trapist", "gauda" and "tilzit" cheeses. By 1982, when the cheese-dairy will be fully-operational, a total of 25 million litres of milk will be processed annually into 2200 tons of cheese.

In comparison with 1977, in 1978 the working enterprise "Krka" of NOVO MESTO increased exports by 24 %. This increase has been achieved mainly by increasing exports to the markets of the developed overseas countries, to the U.S.A. and Japan, in particular. In 1976 "Krka" obtained a permit for the export of antibiotics to the U.S.A. and since then exports to the U.S.A. have been increasing by leaps and bounds. And one more interesting piece of data: as an industry strongly dependent on the import of raw materials and products, "Krka" was the only pharmaceutical factory in Yugoslavia to succeed in covering its imports with exports.

At ORMOŽ several excellent ovens dating from the Celtic period have been dug up by archeologists. These ovens represent a rich cultural legacy of ceramic products. These finds were made when excavations were being made next to the hotel, where a new annex is being built. Three well-preserved pottery ovens dating from the Second Century A. D. were found by the archeologists of the Ptuj Regional Museum, as well as two other pottery ovens which are to a considerable degree broken into pieces. Stone axes have also been found during the excavations. It has been decided that the ovens be placed on display in the new part of the hotel as a reminder of the Celtic culture.

In the middle-term plan of the Commune of TREBNJE in Dolenjsko it is planned that by the year 1980 a hotel will be built. The realization of the construction of a cultural hall will be aided by a self-contribution scheme, as also will be that of the school with gymnasium. At the same time a youth work drive will help to continue the construction of a water-main and of local roads.

A new product from the electro-technical field has been produced for the Yugoslav market at "Gorenje", the factory of household equipment, of VELENJE. It is a music-centre, consisting of three parts: a radio receiver, a gramophone and a cassette-player. It is one of a number of smartly-designed products put on the market recently by "Gorenje". Although the product is the result of coope-

ration with the Gorenje-Körting enterprise of Grassau in West Germany, all the same it contains a lot of Yugoslav work and knowledge.

KRANJSKA GORA — THE VILLAGE WHICH IS A CENTRE

In recent years an ever-increasing interest in skiing has been observed, as a result of which new skilifts and new skiing centres have been established. But all the same Kranjska gora remains the leading skiing centre in Yugoslavia. At the same time the name of Kranjska gora is well-known to the world's top skiing aces, as it is there that international tournaments are held, such as the traditional FIS championships for the Vitranc Cup for men in slalom and grand slalom. Every year something new is added at Kranjska gora, but in spite of this it remains a pleasant alpine village and has no desire to become a town. It has a population of 1600 inhabitants.

At the edge of Kranjska gora a number of blocks of flats have been built, which don't in fact spoil the environment, but many people don't agree with their construction, claiming that the blocks of flats don't fit into the stirring alpine scenery.

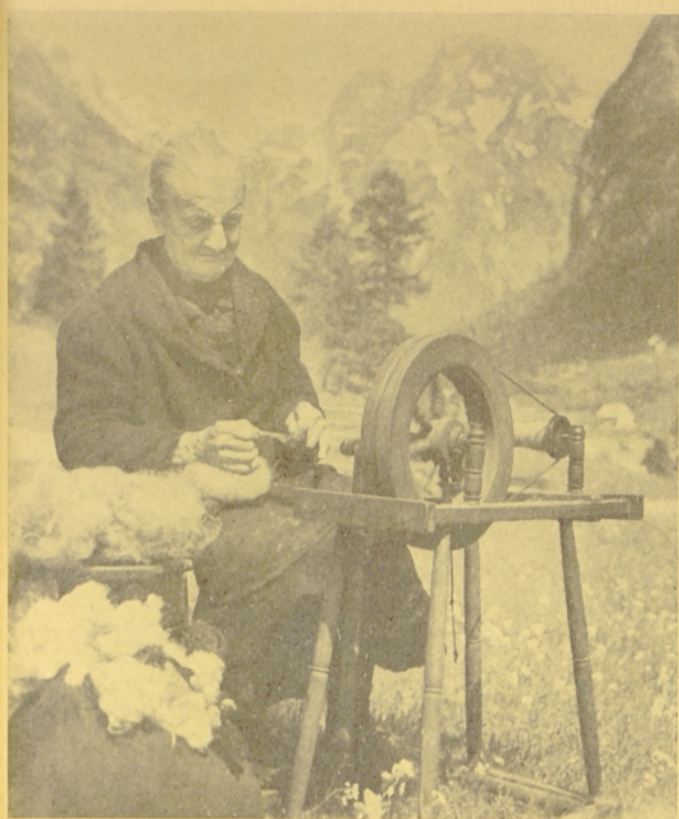
"Kranjska gora's long-term development plan does not foresee the construction of any further blocks of flats, as we want Kranjska gora to remain a village, whose appearance must still be improved," stressed Vojtek Budinec, the Chairman of the local touristic society.

This does not mean that no modern comfortable hotels can be built at Kranjska gora, but it does mean that the latter must architecturally fit into the village. The village now has overnight accommodation for a total of 1600 people. If beds for tourists in private rooms are included, as well as beds in holiday-homes then a total of 4000 people can spend the night there. A total of half-a-million overnight stays are recorded annually, a total of 200,000 being recorded last winter.

The winters in Kranjska gora are pleasant and it rarely happens that there would be too little snow. There are 12 ski-lifts at Kranjska gora, which can transport 7700 skiers in one hour and which carry out a total of about 5 million lifts every year. By next winter it is expected that two new ski-lifts will be constructed in the direction towards Planica. Finally there will probably be sufficient ski-lifts to enable a skier to arrive at Planica itself, where every fourth year competitions in ski-flying are held. "In spite of every thing Kranjska gora is, particularly at the weekends when skiers from all over Slovenia come here, too crowded. It needs more skifields. For this reason a new high-altitude skifield under nearby Vršič is planned", says the Chairman of the Touristic Society, which would like to get rid of crowding on the skifields.

Half the visitors are from Slovenia and other parts of Yugoslavia, apart from them there are visitors from Holland, Germany, Great Britain, and more recently Americans, too. They come not only in the winter but in the summer, too, when many longer and shorter trips into the nearby mountains and to their summits can be made. There are plenty of beautiful paths leading through the woods, plains and pastures, where one can enjoy the fresh air and unspoilt Nature. When we asked foreign visitors what they wish Kranjska gora they all answered that it should stay as it is, without making the environment artificial or spoiling Nature.

Apart from summer trips into the mountains, which are organized so that visitors don't get lost, and fishing the visitors can find all sorts of other kinds of entertainment.

Grandmother (Old woman from the Trenta Valley) — photo by Jaka Čop

There are swimming-pools in the hotels, saunas and night-clubs. Recently a number of pleasant coffee-shops and inns have been opened in the village of Kranjska gora, where one can obtain real Slovene food. Not only Kranjska sausages, but also cheese-cake, buckwheat dumplings, nut pies, nut-roll and other good things. In the hotels, hotel food is usually cooked, typical Slovene dishes being served only from time to time. Why?

"Because real Slovene home-cooking is on the whole not simple to prepare and requires time for its preparation. For this reason the inns and menus are open and available. If a visitor would like to order a Slovene dish in a hotel he can order it from the menu", answers Vojtek Budinek.

"As we are now on the threshold of winter, tell us, what can a visitor do if he doesn't ski?"

"He or she can rent out some touring skis and set out on one of the runs for skiing on the level, of which there are runs to a total length of 30 kilometres. If he or she can skate then two skating-rinks are available, one man-made and one natural in Jasna. The visitor can also go swimming or skittling, or go to listen to local popular music at the nearby inn or go dancing at a disco-club". All these possibilities were mentioned by the Chairman of the Touristic Society.

"What about cultural events?"

"Here, I'm afraid, we're in difficulties. For the present we have no suitable hall in which to hold such events, but in a few years time such a hall will be built. If not before, then at least by 1982, when the final of the World Cup in Alpine Skiing is to be held here".

There is something else in preparation in Kranjska gora. Everything is ready for bulldozers and other heavy machinery to start the construction, lower down the valley, of a tunnel under the Karavanke mountains, which will provide a modern road connection between Yugoslavia and Austria. In this way Kranjska gora will be spared its present transit traffic, which in fact passes the village at some distance, but does somewhat disturb the village's tranquillity.

"A HISTORY OF SLOVENES" — A BOOK FOR ALL SLOVENES

This summer a very important book, of the kind which appears only once every hundred years, was published by the Cankar Publishing House in Ljubljana. Its title is "A History of Slovenes".

Such a comprehensive work — it contains one thousand pages — of course required the participation of a large number of authors and collaborators. They were chosen from among the best Slovene history experts.

After several decades we have thus obtained a history of Slovenes from the earliest times up to the present day, compiled in a single comprehensive volume. The intention of the publishers has been to bring closer to the reader the historical material by modern means and to provide the book with full and numerous appendices such as are found in similar editions published abroad.

This monumental work begins with the archeological period. There's no doubt that the oldest remains found in Slovenia dating from the time of prehistoric man, are the two stone tools from Jama v Lozi near Orehek. The "Po-točka zijalka" is a worldfamous cave where prehistoric relics have been found. Also important are the picturesque containers called "situle" from Vače, which illustrate life in the court of an Illyrian nobleman and the structure of the society of that time. At the same time they prove the high level of the arts of late Iron Age. With the Norric Kingdom the prehistoric peoples on the present Slovene territory enter history. The book then deals with the arrival of the Slavs, their fight with Constantinople, their successes in conquering the Balkan peninsula, with the Caranthian Slovenes, the Franks who tried to subjugate them, the uprising led by Ljudevit Posavski, and the end of the independence of the Slovene principalities.

The chapter which deals with the period of feudalism includes among other things a presentation of the cultural life of that period, which favoured, in the field of art monuments, primarily ecclesiastical architecture. Detailed information is given on the defence against the Turks, on the peasants' uprising in Slovene Carinthia and in Croatia, on "Vojna krajina", on the Protestant Movement in Slovenia, and in particular on its chief advocate Primož Trubar, on the beginnings of the Slovene national movement during the period of declining feudalism, on the programme for a United Slovenia, on the political activities of the young generation, on the democratic and social awakening in Slovenia, the First World War and its aftermath and the occupation in the Second World War.

Special chapters are devoted to the fight against the enemy forces of occupation, including treatment of the Slovene partizan forces, the first liberated zone in the Ljubljana district, the development of popular rule and administration on the liberated territory, the great Italian offensive, the development of the National Liberation War in individual parts of Slovenia, i. e. Štajerska, (Styria), Gorenjska (Carniola), Primorska (the Slovene Littoral area) and Koroška (Carinthia). Then there are interesting accounts from the times when the Slovenes were building up popular rule when there were several partizan institutions, like Slovene schools which played an important part in the strengthening of national consciousness and the fighting spirit, the network of partizan mimeographing posts, the system of jurisdiction, first-aid and health-care organization, and various committees which dealt with questions concerning the partizan war economy. There follow chapters about the Slovene minorities in Italy and about the Slovenes of Koroška and Porabje.

We must also mention the introduction written by Professor Bogo Grafenauer, and the great number of photo-

The village of Drežnica beneath the Mount Krn — photo by Ančka Tomšič

graphs, maps, graphs, tables and other illustrative material. Each chapter is written in a clear, easy to understand and interesting style, so that this comprehensive work will be able to satisfy a really wide circle of readers. It will meet the needs of teachers and students and, at the same time, it is intended for all those looking for various data from the past of Slovenes and who would like to improve their knowledge of Slovene history.

In short, the book is intended for all Slovenes both here and abroad. Bound in artificial leather the book costs 990 dinars.

PROPOSAL FOR AN OVERSEAS WEEKLY OF "DELO"

A group of Slovene intellectuals from the United States and Canada have sent a letter to the workers' council of the newspaper enterprise "Delo" of Ljubljana, in which they suggest that a weekly selection of the most interesting articles in the Slovene press be published and sent by airmail to our fellow-countrymen overseas. The demand for such a weekly publication is rapidly increasing owing to the difficulties concerning the Slovene informative press in North America and elsewhere.

Professor Toussaint Hočevar from New Orleans, who made this suggestion to the Slovene cultural workers in the old country, writes on behalf of an increasing number of Slovene intellectuals in the United States and Canada, and

says among other things, that "Slovenes in America and probably elsewhere in the world are getting more and more cut off from the main stream of information from our native land, and thus becoming increasingly alienated from it." In his letter, he goes on to say that "by a new weekly of the kind proposed a real close contact and a high degree of informability could be achieved, which would, in time, render rich cultural and economic results".

SELF - MANAGEMENT — THE AMERICAN WAY

Professor Aaron Bindmann has come from the United States to Yugoslavia with a special purpose — to study and get to know the Yugoslav self-management system. When interviewed by Slovene journalists, he told us the following:

— For a number of years I have been a workers' organizer in the United States and in various international workers' organizations. I have always striven for a stronger political consciousness of workers, but I have to admit that my efforts have been very unsuccessful.

It is rather unusual for a university professor, a sociologist from an American university to be interested in the problems of the working class, isn't it?

— If I tell you that I have moved in working-class circles all my life, for I used to be a carpenter by profession, then this is more understandable.

Who, in fact, are you, Professor Aaron Bindman?

— I am the Rector of the Faculty for Sociology at the New Paltz State University, which includes 60 faculties with about 300 thousand students, my faculty having 5 thousand students.

And how come that you decided to visit Yugoslavia?

— Both my wife Louise and myself are very much interested in the socialist social order and thus we wanted to see how you are building up a socialist society in Yugoslavia.

How did you end up in Nova Gorica where you are going to study workers self-management at the Meblo factory during the whole of August?

— I first wrote to the University of Belgrade, to the Department of Sociology, and expressed my wish to come, but I received no reply. Then I looked for further possibilities and, through Dr. Joža Vilfan, I got an offer at Meblo. I would like to work in direct production, rather than be involved only in theory, so that I would get to know your self-management as thoroughly as possible. My wife Louise, who is a specialist for retarded children, would like to get practical experience in this field as well.

With what preliminary knowledge about our self-management system have you come to Yugoslavia?

— I know that your workers manage the means of production and make decisions on the distribution of total and personal income. They work creatively and on the basis of solidarity.

A comparison with the situation in the United States would probably show the exact opposite?

— It is just because of the situation in the States that I want to get familiar with the way of life and work in your country. In fact, workers in the United States are getting increasingly dissatisfied with their work and way of life, for the modern industrial technology has isolated them and split them up, and they are looking for ways in which they might be able to improve the quality of work and working conditions.

How do American workers view socialism?

— If you talk to our worker about socialism he says he cannot accept it, because everyone is only looking after his own good. Therefore socialism, in his opinion, cannot work unless it brings him more money.

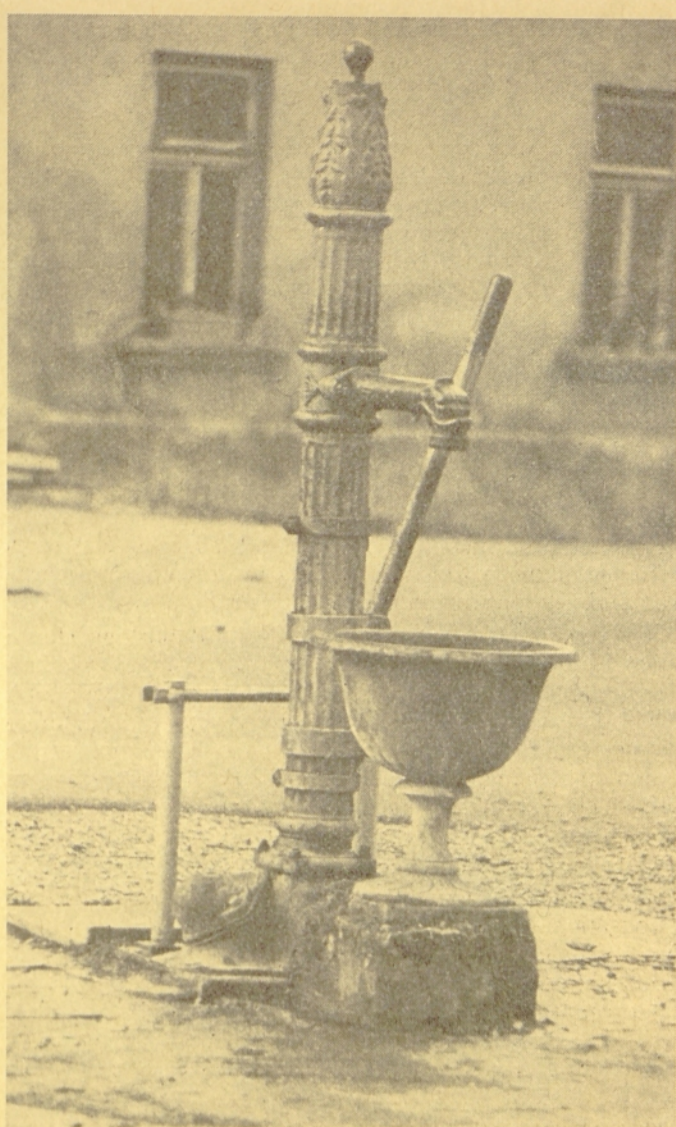
Would you therefore say that among the American working class socialism is considered to be some kind of utopia?

— Something like that, yes. For capitalism, which favours competition for profits and is based on private ownership, has convinced the workers that this is the only way which will make people willing to work.

And inspite of all this you would like to get to know the Yugoslav way of work and self-management. How are you going to make use of your experience on such infertile ground as exists in the United States?

— I am going to write some articles and, above all, I am going to publish a book in which I will compare the conditions for work and life of Yugoslav and American workers. I will try to bring out the differences between and advantages of the two systems. What I find particularly important is the socialization of the means of production.

Professor Aaron Bindman is very decisive in his aspirations. He does not give up his goals. In this efforts his

An old fountain, »štirna« at Lož — photo by Janez Zrnec

wife Louise is of great help to him and she faithfully supports him even when, in his struggle for the working class from which he comes, he reaps a poor harvest.

And if, with his great will power and particularly with his work, he has managed to rise from being a carpenter to being the rector of a faculty, he will not run out of strength for his fervently pursued idea. Although he and his wife would very much like to go and see various places in Yugoslavia he has put his main goal — to get familiar with the Yugoslav self-management system — before everything else. Therefore he spends most of the mornings at Meblo, where he arrived straight from Ljubljana Airport.

— The few contacts which we have had so far with the Yugoslavs make us feel that the people are very kind and the country beautiful, point out the Bindmans.

Will you try to visit at least a few places?

We hope so. I'll spend the whole of August at Meblo and then I would like to see your seacoast and several other places.

NEW BOOKS EDVARD KARDELJ AND HIS DEED

Only a few months have passed since the death of Edvard Kardelj, the prominent Yugoslav communist-revolutionary, theoretician and publicist, and the mounting interest in his work already results in several books now

published dedicated to him and his work that is exceptionally significant for the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and highly interesting for the world.

Late in May, following a proposal of the Tanjug News Agency, a book was published with authentic chronological material on how deeply the nations and nationalities in the SFRY were moved by the death of one of the architects of new Yugoslavia, Comrade Kardelj. The extensive documentary study entitled *Edvard Kardelj 1910—1979*, in its six chapters, presents a collection of reactions of the Yugoslav information media, the press, the radio and the television, carried at home or broadcast for the world. In addition to statements, information, comments, and recollections by Yugoslavs eminent in political, social and public life and others who had chances to meet and talk with the honest man and true comrade Edvard Kardelj, the last chapter of this book, headlined "Personality in World History", also contains statements by prominent world statesmen and officials and Yugoslav emigrants throughout the world, and reports by foreign news agencies and newspapers about Kardelj's death.

Only a few days later the Delo News Publishing House from Ljubljana brought out the book *Edvard Kardelj, A Monograph*. In its 16 chapters the monograph deals with Kardelj's youth, his pre-revolutionary activity and up to his postwar work and struggle for the consolidation of the policy of nonalignment in the world. Each chapter has an introductory part surveying the given historic period and documented by the selected quotations from Kardelj's papers.

At the International Press Centre in Belgrade, another publication, *Edvard Kardelj's Selected Works*, has been promoted. Published by the Komunist, its 7 volumes present complete periods from Kardelj's prewar works to his latest papers. The selection also covers fairly complete writings on particular subjects with accent on the most outstanding works that at the time of their publication marked new roads or suggested new positive solutions for the existent problems. The book, which at least to some extent meets an extraordinarily big interest in Kardelj's theoretical thought, in fact provides evidence of the development of self-managing socialist idea in Yugoslavia, from the decisive role of workers in the progress of Yugoslav society up to the Yugoslav policy of nonalignment and the right to the country's own path of development. The book (over 3000 pages), brought out by the editors of the journal *Aktuelna Pitanja Socijalizma* (Socialist Thought and Practice), is planned to appear in abridged versions also in French, English, German, Spanish, Russian, Italian, and Arabic. Foreign editions of this book are scheduled to become available towards the beginning of next year.

From "Yugoslav Life"

YOUNG PEOPLE IN YUGOSLAVIA FROM SPORTS TO MUSIC AND POLITICS

The most expressive and dynamic characteristics of young people are their broad and intensive interests which provide, in a way, an answer to the eternal question of the young generation's direction and path of development. The Research and Publishing Centre of the Socialist Youth Union of the Yugoslav constituent republic of Serbia and the Centre for Political Research of the Institute for Social Sciences have tried to find an answer to this question

through detailed research of the structure of interests of Yugoslavia's youth.

The research project, the most comprehensive of its kind to be conducted in Yugoslavia, included 2,750 young people of all categories: pupils who had completed primary education, secondary school students, university students, workers, farmers, office employees and unemployed young people. (The only other research project of the kind in the world was conducted in the United States, but was made exclusively for the needs of professional orientation).

The research conducted in Yugoslavia has proved some general opinions about young people as correct, and disproved others. The rank order of interests of the young was rather surprising as the first positions were rather unexpectedly held by sports and recreation, travel, humor and music, leaving far behind all other interests and affinities. The end of the list was also a small surprise unto itself as it showed the young people were only slightly interested in "hippie life" and in religion, for which only three per cent of the interviewees showed interest.

It is interesting to note that sex and humour are among the dominant interests in all age-groups, sex ranking very high on the list, much higher than is usually admitted. Interest in travel which also ranks very high, is probably one of the characteristics of the mentality of the Yugoslavs. The outstanding interest in sports and recreation expresses the restlessness of the young, their aspirations for success, for using up their energy and for constant excitement.

These are followed by interest in the family, inventions etc. Two thirds of young intellectuals, but only every third unskilled worker, have shown interest in the arts. Most interest in politics was expressed by young workers.

The results of the research project are useful for organizing practical activities in the Youth Union, and are also of special importance for gathering young people in social organizations such as the holiday makers, scouts, mountaineers, young explorers, popular technology, literary and music youth etc.

The conclusion of the research projects particularly insists on the continuing need for establishing new forms of youth organizations, and on the support of the Socialist Youth Union for all spontaneous initiatives of the young people in this respect, since the best results are achieved when these various forms of work are initiated in the "base".

From "Yugoslav Life"

EIGHTH ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES IN YUGOSLAVIA

As a result of all-round social, political, economic, and cultural development of Vojvodina, a formal ceremony on 20 June marked the opening of the Academy of Arts and Sciences in Novi Sad. This is certainly an important date in the history and cultural records of the nations and nationalities of Vojvodina, when their long desire and need have been satisfied with the opening of what is also Yugoslavia's eighth supreme cultural institution.

The newly founded Academy will considerably facilitate improved organizing and directing of scientific and artistic creation in the Province, while promoting practical application of scientific results. The Academy is understood to take advantage of the absence of tradition and, unlike its much older counterpart institutions, it may select such major assignments as participation in the development of up-to-date technology, unifying on the basis of togetherness all scientists and artists of Vojvodina's nations and

The first snow — photo by Janez Klemenčič

nationalities, and, through the consolidation of equality, freedom and universal development of national cultures, it may generate new qualities, the new social, scientific, cultural, and artistic values whose bearing will constantly and vigorously bring the nationalities of Vojvodina and Yugoslavia closer together. Vojvodina has the largest number of nationalities in all Yugoslavia.

The founding of the Vojvodina Academy coincides with the very widely ramified activities of artists and scientists in the Province. Thus, the seven major towns now have eleven university or art schools and twelve higher schools with a total enrolment of 44,000 full or part time students. There are also 98 scientific institutes with over 2200 scientific workers and a great many cultural and art institutions: six professional theatres, 327 libraries, 10 publishing houses, 15 fine arts galleries, 26 museums, 19 archives, etc. Also, more than a thousand artists in Vojvodina have professional status, while shortly the first 15 members of the new Academy of Arts and Sciences, Yugoslavia's youngest, are to be elected.

FROM THE YUGOSLAV MENU

Visiting Yugoslav restaurants you would probably like to taste, besides the assorted food from the European cuisine, some Yugoslav specialities. The Yugoslav cuisine is famous for its great variety of grilled meat and highly-seasoned food, containing red pepper, ground pepper, chilli etc. By describing a few world-renowned dishes we would like to help you in choosing your dishes from the menu and to wish you, by raising a glass of plum-brandy, an enjoyable meal.

Gorenjski želodec — minced pork and bacon, millet, spices. *Dalmatinski pršut* — air-smoked and dried bacon. *Pečenica* — unsmoked pork sausage, roasted, accompa-

nied by sauerkraut. *Kranjska klobasa* — smoked and dried pork sausage, sometimes pickled in minced lard. Cooked, served with sauerkraut or mustard; raw, served with minced lard. *Krvavica* — a sausage containing entrails, blood, pork head, barley or rice and spices. Roasted, served with sauerkraut or pickled turnip. *Ričet* — cooked barley and dry beans with vegetables and smoked pork. *Chicken or veal stew* with buckwheat dumplings.

Trout — cooked, fried, roasted or marinated. *Sarma* — cooked sauerkraut or cabbage leaves, suffed with a compound of different sorts of minced meat, rice and spices. The same stuffing is used for *stuffed peppers*. *Đuveč* — pieces of pork or veal, roasted with rice, red peppers, tomatoes and other vegetables and spices. *Paprikaš* — fish or any other meat, together with tomatoes, onions, potatoes, all highly-seasoned. *Čevapčići* — grilled, highly-seasoned minced meat rolls. *Pleskavica* — minced pork, seasoned with garlic, grilled in the form of steak and served with raw onions, pepper and ajvar. *Ražnjići* — pieces of pork, stuck on wooden or metal skewers and grilled. *Šašlik* — slices of meat, peppers, tomato, stuck on skewers and grilled. *Džulbastija* — grilled beef or pork steaks. *Serbian salad* — pickled chopped peppers, tomatoes and onions. *Ajvar* — minced and baked aubergines and peppers, seasoned with garlic and pickled. *Turkish coffee* — national drink, taken all the day round, cooked in copper pots »džezve«.

Beside different kinds of beer and natural fruit juices one should not miss the strong plum-brandy or cognac, and for ladies, the best world-renowned Marascino; among wines we especially recommend you the following kinds: white wines — rizling, traminec, silvanec, šipon, ranina, rebula, zlata jesen, žilavka, malvazija; red wines — teran, kabernet, merlot, dingač, opolo, plavac, cviček.

PÁGINA EN ESPAÑOL

UNIVERSIDAD DE LJUBLJANA. Aniversario de su fundación.

La Univ. de Lj. ha celebrado un jubileo que es algo más que eso. La universidad de Ljubljana EDVARD KARDELJ ha festejado en el verano y otoño en curso sus sesenta años de vida, es decir su sexagésimo cumpleaños. En el mes de julio del año 1919 fue aceptado el decreto ley de su fundación. El 18 de septiembre del mismo año se reunieron en una sesión común los profesores fundadores o iniciadores que sumaban en total 18. El 12 de noviembre eligieron como rector al entonces ya conocido en toda Europa, al matemático Dr. Josip Plemelj. A principios de diciembre se dictaron las primeras clases y cursos. Concurrieron a los mismos cerca de 900 estudiantes.

Los primeros veinte años, es decir hasta la segunda guerra mundial, la cual alcanzó a Yugoslavia en el mes de abril del 1941, la nueva universidad eslovena a pesar de la continua lucha por la supervivencia, se desarrolló aún más y aumentó su número de profesores al número de cien! De los cuales noventa eran profesores estables, fijos. A su vez creció el número de estudiantes a 2.500. Con la liberación obtenida en el 1945, los eslovenos obteníamos a su vez por primera vez en la historia nuestro PRIMER GOBIERNO PATRIO. Justamente uno de los primeros decretos de éste fue la creación de la ley universitaria. Es decir la colocación urgente en marcha de todo el mecanismo y el trabajo necesarios para reconquistar y afianzar su nuevo florecimiento. Después de haber luchado durante 25 años por su existencia, recién ahora podía respirar a pulmón lleno. Resultado: paso a paso fueron tomando forma un gran número de nuevas facultades, escuelas de altos estudios, superiores, academias de arte, pedagogía, etc. Además la construcción de nuevos edificios para estas facultades y finalmente en el 1975 la fundación de la nueva Universidad de Maribor. En todo este tiempo y hasta hoy día fueron aumentando el número de profesores y alumnos, como así también el número de colaboradores, maestros, etc. Hasta hoy podemos atestiguar que el número de profesores lo podemos multiplicar por treinta. Antes de la guerra teníamos (según Melik) en el mayor de los casos sólo 28 asistentes! Hoy contamos con 500! El número de estudiantes también lo podemos multiplicar por 20, hoy los hay 21.000! Y de año en año este número va aumentando. Por ej. sólo en la Fac. de Filosofía hay inscriptos en este momento tantos estudiantes como los había en el año 1941 en toda la Universidad de Ljubljana!

Hoy es ésta una de las altas casas de estudio más reconocida de Europa. Sus expertos trabajan por todo el mundo. Cooperan además en la investigación y creación de nuevos centros. Participan también del trabajo común en distintos proyectos internacionales. Más de 30.000 diplomados y cerca de 1200 doctores en ciencias-número que hasta hoy ha salido por sus puertas-dicen de la envergadura del caso. Estos estudiantes después de haberse recibido han realizado grandes obras, no sólo aquí en casa, en Eslovenia y Yugoslavia, sino en un gran número de países tanto desarrollados como no. Y esto en todos los campos del saber, ya sea en medicina, ingeniería, justicia y diplomacia o simplemente en el campo teórico-práctico. Estos trabajan además en los institutos e instituciones de mayor renombre de Europa y de las dos Américas.

Desde el año 1979 la Universidad de Ljubljana se denomina EDVARD KARDELJ en honor y homenaje al hombre que toda su vida fue revolucionario y sabio. De esta manera sería presentada la tarjeta de visita de la Univ. de Ljubljana en el día de su aniversario.

La Univ. de Ljubljana es mucho más antigua de lo que parece. Así como el feto espera bien asegurado salir aluz, también la Univ. de Ljubljana no nació así porque sí, así nomás! No solo que se la fue preparando durante decenios y

centenios, sino que vivió una vida casi normal, si bien claro está no muy pura y límpida que digamos!

Bueno, pero vayamos por orden! A saber: los primeros sabios eslovenos que ya encuadraban dentro del formato europeo eran ya conocidos hace 250 años atrás. Es así que son nombrados y reconocidos en la fundación y cooperación con distintas escuelas superiores y aceptados por las universidades más antiguas de Europa. Así es por ej. el caso de Herman de Koroška, el también así denominado y conocido Sklavus, es decir ESLAVO, para que algunos no piensen en otra cosa. Ya en el siglo XII lo conocen como uno de los más renombrados filósofos, teólogos y astrónomos de las Universidades de España y sur de Francia. Parece ser que fue el primero en traducir el corán al latino, aparte de que hiciera mucho por el acercamiento entre las culturas antiguas del islamismo y el cristianismo, mejor dicho entre las culturas del Este y del Oeste (Bizancio-Europa).

Cuando a mediados del siglo XIV salpicó a Europa la corriente fundadora de nuevas universidades, los eslovenos estuvieron junto a ella desde el comienzo y se mantenía allí donde se le permitía. Es así que estuvimos presentes también durante la fundación de la universidad de Viena en el 1365 (que comenzara a funcionar 20 años antes que la más antigua de las universidades alemanas: Heidelberg). En la universidad vienesa hemos jugado un papel importante, ya que hasta el año 1800 habían dirigido dicha universidad nada menos que 35 rectores eslovenos! Sin contar claro está los decanos, profesores y alumnos de origen esloveno. Si enumeramos algunos de los que ya habían actuado en la historia moderna vienesa, entonces podemos mencionar por ejemplo a KOPITAR, o a MIKLOŠIČ, conocido físico que al principio se lo había conocido como poeta esloveno, más tarde autor de la ley física «sobre la relación existente entre la luz y la temperatura». Otro de ellos fue el conocido Jožef Štefan, uno de los ejemplos de mayor renombre! Una centuria atrás los profesores de nuestras universidades eran emigrantes, pues en casa no teníamos ninguna univ. propia. Todavía hoy día los tenemos, pero a la inversa. Ahora nuestros profesores eslovenos enseñan y trabajan por toda Europa — desde Viena hasta Hamburgo — ambas Américas. También una nueva especie de emigrantes nuevos en esta era trabajan temporalmente o en forma estable como expertos, investigadores, etc. por todas partes del mundo. En su mayoría son recibidos en la Univ. de Lj. Los mismos están a su vez en contacto constante con el centro universitario de Ljubljana. La mayoría de ellos son expertos. Es por ello que los contratan desde todas partes del mundo.

A los hijos de emigrantes que deseen estudiar en su «madre patria», es decir la tierra de sus padres, pueden hacerlo obteniendo una beca de estudios, con eventuales programas condicionados y adaptados a sus necesidades. Se les ofrece además maestros especializados y programas confeccionados de tal manera que pueda terminar sus estudios (no menos valorables!) Y hace 15 años que funciona en la Fac. de Filosofía de Lj. un Seminario que todos los veranos ofrece un programa de «Idioma, literatura y cultura eslovena».

Tanto los profesores como las disertaciones son cuidadosamente elegidas y seleccionadas. Además se brindan cursos de idioma esloveno para los slavistas de todo el mundo. Entre los 150 participantes que todos los años se inscriben notamos un gran interés y entusiasmo. Por eso prestamos gran interés hacia los emigrantes eslovenos y sus descendientes, sin mirar la rama o conocimiento del idioma. La única condición que solicitamos es que presten interés por el idioma y que tengan una cultura adecuada. Dentro de poco en forma paralela al Seminario funcionará la escuela eslovena de verano para los hijos de los emigrantes eslovenos!

Nada de lo que sea esloveno hay que abandonarlo! Este es uno de los principios de la Univ. de Lj. Y a su vez el esloveno no debe quedar encerrado en su tan codiciado huerto!

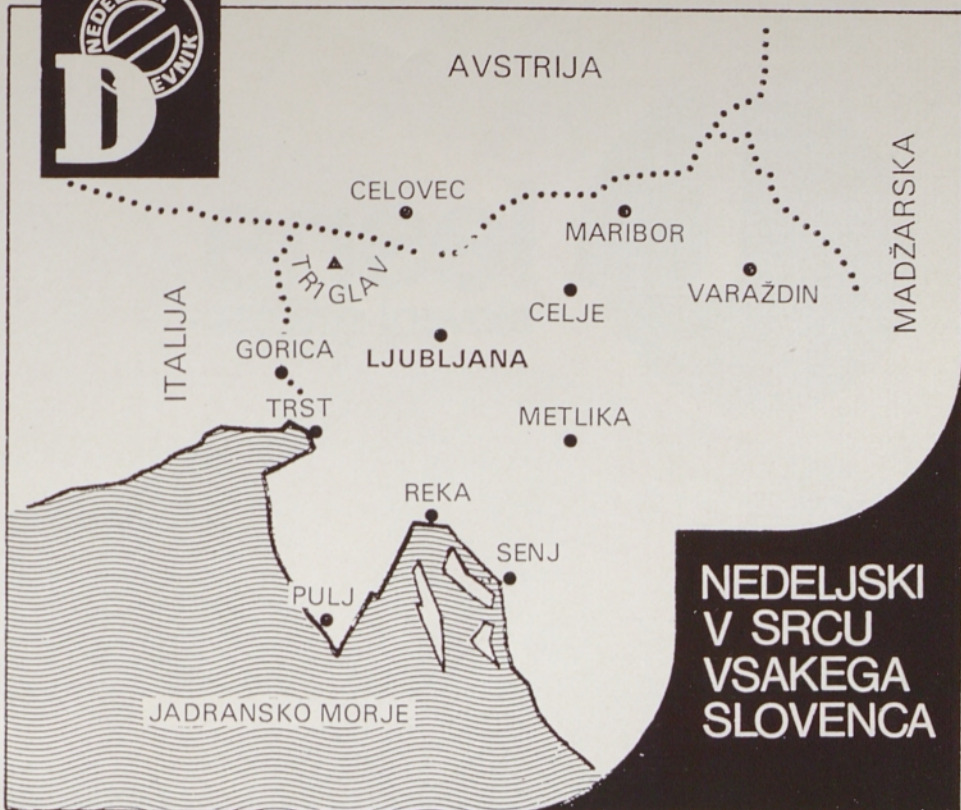
El continuo y original enfrentamiento con las esencias naturales particulares, con la creación del inmenso mundo que nos rodea, con otras culturas, sapiencias, con la continua búsqueda de nosotros mismos, éste es el anhelo y verdadero camino que caracteriza y seguramente destaca a nuestra Universidad en su jubileo.

No es difícil ser aquello por lo cual estamos convencidos. Ya sea para el esloveno que es universal o para la univ. en medio del amplio mundo universitario! Dr. Matjaž Kmecl.

- po nakladi
- številu rubrik
- pestri vsebini

NEDELJSKEGA tiskamo že vrsto let v poprečni nakladi 207.000 izvodov. Najnovejše analize kažejo, da bere en izvod NEDELJSKEGA 3,4 člana družine (gospodinjstva). To pomeni, da ga bere okrog 70 odstotkov vseh Slovencev v matični domovini.

IN KOLIKO JE SLOVENCEV
PO SVETU...? Postanite
tudi vi član te velike sloven-
ske družine: naročite NE-
DELJSKEGA!

PRIJATELJ NEDELJSKI TRKA NA VRATA

NAROČILNICO
POŠLJITE
NASLOV

NEDELJSKI
Kopitarjeva 2
61000 LJUBLJANA
SLOVENIJA JUGOSLAVIJA

NAROČILNICA

Ime in priimek: _____

Kraj, ulica: _____

Pošta, država: _____

Naročam NEDELJSKI — največji slovenski tednik.

Celoletna naročnina 27 USA DOLARJEV ali 68 DM oziroma enakovrednost v drugih valutah.

Kraj in datum: _____ Podpis: _____

lesna
slovenj gradec

**stenske in
stropne obloge**

sumo vrata

intro okno

izolir okno

**klasična vrata
in okna**

iverne plošče

plastične rolete

**termoizolacijsko
steklo**

rezan les iglavcev